TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
NSV Liidu ajaloo kateeder.

T Ö Ö L I S K A A D R I T E K U L T U U R I L I S-
T E H N I L I S E T A S E M E T Ö U S
"K R E E N H O L M I M A N U F A K T U U R I S" 1945.-1961.a.

Diplomitöö.

NURME, Epp

Ajaloo-Keeleteaduskonna
ajaloo-osakonna VI kursuse
mittestatsionaarne üliõpilane

Juhendaja v.õp. M.Lõhmus.

TRÜ NSV Liidu ajal. kat.
nr. 1671.

Tartu 1962.

SISSEJUHATUS.

Koondudes oma kommunistliku partei ümber on nõukogude rahvas jõudnud sellistele kõrgustele, mis annavad võimaluse astuda nüüd uude tähtsasse arengujärku - kommunistliku ühiskonna hoogsa ehitamise ajajärku. 1959.-1965.a. seitseaastaku põhiprobleemiks on rahvamajanduse kiirendatud arendamine kommunismi materiaalse-tehnilise baasi loomiseks. Sotsialistlikule ühiskonnale on iseloomulik rahvamajanduse plaanipärane arenemine, tootmise pidev ja kiire kasv.

Sotsialismi ülesehitamise käigus on välja kujunenud vastastikune abistamine ja koostöö kõigi ühiskonna liikmete vahel, kes on sügavalt huvitatud rahvamajanduse ja kultuuri arengust, kes teavad, et see areng oleneb täielikult nende töö tulemustest.

Käesoleva töö eesmärgiks on näidata "Kreenholmi Manufaktuuri" töötajate võitlust oma kombinaadi taastamise ning arendamise eest. On püütud näidata kombinaadi tööliskollektiivi arvulist kasvu kui ka tema kultuurilis-tehnilise taseme tõusu, selle kollektiivi ees seisnud raskusi ja püsivat tööd nende ületamisel. Kuna Eesti NSV tööstuses on silmapaistval kohal tekstiilitööstus (17,9 protsenti Eesti NSV tööstustööliste üld-

arvust)[1] ja suur osa selle toodangust annab "Kreenholmi Manufaktuur", siis omal kombinaadi töö- ja töötajate kultuurilis-tehnilise taseme tõus tähtsat osa võitluses seitsme aasta plaani eduka elluviimise eest.

Töö kirjutamisel on kasutatud Eesti NSV Teaduste Akadeemia Majandus Instituudi poolt välja antud kogumikku "Nõukogude Eesti majandus 1940-1960.a.", "Kreenholmi Manufaktuur 1857-1957", A.Veimeri töid "Eesti NSV sotsialistlik industrialiseerimine" (1958) ja "Eesti majandusliku administratiivrajooni toostuse spetsialiseerumine ja kompleksne areng" (1960). Kasutamist leidsid ka Leningradi Riikliku Ülikooli toimetised nr.17 1961.a.ja "Istorija SSSR" 1961.a. Põhiliseks allikaks töö kirjutamisel on arhiivimaterjalid. Arhiivifondidest on kasutatud EKPA "Kreenholmi Manufaktuuri" küsimusi käsitavad fondid ja Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" juures olev arhiiv, üksikute osakondade jooksvad andmed, suulisi vestlusi kombinaadi töötajatega.

Vesteldud on vana Kudumisvabriku juhataja asetäitja sm. Jõgistega, endise Vana Ketrusvabriku tootmisõpetuse instruktori praeguse pensionäri sm. Tahtasovaga, "Kreenholmi Manufaktuuri" komsomolikomitee sekretäri sm.T.Ivanovaga ja paljude teiste töötajatega.

Eelpooltoodud kirjandus ja allikad andsid võimaluse teema põhiküsimuste lahendamiseks.

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" tööliskaadrite kul-

---

[1] I.Kaganovits", E.Purju, Tööjõu kasutamine ja tehniline progress sõjajärgsetel aastatel Eesti NSV puuvillatööstuses, Nõukogude Eesti majandus 1940-1960., T.1960, lk.356.

tuurilis-tehnilise taseme tõusu käsitlevaid töid varem ilmunud ei ole.

Diplomitöö ülesehitus oleks järgmine:

Töö koosneb kolmest peatükist. Esimene peatükk käsitleb tööliskaadrite kasvu ja nende kultuurilis-tehnilist taset "Kreenholmi Manufaktuuris" neljandal viisaastakul. Selle peatüki all leiab vaatlust kombinaadi taastamine ja töötulemused 1946-1950.a., manufaktuuri varustamine kaadriga ja selle väljaõpetamine, ratsionaliseerimistegevus samal ajavahemikul ning vaba aja kultuurne kasutamine.

Teine peatükk käsitleb tööliskaadrite kasvu ja nende kultuurilis-tehnilise taseme tõusu 1951-1958.a. Peatükk jaguneb kuueks alaosaks, mis vaatlevad manufaktuuri töösaavutusi 1951-1958.a., kaadrite üldhariduslikku ja erialast väljaõpet, sotsialistlikku võistlust, ratsionaliseerimistegevust, uue tehnika juurutamist ja tööliste vaba aja kasutamist nimetatud ajavahemikul.

Kolmandas peatükis leiab käsitlemist tööliskaadrite areng ja nende kultuurilis-tehnilise taseme tõus "Kreenholmi Manufaktuuris" seitseaastakul 1959-1965. Peatükk jaguneb järgmisteks alaosadeks: 1) "Kreenholmi Manufaktuuri" töösaavutused 1959-1961.a.; 2) Töö kaadri kultuurilis-tehnilise taseme tõstmisel, 3) Ratsionaliseerimistegevus, 4) Uue tehnika juurutamine, 5) Kommunistliku töö liikumine, 6) Kommunistliku elulaadi kujunemisest.

Töö kirjutamisel oli suurimaks raskuseks materjali kogumine ja valik, kuna kombinaadi arhiivis pole läbi viidud kindlat süsteemi.

I p e a t ü k k.

TÖÖLISKAADRITE KASV JA NENDE KULTUURILIS-TEHNILINE TASE "KREENHOLMI MANUFAKTUURIS" NELJANDAL VIISAASTAKUL.

1. "Kreenholmi Manufaktuuri" taastamine ja töötulemused 1946-1950.a.

Asudes antud teema juurde, tuleb vaadelda Narva linna ja "Kreenholmi Manufaktuuri" olukorda sõjajärgseil aastail. 1944. a. 1. märtsil forsseerisid Leningradi rinde väed Narva jõe ja lõid Kreenholmist lõunapool tugiala. 24. juulil asusid nõukogude võitlejad pealetungile ja 26. juulil vabastati Narva. Vabastajate ridades oli ka palju kreenholmlasi. Neid võtsid vastu kodulinna rusud. Fasistid olid linnast lahkumisel hävitanud kõik, mida nad hävitada jõudsid. Õhku oli lastud vabrikud, elumajad, sillad. Linn oli tühi. Kõik Narva 32 tuhat endist elanikku olid metsades, laagrites või laiali mööda Eestit ning kaugemalgi. Kreenholm oli sõna tõsises mõttes välja surnud. Aknad olid klaasideta, raamid välja kukkunud, seinad varisenud, seadmed rikutud ja täielikult hävitatud. Manufaktuuri 37 000 m^2-st elamispinnast oli enamvähem säilinud umbes 12 000 m^2. Puust hooned olid enamuses põletatud. Kõik hooned olid vigasta-

tud ja vajasid kapitaalremonti.[1]

28. novembril 1945.a. koostas NSV Liidu Rahvakomissaride Nõukogu "Kreenholmi Manufaktuuri" taastamise projektülesande. 6.detsembril 1945.a. andis Rahvakomissaride Nõukogu käskkirja, millega algas kombinaadi taastamine. Taastamiseks määrati 5,5 miljonit rubla. Esimeses järjekorras otsustati taastada Vana Ketrusvabrik, Vana Kudumisvabrik ja Joala vabrik.[2]

1946.a. märtsis kinnitas NSV Liidu Ülemnõukogu neljanda (esimese sõjajärgse) viie aasta plaani aastaiks 1946-1950.a. Neljanda viie aasta plaani põhiülesanded seisid selles, et taastada kogu rahvamajanduse sõjaeelne tase, ning seejärel ületada rahvamajanduse sõjaeelne tase tunduvas ulatuses.

Selleks, et kiiremini ületada sõjajärgseid raskusi,kutsusid Kommunistlik Partei ja Nõukogude valitsus rahvast üles kiirendama taastamistöid. See üleskutse leidis üldist toetust Narva elanike poolt. Esimesed sõjajärgsed aastad tõid Narva taastamisele kõik linna elanikud.Siin oli kangruid, insenere, töölisi, koduperenaisi ja õpilasi.

Viie aasta plaani edukat täitmist Eesti NSV-s tagas tema kuulumine NSV Liidu koosseisu. Eesti NSV võis toetuda teiste liiduvabariikide võimsale materiaal-tehnilisele baasile ja kasutada nende kogemusi sotsialismi ehitamisel. Teistest ven-

---

1 Kombinaadi arhiiv, Ehitustrusti nr.14 põhiülesanded Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" taastamisel, okt.1945.

2 Kombinaadi arhiiv, f.1, arh.nr.1 aastaaruanne 1945.a.

nasvabariikidest tuli Eesti NSV-sse rohkearvuliselt kvalifitseeritud spetsialiste, kellest siin esimestel sõjajärgsetel aastatel oli suur puudus. Nõukogude korra tingimustes kujunes sõjahaavade parandamine võimalikuks suhteliselt kiiresti. Varemed ei takistanud meie inimesi nägemast homset päeva.

1945.a. esimesel poolel mobiliseeriti kogu tööliste kollektiiv vabriku taastamisele. 1945.a. anti ekspluatatsiooni Joala vabrikus 100 000 ruutmeetrit tootmispinda, värtnaid 58 000 ja telgi 500 tk. Neli hüdroturbiini ja 315 kilovatilise võimsusega elektrijaam.[1]

Juba 1945.aastal, see on aasta pärast Narva vabastamist fašistide ikkest, raporteerisid narvalased parteile ja valitsusele esimestest töövõitudest. "Esimene Juhan Nurge poolt käimapandud ketrusmasin nr.45 andis esimesed kilogrammid kedrust. 21.juulil 1945.a. tuli Joala vabrikust 1027 kg kedrust ja 22.juulil juba 1041 kg. Vabrik elas ja kogus jõudu".[2]

Tulemused ei olnud veel suured, ka ei toimunud töö veel normaalsetes tingimustes, kuid see oli esimene võit. Tollele ajajärgule oli omane töötamine poolpurustatud vabrikutes.Kõrvuti põhitöödega toimusid remonditööd. Ruumides valitses talvel madal temperatuur (+4° kuni +8°). Töötada tuli üliriietes ja viltides. Vaatamata raskustele ületati III ja IV kvartali plaan kahaliselt 114,2% ja toodangu hulgalt 102,7%. Kuid aastaplaan tervikuna jäi täitmata. 1945.a. koondaruande seletus-

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1945.a. T.1957.

2 "Kreenholmi Manufaktuur" 1857-1957, lk.52.

kiri annab plaani täitmatajäämise kohta järgmise seletuse: "Plaani täitmata jäämise põhjuseks oli eelkõige vajaliku baasi puudumine. Toodangu väljalaske hulk oli planeeritud kolmeks kvartaliks, kuid teisel kvartalil oli vabrik alles taastamise järgus ja toodangut ei andnud."[1]

Teisest poolaastast alustas Joala vabrik süstemaatilist tööd ja tootmisvõimsus näitas pidevat kasvujoont. Aasta lõpuks lasti kedrust välja kaks korda rohkem kui juulis. 1945.a. teise poolaasta plaan nägi ette 177,6 tonni kedrust, toodeti aga samal ajavahemikul 182,7 tonni kedrust. Seega ületati plaan 102,7%-liselt.

Tabel 1[1]

Kedruse toodang 1945.a.

II poolaastal (andmed tonnides)

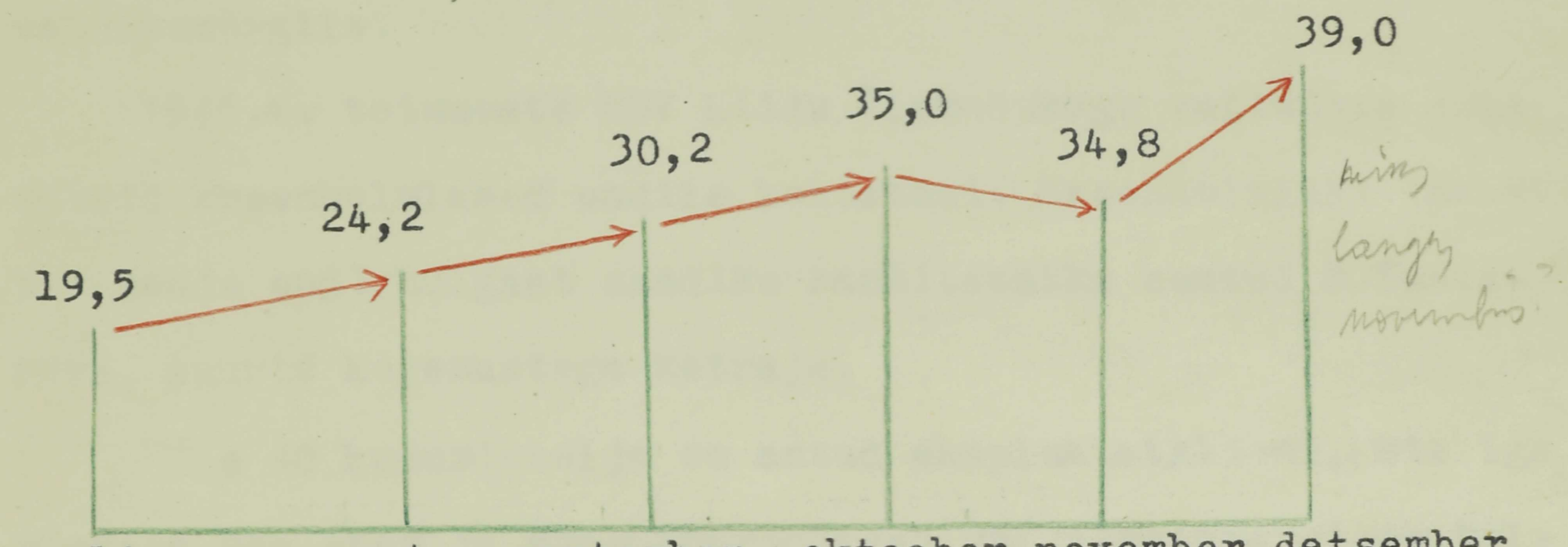

Tööpinkide käikulaskmiseks valmistuti ka Vanas Kudumisvabrikus. Augusti lõpul ilmus ajalehes "Narvskij Rabotsij" artikel: "Kreenholm andis esimesed tuhanded meetrid riiet". "Esimesed kuusteist kudumistelge," oli artiklis öeldud, "hakkasid töötama 29, augustil 1945.a. On juba antid 6000 meet-

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1945.a.

2 Samas Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1945.a.)

rit riiet."[1]

Käärimismasinate tsehhis valmistuti froteeriide tootmiseks. Meister Konstantin Jõgiste juhtimisel seati siia üles korrutatud lõnga kuivkäärimise masin ja valmistati juba esimesed kangaproovid. Froteetelgede töö on aeglane. Iga meeter froteeriiet vajab rohkem lõnga kui tavalised riidesordid, rohkem nõuavad nad oskusi ja hoolt ka inimeselt. Kuid kommunist Jõgiste algatusel, nõudmisel ja otsesel kaasabil alustasid 1945.a. sügisel 18 taastatud kudumisteljest tööd kaks, mis kudusid froteed. Meister K.Jõgiste soovis kasvatada noortöölistes mitte ainult kiiret, vaid ka ilusat tööd. Peale selle nägi ta kaugemale. Kreenholmis pidi algusest peale kasvama heade froteekangrute uus kaader, kelle töökuulsus teeks au vabrikumärgile.

1946.a. toimuvate NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste auks võtsid kreenholmlased endile kohustusi. Kreenholmlasi innustas nende endi hulgast saadiku kanditaadiks seatud M.Tahtarova, suurte kogemustega ketraja.

"Üle 40 kudumistelje on antud ekspluatatsiooni, mis iga päevaga üha enam ja enam suurendavad väljalastava riide hulka. 25. jaanuaril saavutas väljalastava riide hulk 900 meetrit päevas.

Täites endale võetud kohustusi, mis võeti NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste päevaks, kreenholmlased valmistuvad laskma käiku uut turbiini, mis annab võimaluse kasutada veel rida telgi, millised on täiesti valmis ja ootavad oma järjekorda."[2]

---

1 "Kreenholmi Manufaktuur" 1857-1957, lk.53 (ajalehe "Narvskij Rabotsij" 1945.a. aastakäik puudub).

2 "Narvskij Rabotsij",nr.9, 30.jaanuar 1946.a.

Seadus NSV Liidu rahvamajanduse taastamise ja arendamise plaanist a. 1946-1950. oli suureks programmiks sotsialismi ülesehitamisel. "Kreenholmi Manufaktuuri" ette seadis ta suured ülesanded. Kreenholmlased võtsid vastu sotsialistlikud kohustused, mis nägid ette I kvartali plaani ennetähtaegset täitmist ja üleplaanilist kedrust 20 tonni ulatuses, 760-kilovatilise võimsusega generaatori monteerimist ja käiku laskmist, lihtimis- ja käärimistsehhi käiku laskmist, samuti 500 kudumistelje parandamist 1946.a. 1.maiks.[1]

22.märtsil 1946.a. "Kreenholmi Manufaktuuri" kollektiiv võis raporteerida oma kohustuste täitmisest. Kohustuste täitmisel töötas kogu Kreenholmi kollektiiv. Parimate tööliste nimed pandi vabriku autahvlile. Märgiti sm.Jõgistet, Kampust, Tiitsu, Oksarit jt., kes ei lasknud käsi rüppe töötades lihtimis- ja käärimismasinate taastamisel. Elektrikud sm. Vassiljev, Saveljev,F, ja Saveljev, L. monteerisid generaatorid sageli ööpäevade viisi vabrikust väljumata. Ketrajad Roosipuu, Süda, Jevdokimov, Nurga, Andrejev jt. täitsid ja ületasid plaani."[2]

1946.a. nagu kogu neljandal viisaastakul toimus "Kreenholmi Manufaktuuris" töö kahes suunas: 1) 1945.a. alustatud ehitus-taastamistööde jätkamisel ja 2) tootmisvõimsuse järjekindlal suurendamisel taastatud ja uue sisseseade arvel.Esimese sõjajärgse viisaastaku plaani järgi pidi "Kreenholmi Manufaktuuris" 1946.a. tööle hakkama 750 kudumistelge ja rohkem kui 75 000 ketrusvärtnat.[3] See plaan täideti. Kuni 1949.a.

---

1 "Narvskij Rabotšij" ,nr.25, 27.märts 1946.a.

2 Samas.

3 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1946) f.1.,arh.nr.4.

taastati Kreenholmi vabrikuis vanu seadmeid, mis olid saksa okupatsiooni ajal suuresti vigastada saanud. 1949.a. viidi vanade tehniliste seadmete taastamine põhiliselt lõpule. Hakkas suurel hulgal saabuma liiduvabariikide tehastes valmistatud uusi seadmeid.

Leningradi, Taskendi, Penza ja Tuula tehased saatsid Kreenholmile ketrus-, heietamis-, paela- ja korrutusmasinaid. Klimovski tehas saatis kerimis- ja käärimismasinaid ja automaat-kudumistelgi, Ivanova tehas - lihtimismasinaid, Kolomna tehas - korrutus- ja muid masinaid.[1]

Tabel 2[2]

"Kreenholmi Manufaktuuri" kasvunäitajad neljandal viisaastakul.

	1945	1946	1947	1948	1949	1950
Ketramine						
Tööle pandud ketrusvärtnaid	58 368	75 192	103 900	139 872	179 360	194 894
nendest: uusi	-	-	-	13 440	49 952	52 736
perioodiliselt tegutsevaid masinaid	43 676	51 068	51 068	51 068	51 068	46 192
Korrutusvärtnaid	-	3 040	3 040	3 040	3 656	4 500
Toodetud kedrust(t)	182,7	1132	2413	4585	6423	8267
Kudumine						
Ülesseatud telgi	42	750	1388	2448	3076	3078

[1] "Kreenholmi Manufaktuur" 1857,1957, lk.54-55.

[2] Kombinaadi plaaniosakond,"Kreenholmi Manufaktuuri" töönäitajad 1945-1960.a.

	1945	1946	1947	1948	1949	1950
nendest: automaate	-	-	-	30	652	654
toodetud riiet (tuh.m)	22,8	2273	6274	10 839	21 981	35 580,5

Antud näitajad annavad ülevaate "Kreenholmi Manufaktuuri" kiirest kasvutempost. Kui arvestada, et taastamine oli peaaegu võrdne uuesti ülesehitamisega, siis on selge kollektiivi tohutu suur ennastsalgavus.

1946.a. märtsis avaldati kohalikus ajalehes "Kreenholmi Manufaktuuri" tööliste, teenistujate ja insener-tehniliste töötajate läkitus kõigile Eesti NSV tekstiiltöölistele". Läkituses võtsid kreenholmlased endile kohustused:

1. Aprillikuus anda 75 tonni kedrust, mis keskmiselt 50% võrra ületab kuu väljalaske.
2. Anda 130 tuhat meetrit riiet.
3. Lasta käiku Vana vabriku ettevalmistustsehh.
4. Õpetada 30-le uuele töölisele tekstiiltööd.
5. Taastada 1000 m^2 elamispinda.
6. Avada töölistele ja teenistujatele söökla.[1]

Kohustused täideti 1.maiks. Joala vabrikul puudus veel oma sorteerimisosakond ja selle tõttu kannatas toodangu kvaliteet. Nimetatud osakond alustas tööd 1947.a.detsembris. Muret tekitav oli vabriku ruumides vajalike kliimatingimuste loomine. Puudusid ventilatsiooni- ja niisutusseadeldised.

Pidurdavalt mõjus aeglane energiabaasi loomise tempo. 1944. a. lasksid hitlerlased Narvast taganedes suurema osa turbiini

[1] "Narvskij Rabotšij", nr.26, 30.märts 1946.a.

dest õhku. Kreenholmi kolmeteistkümnest 12 500-kilovatilise koguvõimsusega hüdroturbiinist hävitati täielikult viis turbiini ja kaheksa 6 800-kilovatilise koguvõimsusega turbiini said tugevasti vigastada.[1] Pärast sõda taastati Joala vabrikus 2 turbiini, Ketrusvabrikus 2 turbiini ja 1 majanduslik turbiin. Seega 5 turbiini, kuid nende võimsus oli äärmiselt puudulik. Talvel käreda pakasega külmusid turbiinikambrite võred, vähenes turbiinide ja generaatorite võimsus. Hüdroelektrijaam nr.2 tuli anda ekspluatatsiooni 1946.a., kuid sellega hilineti. Kui suur tähtsus oli antud objektil kombinaadi töös, näeme 1946.a. koondaruandest: "Tehnoloogilise kasvu osas oli ette valmistatud 40 000 ketrusvärtnat, kuid elektrienergia puudusel saadi käiku lasta vaid 17 192 värtnat."[1]

Suur puudus oli viisaastaku jooksul abimaterjalidest, mis oluliselt takistas põhitööd. 1947.a. aruandes esinevad read: "Suur puudus oli kogu aasta jooksul abimaterjalidest." 1948. a. aruandes: "Kogu aasta läbi oli raskusi abimaterjalidega, varustamine oli lünklik. Varustamine puuvillaga oli puudulik, eriti III-IV kvartalis. Mõnedel päevadel puudus Manufaktuuris isegi ühepäevane puuvilla tagavara. Toodud puuvill anti otse masinaist tootmisse." 1949.a.: "Suur puudus oli abimaterjalidest ja tagavaraosadest, mis andis eriti tunda kudumistelgede "ATS-5" juures."[2] Analoogilisi puudusi märgiti ka 1950.a. aastaaruandes.

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne (1946.a.).

2 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1947, 1948, 1949) f.1 arh. nr.5, 23, 45.

Tabel 3[1]

Elamuehitus "Kreenholmi Manufaktuuris"
aI 1945-1950.

Aastad	Antud eksplua-tatsigoni (m^2)	S e l l e s t		Laiendatud, juurde ehi-tatud ja kohandatud
		Ehitatud	Taastatud	
1945	10 468	-	10 468	-
1946	7 520	-	4232	3288
1947	1 816	513	1303	-
1948	13 594	846	8 176	4572
1949	8 954	7210	1 754	-
1950	8 283	7889	394	-
	50 635	16 458	26 327	7860

1948.a. jooksul kulutati 1 204 tuh.rubla asemel kapitaal-remondi plaanis ettenähtud summast 1258 tuh.rbl. e.105% ja jooksva remondi osas 200 tuh.rubla asemel kulutati 277 tuh. rubla e. 138%. 1948.a. lõpuks tõusis ühiselamutes elamispind 1316 ruutmeetrini ja peaaegu kõik ühiselamud viidi üle uutesse majadesse.[2] 1949.a. taastati täielikult Kreenholmi poolpurustatud elumajad ja sellele lisandusid 6 978 m^2 elamispinda Narva jõe parempoolse kalda majades.

Neljanda viisaastaku jooksul Kreenholmis taastati ja ehitati 50 635 m^2 elamispinda. See oli ligi kaks korda rohkem sellest elamispinnast, mis oli Kreenholmis ette purustusi.Kuid nõudmine elamispinnale oli ikkagi tunduvalt suurem, kui seda manufaktuuri käsutuses oli.

---

1 "Kreenholmi Manufaktuur" 1857-1957, lk.67.

2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv,aasta-aruanne (1948).

2. Manufaktuuri varustamine kaadriga ja selle väljaõpetamine 1945-1950.a.

Kultuurilis-tehnilise taseme all sotsialistlikus tootmises mõistetakse töötajate kvalifikatsiooni, üldise- ja spetsiaalse hariduse, aga samuti ka ühiskondlik-poliitilise arengu taset. Kommunistlik partei ja Nõukogude valitsus osutab suurt tähelepanu rahvamajanduse kindlustamisele kvalifitseeritud tööliskaadriga. Mida kvalifitseeritumaks muutuvad töölised, seda tugevamini tunnevad nad vajadust veel suuremate teadmiste järele. Teadmiste kasv omakorda parandab töönäitajaid. "Tööliskassi kultuurilis-tehnilise taseme sotsiaal-majandusliku seisu uurimine näitab, et viimase tõstmine sotsialismi tingimustes on kahesuguse tähtsusega: 1) on see majandusliku tähtsusega, esinedes ühe otsustava faktorina ühiskondliku töö tootlike jõudude kasvus; 2) on see suure sotsiaalse tähtsusega, kujutades endast peamist suunda vaimse ja füüsilise töö vahelise piiri kadumise protsessis."[1]

1945.a. neljandas kvartalis oli "Kreenholmi Manufaktuuris" ainult 208 töölist. Loomulikult ei saanud manufaktuur tööliste vähesuse tõttu täita neid ülesandeid, mida talt rahvamajanduse taastamise perioodil oodati. Olemasolev tööjõud ei tundnud peaaegu üldse tekstiilitootmist, ning neil puudusid vastavad tootmiskogemused. Tööliste põhihulk vajas väljaõpetamist, mis omakorda nõudis aega. Tuli leida uusi vorme kaadrite väljaõpetamiseks võimalikult lühikese aja jooksul.

---

1 Р.Р.Полозов, Т.Р.Рященко, подьем культурно-технического уровня рабочего класса и его значение в преодолении существенных различий между умственным и физическим трудом, вестник Ленинградского университета, год ИЗД 16, № 17, 1961, 1к.5.

Kaadrite komplekteerimisele ja tööjõuga varustamisele pööras manufaktuuri juhtkond 1945.a. alates tõsist tähelepanu. Sõja-aastatel olid hävinud peaaegu kõik vanad kaadrid. Nagu märgib sm.Jõgiste, moodustasid 10-15 inimest kaadri väljaõpetamise baasi. Vabrikusse tuli tööjõudu värvata väljastpoolt, s.o. mitmesugustest Nõukogude Liidu osadest. 1945.a. jooksul toimus väljaõpetamine peamiselt individuaalse ja gruppidena õpetamise teel paremate tootjate juhtimisel.

Faktiliselt ei olnud töö tootlikkus ühe töölise kohta 1945.a. suur. Tööliste arv, kes norme täitsid, ei ületanud 20% kõigist töölistest.[1]

13.septembril 1945.a. loodi Narva Vabrikutehase õpilaste Kool. On täiesti mõistetav, miks neil aastail loodi purustatud linnas nimetatud õppeasutus. Tekstiilikombinaadi taastamiseks olid vajalikud haritud noored tekstiilitöölised. Peale tekstiilitööliste laskis kool välja ka ehitajaid, monteerijaid. Linn ja kombinaat vajasid mitmesuguseid oskustöölisi taastamisel ja uue tehnika kasutusele võtmisel. Vastloodud kooli kollektiiv tundis endal lasuvat vastutust ja püüdis täita talle esitatud nõudmisi. "Kreenholmi Manufaktuur" omakorda püüdis teha kõik võimaliku oma seflusaluse õppeasutuse materiaal-tehnilise baasi kindlustamiseks.

Oktoobris 1945.a. saadeti üle Eesti NSV laiali värbajad vabrikukooli komplekteerimiseks õpilastega. 15.novembriks valmistati ette koolimaja õpilaste vastuvõtuks. Kool alustas tööd umbes 200 õpilasega, kuid neid saabus pidevalt juurde.

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1945).

Seoses õpilaste juurdevooluga ja ettevalmistatud pedagoogide puudumisega ei toimunud esialgu teoreetilist õppust. Õpilased viidi suuremalt osalt tootmisse.[1] 1.jaanuarist 1946.a. kinnitati igale õpilasele oma kindel töökoht ja instruktor. Õpilaste arv selleks ajaks ulatus 309-le.

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" juurde rajati 3. juunil 1949.a. NSV Liidu Kergetööstuse Ministeeriumi käskkirjaga nr.844 Õntune Tekstiiltehnikum. Õppeasutusel puudusid oma ruumid ja algul töötati koos vabrikukooliga. 1949.a. 1.septembril alustas tööd tehnikumi esimene õppeaasta kahe osakonnaga: puuvillaketruse ja puuvillakudumise erialal. Koolipinkide taha istusid esimesed 60 tehnikumi õpilast. Need olid kudumis- ja ketrustsehhide eesrindlased. Tekstiilitehnikum valmistas kombinaadile keskharidusega kvalifitseeritud kaadrit. 1951.a. avati kolmas osakond elektrotehnika alal. Tehnikumist väljusid tehnikud-tehnoloogid ketrajad, tehnikud-tehnoloogid kudujad ja elektrotehnikud. Õppeaja kestus tehnikumis oli 5 aastat, millest 4½ aastat toimus teoreetiline õppus ja ½ aastat praktika tootmistööl ning diplomitöö koostamine.

Kommunistid alustasid liikumist sefluse teostamiseks noortööliste üle. Võib märkida Maria Tahtarovat, kes õpetas 1945.aastast kuni oma pensionile minekuni 1956.a. 300 inimest. Kuna instruktoreid oli vähe, võttis ta määratud 30 inimese asemel 60 inimest gruppi. "Esimesed aastad olid rasked", kõneleb M.Tahtarova, "kuid siis said endistest õpilastest

---

[1] Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1945).

uued instruktorid." Maria Tahtarova juhtis nüüd tööd nende kaudu.[1]

Palju tegi noortööliste kasvatamisel eespool märgitud Kudumisvabriku meister K.Jõgiste. Tol ajal tekkinud sotsialistliku võistluse vorm - vanade tootmistööliste seflus uustulnukate üle - aitas lahendada suurt ülesannet. Kui palju noore kaadri kasvatamine sõjajärgseil aastail vaeva nõudis, seda teavad ainult Kreenholmi veteranid ja neile vennasvabariikidest appi saadetud tekstiilspetsialistid. Sotsialistlik võistlus, mille õige organiseerimise eest hoolitsesid nii kombinaadi parteikomitee kui ka ametiühingu vabrikukomitee, sai raskuste ületamise peameetodiks. Kommunistid sammusid esireas ka võitluses kvaliteedi eest, materjali kokkuhoiu eest, masinate hea korrashoiu eest. 21.veebruaril 1945. a. "Kreenholmi Manufaktuuri" parteialgorganisatsiooni protokollis on märgitud koosolekust osavõtjatena 6 ÜK(b)P liiget ja 2 liikmekandidaati.[2] 1950.a. 1.novembri koosolekust võttis juba osa 246 ÜK(b)P liiget ja 81 kandidaati.[3]

Kuigi parteiorganisatsioon oli 1945.a. arvuliselt väike, asus ta otsekohe eluliste küsimuste lahendamisele. Samas 21. veebruari 1945.a. protokollis tõstetakse tõsise lüngana esile kaadriosakonna puudumine, mille tõttu puudusid andmed töölis-te koosseisust, tööjõu juurdevõtmisest jm. Märgitakse tootmis-

---

1 "Kreenholmi Manufaktuuri" Vana Ketrusvabriku instruktori M.Tahtarova suusõnaline seletus.
2 EKP Ajaloo Instituudi arhiiv f.256, nim.256-1 toim.1
3 Samas f.256, nim.256- , toim.1 l.78.

nõupidamiste vähest praktiseerimist. Vastavalt eelpooltoodule võeti vastu konkreetsed punktid puuduste kõrvaldamiseks. Kahjuks ei leidunud materjalides kontrolli teostamise kohta dokumente, mille järele oleks võinud kindlaks teha nende täitmist. Alates aprillikuust 1945.a. muutuvad parteiorganisatsiooni tööplaanid laiahaardelisemaks ja huvitavamaks. Nii viidi kaks korda nädalas tsehhides läbi agitaatorite vestlused ja ajalehe lugemised. Kaks korda kuus anti välja seinalehti "Tekstiilitööline" ja "Taassünni Koit". Plaanides peegeldub töö agitaatoritega, loengute temaatika.

26.aprillil 1946.a. kuulati kombinaadi parteialgorganisatsiooni koosolekul ära vabrikukomitee esimehe sm.Matrosovi ettekanne. Otsuses märgiti, et vabrikukomitee töös olid suured puudused. Puudus aktiiv. Komitee tegeles peamiselt elu-oluliste küsimustega. Nõrk oli vabrikukomitee mõju töölishulkadele. Komitee ei juhtinud sotsialistlikku võistlust.Väike oli ka tootmisnõupidamisi (34 aruande perioodi kohta).Vabrikukomitee töö tunnistati väga nõrgaks. Võeti vastu 5 punktist koosnev otsus, milles näidati põhisuunad vabrikukomitee töö parandamiseks.[1]

1947.a. jooksul viisid agitaatorid läbi 186 ettekannet ja üle 3000 vestluse, millest võttis osa üle 50 000 inimese.[2]

1949.a. oli agitkollektiivis 360 inimest. Süstemaatiliselt viidi läbi vestlusi ja ajalehelugemisi. Veebruaris eraldati agitaatoreid ühiselamutes töötamiseks. Kahe toa peale

---

1 EKPA, f.256, nim. 1.92

2 256-2 toim. 1 l.2

Sealsamas, toim.1 1.92 256,nim.256-3,toim.1 1.180.

oli üks agitaator. Agitatsioonitöö ühiselamuis usaldati peale kommunistide veel 62 parteitule seltsimehele.

Vabrikutes muutus traditsiooniks plaani täitmiste kohta lasta välja auplakatid eesrindlaste kohta.[1], kus märgiti töötaja nimi, eriala ja töösaavutused.

"Kreenholmi Manufaktuur" oli põhiliselt noorte kombinaat, umbes 65% töölistest olid komsomolieas. Komsomolikomitee töös oli tõsiseid vigu. 1946.a. toimusid ennetähtaegsed sekretäri ümbervalimised ja s.m.Sooglele tehti noomitus juhtimise nõrgendamise eest. Parteiorganisatsioon ei viinud ellu head otsust komsomolikomitee töö pideva kontrolli kohta. Ja 1949.a. toimus mitmesugustel põhjustel neli sekretäride vahetust, mis kahjustas tööd. Noored töötasid sel ajal innuga. Nende edusammud olid peamiselt kommunistide juhatajate teeneks.

Kahtlemata olid komnoored aktiivsed kombinaadi ülesehitajad ja kõige uue sissetoojad. EK(b)P Narva linnakomitee kuulas 1946.a. veebruarikuus ära "Kreenholmi Manufaktuuri" komsomoliorganisatsiooni töö aruande. 3. märtsil toimus "Kreenholmi Manufaktuuri" ja Vabrikutehase Kooli komsomoliorganisatsiooni aruande-valimiskoosolek. Oli palju elavaid sõnavõtte. Komnoor Trjahhov kõneles: "Ma tulin Kreenholmi taastamisele veel 1944.a. Vabriku territoorium kujutas endast rusuhunnikut. Me moodustasime noorte brigaadi ja suure entusiasmiga alustasime Kreenholmi taastamist. Ennastsalgavalt töötades valmistusime astuma Leninliku komsomoli ridadesse. Lõpetades Leningradis tekstiilitööliste kursused, lasksime me Eesti

---

1 EKPA 256, nim.256-4, toim.1 l.134.

NSV viiendaks aastapäevaks käiku esemesed ketrusmasinad, mis andsid aastas tonni kedrust."[1]

Suurt osa mängis tööjõudluse tõstmisel komsomoliorganisatsiooni organiseeriv töö. 1946.a. viidi läbi 2 komnoorte koosolekut aruteluga "Komnoorte osa tootmises", kus võeti vastu otsused komsomoliorganisatsiooni osatähtsuse tõstmiseks tootmises. Suure tähtsusega olid komnoorte poolt organiseeritud välklehed, näitajate tabelid ja päevanormi ületajate masinatele punaste lipukeste seadmine. Komnoortest loodud brigaadid näitasid head eeskuju töös ja sageli ületasid vanade töötajate näitajad. Nii kirjutab "Kreenholmi Manufaktuuri" parteikomitee sekretär sm.G.Kingissepp: "1.märtsiks loodud komsomoli-noorte brigaadid Joala vabriku ketrustsehhis näitasid eeskuju töös. Komsomoli Golubevi brigaad tõstis tööjõudlust 45% võrra ja ületas päevaplaani keskmiselt 130%. Talle järgnevad Kezereva ja Sedlevi brigaadid."[2]

Puuvilla- ja Linatööstuse Peavalitsuse (ГЛАВЛЕНХЛОППРОМ) ülema kirjas 11.oktoobrist 1948.a. märgitakse: "30.XII 1947.a. pöördusid Vana Ketrusvabriku komnoored Manufaktuuri kõigi noorte poole üleskutsega vähendada praaki ja hoida kokku toorainet. Selleks loodi komsomoli kontrollpostid: Vanas Ketrusvabrikus 4, Joala vabrikus 9 ja Kudumisvabrikus 3. Selle tulemusena langes jäätmete hulk järsult. 1948.a. algusest on hoitud kokku 13,3 t puuvilla. Peale selle toimub varemetes vajalike detailide kogumine."[3]

1

2 "Narvskij Rabotsij"nr.25, 27.märts 1946.

3 Kombinaadi arhiiv, Töö- ja töötasuosakonna ülema Gutini kiri ORK ülemale 11.X 48.a.

1950.a. pööras "Kreenholmi Manufaktuuri" parteibüroo tähelepanu tööle naistööliste hulgas. Loodi naiskomisjonid, mida juhtis parteibüroo liige Jurtsenko. Tänu naiskomisjonidele viidi läbi remont kõigis ühiselamuis jpm.

Uute masinate käikulaskmine ketrus- ja kudumisvabrikuis nõudis kõigi kategooriate tööliste arvu suurendamist. Töölis-te juurdevool toimus peamiselt Nõukogude Armeest demobiliseeritute ja evakuatsioonist tagasitulnute arvel. Tööliste, teenistujate ja insener-tehniliste töötajate arv kasvas aastast aastasse. Kõige ulatuslikum kasv toimus tööliste osas. Tööliste arv kasvas 1950.aastaks võrreldes 1945.a. 28 korda, õpilaste arv samal ajavahemikul 9 korda. Vabrikutehase kool ei suutnud rahuldada Kreenholmi kasvavat vajadust kvalifitseeritud kaadri järele. Appi tulid teiste tekstiilivabrikute töölised. Tihe majanduslik koostöö ja vastastikune abi ilmnes eriti selgelt sõjajärgsetel aastatel. 1949.a. jooksul saabus "Kreenholmi Manufaktuuri" üldse 265 inimest. Nendest NSVL Ministeeriumi Tööjõureservide saatekirjaga tööstudkoolidest:

	meistriabisid	15 in.
	kudujaid	24 in.
	VTK nr.6(Narvas)	94 in.
Leningradi "Rabotsij" nimelisest	vabrikust	80 in.
Leningradi "Škola"	" "	44 in.
Leningradi "Zeljabovi"	" "	8 in.
	Kokku:	265 in.

Tabel 4[1]

Tööjõu kasvu näitajad "Kreenholmi Manufaktuuris" 1945-1950.a.

	1945	1946	1947	1948	1949	1950
1.Töölisi	208	1068	1812	3177	4601	5843
2.Õpilasi	43	300	74	47	358	391
%	20,6	28,9	4,0	1,4	7,7	6,6
3.ITK	14	43	84	117	145	206
%	6,6	4,0	4,6	3,6	3,1	3,5
4.Teenistujad	24	68	82	119	141	202
%	11,5	6,3	4.5	3,7	3,0	3,4
5.Abiperson.	-	13	17	18	22	44
6.Valve	22	64	84	92	104	107
	311	1565	2153	3570	5371	6793

Sõjajärgsetel aastatel on märgata järjekindlat kasvu insener-tehniliste töötajate osas, kuid nagu nähtub eelpool toodud tabelist, jäi nende suhteline kasv maha võrreldes üldise tööliste arvu kasvuga.

Kuigi põhitööjõud olid suurelt osalt kvalifitseerimata, püsis keskmine tööviljakus ennem veidi üle kui alla normi. Saavutati seda kogu kollektiivi ühiste pingutustega. Igal aastal tuli vabrikusse uusi töölisi, kes polnud veel näinudki keerukaid masinaid. Nende väljaõpetamiseks kujunesid individuaal-brigaadilised õppuskoolid, kus peale praktilise kogemuse masinatega töötamises omandati ka vajalikud teoreetilised teadmised tehnika ja tootmistehnoloogia alal. Riikliku

---

[1] Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanded (1949-1950).

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" Kollektiivleping 1950. aastaks nägi ette järgmised tasumäärad:

Õpilase ettevalmistuse eest tähtajaliselt e. ennetähtaegselt anti õpetajale preemia, kui õpilane täitis peale katsete tegemist kahe nädala jooksul normi. Tasu ja preemiad väljaõpetamise eest olid järgmised:

Individuaalne õppus

1.	Õpetamise aeg	1 kuu	tasu kuni	70	rbl.,	preemia kuni	50	rbl.
2.	-"-	2 kuud	"	140	"	"	50	"
3.	-"-	3 kuud	"	225	"	"	75	"
4.	-"-	4 "	"	300	"	"	75	"
5.	-"-	5 "		400	"	"	100	"
6.	-"-	6 "	"	500	"	"	100	"

Brigaadiline õppus.

1.	Õppeaeg	1 kuu	tasu kuni	20	rbl.,	preemia kuni	15	rbl.
2.	-"-	2 kuud	"	40	"	"	15	"
3.	-"-	3 "	"	75	"	"	25	"
4.	-"-	4 "	"	100	"	"	25	"

Eksisteerisid veel tootmistehnilised kursused. Neil kursustel oli aastaks või pooleks aastaks kindlaks määratud kava, mille järele õpiti põhjalikult tundma uut tehnikat ja tehnoloogiat. Õppusi asusid juhtima insener-tehnilised töötajad. Rajati veel nn. eesrindlike kogemuste koolid. Eesrindlikud töölised andsid siin individuaalkorras edasi oma kogemusi. Igal eesrindlikul töölisel oli 5-10 inimeseline grupp, tavaliselt mitmest vahetusest. Õppus toimus peale tööaega. Kuu aja

---

1 Kombinaadi kollektiivleping 1950.a.

möödudes kontrollis vaneminstruktor väljaõpetamise käiku. Sellele järgnes metodisti ja meistri kontroll, kes võtsid tööle vastu õppeaja edukalt sooritanuid. Uue sisseseade tundmaõppimiseks ja ülieminekul uuele sortimendile korraldati vabrikuis tehn.miinimume.

Eesrindlaste kogemuste edasiandmisel olid suure tähtsusega stahhaanovlikud koolid. Novaatorid andsid siin oma kogemusi edasi laiadele töölishulkadele.

Pidev hoolitsus kaadri ettevalmistamise eest avaldas positiivset mõju toodangu suurenemisele, kvaliteedi paranemisele, tööviljakuse ja seadmete tootlikuse tõusule. Tööliste väljaõpetamise kohta ühel või teisel teel on 1947.a. alates säilinud väga ligikaudsed andmed.

Tabel 5[1]

Tööliste väljaõpetamine "Kreenholmi Manufaktuuris" a.1947-1950.

	1947	1948	1949	1950
Indv.-brig.õppus	204	859	882	429
Eesrindl.kog.kool	153	581	993	386
Tehn.miinimum	248	169	289	245
Vabrikutehase Kool	598	365	1189	297

1948.a. paranes instruktorite töö. Tsehhides töötas 34 instruktorit. Viidi sisse kindel sisseseade eest hoolitsemise graafik ja täideti see. Graafiku elluviimisele aitasid kaasa vabrikute vahelised ülevaatused. Tänu ülevaatustele avastati puudused töökoha korraldamisel ja sisseseade eest

[1] Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanded (1947-1950).

hoolitsemisel, milliste kõrvaldamine oli tööviljakuse edasiseks tõusuks väga olulise tähtsusega. Ülevaatuste tulemused arutati läbi brigaadides. Puuduste kõrvaldamiseks anti manufaktuuris välja käskkiri.

Tabel 6[1]

Tööviljakuse kasv "Kreenholmi Manufaktuuris" 1946-1950.a.

Toodang ühe töölise kohta tunnis	1946	1947	1948	1949	1950
Ketruses -	38,95	50,9	55,55	63,69	70,52
%	100	130,9	142,6	163,5	181,1
Kudumises - lõngu tunnis	9750	11200	11839	15052	18981
%	100	114,8	121,4	155,4	194,7

Koos tööviljakuse kasvuga toimus seadmete tootlikkuse kasv.

Tabel 7[2]

Seadmete tootlikkuse kasv "Kreenholmi Manufaktuuris" 1946-1950.a.

	1946	1947	1948	1949	1950
Ketruses					
Toodang kg tunnis	296,4	370,4	399,1	416,5	438,6
%	100	124,9	134,6	160,5	147,9
Kudumises					
Toodang ühe telgtunni kohta	5526	6131	6347	7014	7618
%	100	110,9	114,8	126,9	137,9

Tööviljakuse tõstmisel oli olulise tähtsusega tööliste kvalifikatsiooni kontroll. 1948.a. algul viidi läbi laiendatud tehniline nõupidamine, tsehhidesse pandi üles vastavasisulised

---

1 Kombinaadi arhiiv, plaaniosakond,Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuuri" töönäitajad 1945-1960.

2 Kombinaadi arhiiv, plaaniosakond,Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" töönäitajad 1945-1960.

plakatid. 15.jaanuaril 1948.a. toimus 429 töölise kvalifikatsiooni kontroll. Vastava komisjoni otsusega viidi 7 töölist üle tihendatud tööpäevale, 12 töölist toodi vähendatud tihendusega tööpäevale. 72 töölisele määrati uuesti tootmis-tehniliste kursuste läbi tegemine. 74 töölist suunati stahhaanovlikku kooli, lll töölist määrati pikemale õppusele individuaal-brigaadilises koolis. Ülejäänute kvalifikatsioon vastas nõuetele.[1]

Kõik kasutuselevõetud vahendid täitsid oma ülesanded. Sellest annavad tunnistust juba 1948.a. jooksul kaks korda saadud preemiad üleliiduliselt tekstiilitööstuse tööliste sotsialistlikul võistlusel.

1949.a. iseloomustab tunduv sotsialistliku võistluse tõus. Algas laialdane võitlus toodangu eeskujuliku kvaliteedi, tooraine kokkuhoiu, materjalide, kütuse, elektrienergia kokkuhoiu eest, sisseseade parema kasutamise ja töökoha korrashoiu eest.

1949.a. jaanuari lõpus tekkis Nõukogude Liidus patrioot-lik liikumine, mis tegi igale töötajale kohustuseks võidelda toodangu kvaliteedi tõstmise ja ainult esimese sordi toodangu andmise eest. "Kreenholmi Manufaktuuri" kollektiiv, nagu teisedki NSV Liidu tekstiiliettevõtted ja tehased, liitus võistlusega vabrikumärgi au eest. Aasta lõpuks haaras liikumine 3450 inimest, kes moodustasid 406 brigaadi.[2]

Kombinaadis loodi 93 musterbrigaadi. Igas sellises brigaadis viidi läbi tehnoloogilise sisseseade ülevaatus. Igale

---

[1] Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuuri" arhiiv, aastaaruanne (1948).

[2] Samas, aastaaruanne (1949).

töölisele avati oma arve tooraine kokkuhoidmisel. Tooraine kokkuhoiuks kasutati muidki efektiivseid vahendeid. Plaani täitmine toodangu kvantiteedi, kvaliteedi ja sortimendi osas sai otsustavaks näitajaks. 1949.a. anti "Kreenholmi Manufaktuurile" üleliidulisel võistlusel kolmas koht, koos rahalise preemiaga.[1]

Arenes laialdane võistlus parima tsehhi, vabriku, meistri nimele. Iga kuu anti manufaktuuri juhtkonna ja ametiühingu poolt tööala parima, parima meistri, parima tsehhi nimetus. Parima vabriku nimetusega käis kaasas rändpunalipp. Võistluse tulemused määras kindlaks komisjon koosseisus:

1. peainsener
2. töö- ja töötasuosakonna ülem
3. plaaniosakonna ülem
4. parteiorganisatsiooni esindaja
5. ametiühingu esindaja.

Millistel tingimustel omistati näiteks nimetus "parim meister", annavad ülevaate 1947.a. koostatud tingimused. Selles on märgitud, et võitjaks loetakse meister, kes on suutnud saavutada oma vahetuse töös parimaid tulemusi järgmiste näitajatega:

1. Kindlaks määratud kuuplaani ületamine.
2. Sisseseada maksimaalne tootlikuse saavutamine ja seisuaegade plaanis ettenähtud %-st kinnipidamine.
3. Tooraine ja poolfabrikaatide plaaniline kasutamine, praagi vältimine, hea kontrolli ja arvestuse organiseerimine.

---

[1] Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuuri" arhiiv, aastaaruanne (1949).

4. Uute tööliste ettevalmistamine ja kvalifikatsiooni tõstmine.[1]

Narva linna TSN otsusel kanti linna autahvlile Oktoobri-revolutsiooni eelse sotsialistliku võistluse võitjatena Joala vabrikust: ketraja Süda, Eduard, kes täitis aastaplaani juba 5.septembriks. 42.aastat töötanud ketraja Stepanov, Tomofei, kes aastaplaani täitis samuti juba 26.septembriks. Tamara Fokina, ketrajate komnoorte-noorte brigaadi brigadir. Tema brigaad täitis aastaplaani oktoobriks. Kudumisvabrikust: 9-teljel kuduja Maria Saarmu, kes aastaplaaniga tuli juba septembris toime.Samuti 9-teljel kudujad Aleksejeva, Jekaterina ja Koltunova,Tamara. Ka nende aastaplaan oli täidetud Aleksejevil augustis ja Koltunoval septembris. Paljuteljelises komplektis meistriabi Nikolajev Viktor teenindas 69 telge ja täitis normi 108-%-liselt,[2]

Huvitav on 1947.a. preemiate[3] süsteemi ülevaade:

	1947.a. vääringus määrati
Parimale vabrikule I preemia	1500 - 3000 rbl.
Parimale tsehhile "	1000 - 1500 "
Parimale meistrile "	300 "
Parimale komplektile "	500 "
sellest:	
meistriabi "	100 "
ülejäänud "	350 "

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, töö- ja töötasuosakond,Tingimused nimetuse "parim meister" andmise kohta 3.IX 1947.a.

2 "Narvskij Rabotšij", nr.86, 30.oktoober 1947.a.

3 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv,töö- ja töötasuosakond, Preemiate süsteem, 1947.a.

Parimale noortebrigaadile	preemia	300 rbl.
sellest:		
brigadirile	"	100 rbl.
ülejäänutele		200 "
Üksikutele töötajatele		100 "

Esimese sõjajärgse viisaastaku lõpuks paranes tunduvalt töödistsipliin. Kui 1948.a. moodustasid tööluusid köigi tööliste tööpäevade arvust 1,15%, siis 1949.a. moodustasid nad 0,36%. Ja edasi. Kui 1950.a.jaanuaris moodustasid tööluusid 0,34%, siis detsembris langes see protsent köigi tööliste tööpäevade suhtes 0,09%-le.[1]

Voolavus neljandal viisaastakul oli suur kuigi sellest üldpildi andmine on raske, sest puuduvad tervete aastate kohta vastavad andmed. Peamiste põhjustena võib esile tuua kolm: 1) vajaliku elamispinna puudus; 2) tervishoidlike kliimatingimuste puudumine vabrikuis ja 3) öötöö.

Vaadeldes lähemalt neid põhjusi näeme, et tootmispinna ehitus oli jõudnud viisaastaku lõpuks kaugele ette elamispinna ehitusest ja see muutus piduriks kombinaadi tööle. Elu ise püstitas vajaduse pöörata suuremat tähelepanu elamuehitusele, mis aitaks arendada linna suurimat tööstusettevõtet. 1950.a. ei tulnud "Kreenholmi Manufaktuur" riikliku plaanitäitmisega toime. Tunda andis elamispinna puudus ja elektrienergia vähesus. Aastaplaan täideti 99,2%-liselt. Mis puutub klimaatilistesse tingimustesse, siis olid need töötajatele eriti kurnavad suvel, inimeste tervis oli ohustatud. Kuumus tõusis mõnedes tööruumides +40°, õhuniiskuse protsent oli väga väike. See muutis teks-

---

[1] Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne (1949-1950).

tiilitöölise töö raskeks. Lisandus veel öötöö. Faktiliselt kujunesid kaks öösisteks, kuna kolmas oli päevaste töötundidega.

3. Ratsionaliseerimistegevuse arendamine "Kreenholmi Manufaktuuris" 1946-1950.a.

Juba 1946.a. algul viidi "Kreenholmi Manufaktuuris" läbi tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate mobiliseerimiseks ratsionaliseerimistegevuse hoogkuu. Viisaastaku järgnevail aastail kasvas vastav selgitustöö ja suurenes vabrikute ja osakondade tööliste ratsionaliseerimisettepanekute arv. Iga aastaga suurenesid ka säästud, mida sai ettevõte ratsionaliseerimisettepanekute rakendamisest.

Tabel 8[1]

Ratsionaliseerimistegevuse arenemine "Kreenholmi Manufaktuuris"a.1946-1950.

	1946	1947	1948	1949	1950
1. Ettep.hulk	46	87	79	130	170
2. Rakendatud ettepanekute hulk	19	44	68	73	142
3. Tinglik aastane kokkuhoid rakend.ettep. arvel (tuh.rbl.)	163	411	466	349	221

Ratsionaliseerimisettepanekutest osavõtu laiendamiseks viidi kombinaadi ulatuses läbi mitmesuguseid üritusi. Juhtivatest töötajatest komisjon viis läbi selgitustööd tööliste ja teenistujate seas, kasutades selleks koosolekuid ja tehnilisi nõupidamisi. Igas kvartalis viidi läbi hoogkuu ratsionaliseerimisettepanekute kogumiseks. Korraldati tootmis-tehnilisi

[1] Kombinaadi arhiiv, aastaaruanded (1946-1950.a.)

konverents vabriku peainseneri juures.

Tabel 9[1]

Ratsionaliseerijate % tööliste üldarvust.

Aastad	Tööliste üldarv	Ratsion.arv	%
1946	1068	46	4,3
1947	1812	71	3,9
1948	3177	79	2,4
1949	4601	130	2,8
1950	5843	170	2,9

Antud arvust nähtub, et kuigi ratsionaliseerijate arv kasvas, jäi ta siiski kaugele maha tööliste arvulisest kasvust. Ratsionaliseerimistegevuse alal tuli tööd laiendada. Lastakse välja välklehe erinumbreid ratsionaliseerimistegevuse populariseerimiseks. Sama küsimust valgustatakse kohalikus ajalehes "Narvskij Rabotsij" ja antakse edasi üleskutseid kohalikus translatsioonivõrgu kaudu. Kogemuste vahetamise korras kuulati ettekandeid. Ettekannetega esinesid ka Leningradi Tekstiiliinstituudi töötajad. 1948.a. võiks nende ettekannetest nimetada:

1) Nõukogude tehnika uudiseid puuvilla ketramises - prof. Rostovtsev
2) Vabrikuvahelise töö organiseerimise ülevaatuse kogemuste üldistamine Leningradi vabrikutes - dots.Gurevits jpt.[2]

1949.a. organiseeriti eksperimentaaltöökoda, kus alustati katsetusi. Igas eeskujulikus brigaadis organiseeriti laialdane ettepanekute kogumine, mis olid suunatud sisseseade pro-

---

[1] Kombinaadi arhiiv,

[2] Kombinaadi arhiiv, Leiutus- ja ratsionaliseerimistegevuse aruanne 1948-1949.

gressiivsete tootmisnormide saavutamiseks lühikese aja jooksul ja nende ületamiseks, toodangu kvaliteedi parandamiseks jne. Kogu kvaliteetbrigaadides tehtud töö tulemusena koguti 703 ettepanekut, mis osaliselt ülevaatuse käigus realiseeriti, osaliselt aga lülitati plaani ja rakendati järkjärgult.[1]

Tehastes ja osakondades koguti materjale tootmise kitsaskohtade väljaselgitamiseks ning novaatorite töö populariseerimiseks. Kõiki tehniliste kogemustematerjale paljundati ja levitati üksikutes tootmislõikudes.

Peainseneri (1944 - 1947.a.sm.Semjonov ja 1948 - 1952.a. sm.Linetski) juures töötav leiudajate nõukogu tegi selgitustööd põhiliselt tööliste hulgas. Selgitati ratsionaliseerimistegevuse konkreetseid ülesandeid. Avariide ja seisuaegu kasutati nende tekkimise põhjuste selgitamiseks ning samal ajal puuduste kõrvaldamise metoodika selgitamiseks. Peainseneri juures töötavat tehnilist raamatukogu täiendati tehnilise kirjandusega. 1.jaanuaril 1949.a. oli selles 2808 raamatut, 1.jaanuaril 1950. a. ulatus eksemplaride arv 10 905-ni. Samaks ajaks oli lugejaid tehnilises raamatukogus 1712 inimest, neist 102 insener-tehnilist töötajat ja 1610 töölist.[2] See arv näitab tööliste suurt huvi tehnilise kirjanduse vastu.

1948.a. 1.aprillist kuni 1.juunini võttis "Kreenholmi Manufaktuur" osa üleliidulisest eesrindlike tootmis-valdajate tehnika ja leiundajate kogemuste kasutamise ülevaatusest. Üle-

---

1 Kombinaadi arhiiv, Iõutus- ja ratsionaliseerimistegevuse aruanne 1948-1949.

2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuuri" arhiiv, aastaaruanne (1949-1950.a.).

vaatuse läbiviimisel tehti laialdast informatsioonilist tööd, avati spetsiaalseid vitriine, peeti nõupidamisi, vestlusi, loenguid.

Stahhaanovlike kogemuste edasiandmisel olid väga tähtsal kohal tehnilised konverentsid. Neid peeti igal aastal kaks ja osavõtjate arv kõikus 150 - 300 vahel. Konverentsid andsid võimaluse paljude novaatorite tootmiskogemuste üldistamiseks ja levitamiseks. Konverentsi ettekanded seati selliselt, et nende sügav uurimine andis konkreetse materjaliga võimaluse näidata stahhaanovlikke võtteid ja meetodeid töötootlikkuse tõstmisel ja toodangu kvaliteedi tõstmisel.[1]

1949.a. novembrikuuks oli "Kreenholmi Manufaktuuri"[2] vabrikutes 5-aasta- ja aastaplaani täitjaid:

	Aastaplaani täitjad	5-aastaplaani täitjad
Joala vabrik	500	185
Vana Ketrusvabrik	225	52
Vana Kudumisvabrik	465	92

Ajalehe "Narvskij Rabotsij" autahvlil Oktoobrirevolutsiooni I aastapäeva eelse võistluse võitjatena olid poolimahavõtja Vassiljeva Niina, kes täitis plaani 151,9%, ketraja Teder, Vladimir - 149%, Vana Kudumisvabriku meistriabi Bejanov, Nikolai - 133%, kuduja Sutova, Galina - 144% jt.

Laialdaselt levis individuaalne sotsialistlik võistlus.

---

1 Kombinaadi leiundusala insener sm. Zemljanko suulised vestlused

2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" aruanded töö- ja töötasuosakonna ülemale sm.Gutinile.

1949.a. oli individuaalselt võetud sotsialistlikke kohustusi 4403 inimesel e. 82,6% tööliste üldarvust. 1950.a. moodustas see arv 76%.

Tabel 10[1]

Tootmiseesrindlaste arvuline kasv "Kreenholmi Manufaktuuris" 1946-1950.

	1946	1947	1948	1949	1950
Stahhaanovlaste arv	482	890	1992	2676	3122

Tabel 11[2]

Tootmiseesrindlaste kasvunäitajad vabrikutes 1946 - 1950.a.

Aastad	Joala vab.			Ketrusvabrik			Kudumisvabrik		
	Tööl.	Eesr.	%	Tööl.	Eesr.	%	Tööl.	Eesr.	%
1946	506	184	36,3	267	61	22,8	243	44	18,1
1950	1753	1445	82,4	1655	807	48,8	2134	870	40,8

1947.a. teenis iga ketraja keskmiselt 8-tunnilise tööpäeva jooksul 29,44 rbl. ja iga kuduja 23,20 rbl.. 1950.a. oleks töötasu pilt järgmine: 8-tunnilise tööpäeva jooksul rublades

Tabel 12[3]

	1950.a.		
	Miinimum	Maksimum	Keskmine
Ketrajatel	22,01	42,50	32,08
Kudujatel			
"Platt" telgedel	12,96	56,40	35,36
automaattelgedel	18,40	69,15	41,52

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur",arhiiv, aasta aruanded (1946-1950),

2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur",Leiutus- ja ratsionaliseerimistegevuse aruanne 1948-1949.

3 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, Konjunktuur ülevaade 1950.a.

4. Vaba aja kultuurne kasutamine.

Kõneldes esimesest sõjajärgsest viisaastakust, tuleb märkida klubi ja raamatukogu juhuslikke ruume. Jälgides esimesi edusamme "Kreenholmi Manufaktuuris" taastamisel ja kombinaadi töönäitajate kasvu, ei saa vaikides mööda minna kultuurikolletest sõjajärgses Narvas. Kuna kõik muud materjalid on neist aastaist kadunud, siis tooksin ära Narva Kultuurimaja nr.2 kauaaegse juhataja (1945-1959) Volkovi (Sergei Mihhailov) mälestusi.

1945.a. alustasid noored kõrvuti vabriku taastamisega ka oma Noortemaja loomist. Komnoorte juhtimisel tulid kokku noored kreenholmi töölised praeguse Kreenholmi haigla hoone juurde ja alustasid korrastustöid. Noored tegid kõik oma jõududega. Kus suleti aknad vineeriga, kus laoti telliseid purunenud seina. Sel viisil remonditi 3 ruumi. Siin alustas klubi oma tööd, mis kestis 1945.a. kuni 1947.aastani. Ühte ruumi oli seatud 100 - 120 lihtsat puupinki; samas oli lava, mitte rohkem kui 1½ m sügavuti. Siin peeti loenguid, valmistuti esinemisteks, korraldati punanurk. Isetegevusest võttis sel ajal osa 30 inimest. Oli iseloomulik, et ühed inimesed tegelesid nii deklamaatoritena, tantsijatena, laulsid kooris ja tegelesid muusikaga. Oma aja entusiastitena tuleks märkida Ohranova Tamarat, õdesid Sahharova'id, õdesid Mihhailova'id, Valentina Lootust ja paljusid teisi.

Sokol, Tsistjakov, Panksejev aitasid loengute korraldamisega. Igal nädalal peeti korrapäraselt üks loeng.

Juunis 1946.a. teatati, et antud hoone läheb haiglale. Noortemaja algas ühiskondlikku taastamistööd Linavabrikus.

Määratud summadest ei piisanud. Antud 6 tuhande rubla asemel kulutati 80 tuhande rubla ulatuses materjale. Puuduva osa rahast teenisid noored kontsertidega ja lõid ka ise käed külge. Kollektiiv kasvas selleks ajaks juba 48 inimesele.

7.novembril 1946.a. algas tööd Kultuurimaja nr.2 Linavabrikus. Oma ametlikult nimelt oli ta linnale kuuluv kultuurimaja, kuid faktiliselt teenindas ta Manufaktuuri kollektiivi ning koones kreenholmlastest. Kujunes välja kavakindel tegevus.

6.novembril 1948.a. kolis kultuurimaja Kreenholmi taastatud klubi ruumidesse. Moodustati puhkpilli-, tantsu-, draama-, joonistamise- ja malering. Raamatukogule eraldati 70 m^2 ruum. Tööd alustas raamatukogu küll 1945.a., kuid siiani puudusid ruumid. Esimesed raamatufondid moodustati tööliste poolt kingitud raamatutest, samuti Leningradi ettevõtete poolt kogutud raamatutest.

Tänu entusiastidele äratati laiade töölishulkade huvi isetegevuse vastu. Isetegevust arendati mitte ainult klubi piirides, vaid ka vabrikutes. Esimese viisaastaku lõpuks oli loodud vabrikutes omad isetegevuse kollektiivid.[1]

Kehakultuurikollektiivi kujutas sõjajärgsetel aastatel "Kreenholmi Manufaktuuris" väikest gruppi, mis koosnes 25 sportlasest-entusiastist. Nende algatusel loodi esimene jalgpallimeeskond. Leidsid aset esimesed sõpruskohtumised naaberlinnade sportlastega. Kuigi esimesed Kreenholmi meeskonna väljaastumised polnud alati võidukad, tõmbasid nad kaasa "jalg-

---

1 "Kreenholmi Manufaktuuri" parteikomitee sekretäri asetäitja, endine Kultuurimaja nr.2 juhataja Volkov,S.

pallihaigeid", kellest hiljem said aktiivsed kehakultuurlased. Esimese sõjajärgse viisaastaku jooksul loodi kombinaadis 6 kehakultuurikollektiivi vabrikutes ja osakondades. Õppe-spordi-töö läbiviimiseks organiseeriti sektsioonid, mille liikmete arv kasvas 250-300 inimeseni. Baas ei olnud aga küllaldane. Kogu õppe- ja treeningtöö toimus väikestel ja halvasti varus-tatud väljakutel. Puudus spordiinventar. Kehakultuurlased asu-sid oma jõududega asja parandamisele. Kaasa aitas ka Kombinaa-di administratsioon. Endise klubi purustatud ruumides taasta-ti spordisaal, kus olid toad tõstjatele, poksijatele, võrk-pallimängijatele, kergejõustiklastele ja jalgpallimängijatele. Oma jõududega rajati hokiväljak ja liuväli, täiendati spordi-inventari, ehitati riietusruum ja ruum inventari säilitami-seks.[1]

Neljandal viisaastakul viidi lõpule "Kreenholmi Manufak-tuuri" esimese osa taastamistööd. Tuhast ja varemeist ehita-ti üles uus sotsialistlik suurettevõte. Vanad vilunud meist-rid ühendasid oma kogemused noorte elurõõmu ja entusiasmiga.

Kokkuvõttes võib öelda, et neljandal viisaastakul viidi lõpule "Kreenholmi Manufaktuuri" esimese osa taastamistööd. Manufaktuuri töölised, teenistujad ja insener-tehnilised töö-tajad nägid oma ülesannet mitte ainult purustuste taastami-ses vaid kombinaadi laiendamises, tehniliselt paremini varus-tamises. Juba noore Nõukogude vabariigi esimestel kõige ras-kematel aastatel ütles V.I.Lenin, et kui me tugineme rahva loovale algatusvõimele, siis tuleb aeg, kus ühiskond areneb nii

---

1 V.J.Nikolajev,V.I.,Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" kehakul-tuurikollektiivi esimehelt saadud suuline informatsioon.

kiiresti ning majandus ja kultuur edenevad niisuguse hooga, millest kapitalism ei ole võinud unistadagi. Neid Lenini sõnu kinnitasid nõukogude rahva ennastsalgava tööga saavutatud tulemused sõjajärgsetel aastatel. Neil aastail tulid ilmsiks inimeste loomisvõimed, anded ja uued jooned. Kogenud töölised ei rahuldunud ainult endi saavutustega, neist said hoolsad õpetajad uutele töölistele. Ühine eesmärk ja majanduslike huvide ühtsus ühendas töölisi ja tootmis-tehnilist intelligentsi. Sotsialistlikud tootmissuhted avavad kõik võimalused töötajate kultuurilis-tehnilise taseme kiiremaks tõstmiseks, mis ilmnes sotsialistliku võistluse arengus, vaimse ja füüsilise tööga tegelevate inimeste koostöös, töötajate loova tehnilise tegevuse arengus, töötavate hulkade aktiivsuse kasvus.

Esimese sõjajärgse viisaastaku saavutused oleksid mõeldamatud, kui partei- ja ühiskondlikud organisatsioonid poleks osutanud oma kaasabi tootmistöö juhtimisele, töötajate kaasatõmbamisele aktiivsele osavõtule kombinaadi elust. Esireas on sammunud alati parteiorganisatsioon.

Neljanda viisaastaku ülesannete eduka täitmise üheks otsustavaks faktoriks oli partei ja a/ü võitlus manufaktuuri kaadri ettevalmistamisel ja kvalifikatsiooni tõstmisel. Kombinaadi partei- ja ametiühinguorganisatsioon hoolitsesid pidevalt tööliste tervise ja tööjõu säilitamise eest. 1946.a. määrati "Kreenholmi Manufaktuurile" üksi töö ja tehnilise julgeoleku kindlustamiseks 330 000 rbl., 1948.a. 916 000 rubla ja 1949 I poolaasta jooksul 332 000 rbl.[1]

---

[1] M,Lõhmus, Kreenholmi ja Balti Manufaktuuride tööliskollektiivide võitlus neljanda viisaastaku täitmise eest (1946-1950.) lk.304-305.

Igal aastal said Kreenholmi töölised tuusikuid puhkekodudesse ja sanatooriumitesse. A/ü ja administratsiooni organiseerimisel korraldati ekskursioone tekstiiliettevõtetesse nende töökogemustega tutvumiseks. Ametiühingu organisatsioon koos parteiorganisatsiooniga organiseerisid sotsialistlikku võistlust tsehhide, osakondade ja vabrikute vahel.Seati sisse autahvlid, aukirjad ja auraamatud kuhu kanti parimad töölised.

Ametiühingu organisatsioonil lasus kohustus parandada tööliste elamistingimusi.

Kuid kombinaadi a/ü töös esines veel rida puudusi. Nii toimus 1949.a. esimese poolaasta jooksul 14 õnnetusjuhtumit, mis näitas mitte küllaldast tööd töökaitse ellu viimisel.

II p e a t ü k k.

TÖÖLISKAADRITE KASV JA NENDE KULTUURILIS-TEHNILISE TASEME TÕUS 1951 - 1958.a.

1. "Kreenholmi Manufaktuuri" töösaavutused 1951 - 1958.a.

Esimese sõjajärgse viisaastaku kestel NSV Liidu rahvamajandus taastati ja ühtlasi ületati tunduvalt sõjaeelne toodangu tase. See saavutati nõukogude rahva kangelasliku töö ja NLK Partei õige poliitika tulemusena. NLKP XIX kongress 1952.a. oktoobris kinnitas direktiivid NSV Liidu rahvamajanduse arendamiseks viiendal viisaastakul 1951 - 1955,a.

Koos teiste nõukogude vabariikide rahvamajandusega arenes teise sõjajärgse viisaastaku perioodil ka Nõukogude Eesti rahvamajandus.

"Eesti NSV tööstuses on silmapaistval kohal tekstiiltööstus. Selles tööstusharus on rakendatud 17,9 protsenti Eesti NSV tööstustööliste üldarvust ja ta andis üle kümnendiku vabariigi tööstuse kogutoodangust (1958.a.). Üle poole tekstiilitööstuse töölistest on hõivatud puuvillatööstuses, mis peaaegu täielikult on koondunud kombinaatidesse "Kreenholmi Manufaktuur" ja "Balti Manufaktuur".[1]

---

[1] I.Kaganovits, E.Purju, Tööjõu kasutamine ja tehniline progress sõjajärgsetel aastatel Eesti NSV puuvillatööstuses. Nõukogude Eesti Majandus 1940-1960, T.1960.a.,lk.356.

1951-1958.a. kasvas ja arenes edasi "Kreenholmi Manufaktuur". Töö toimus siin sõjajärgsel viisaastakul kahes suunas: 1) Võeti kasutusele uusi tootmispindu, samuti uut kodumaist sisseseadet. Kedruses ja kudumises juurutati edasi uusi tootmisvõimsusi. Võideldi väljalastava toodangu kasvu, tehnilis-majanduslike näitajate tõstmise ja toodangu kvaliteedi tõstmise, samuti omahinna alandamise eest. Toimus pidev uute kaadrite töölevõtmine ja ettevalmistamine. 2) Teise suuna moodustas kapitaalehitus. Laiendati edasi ehitus-taastamistöid nii tootmishoonete kui elamispinna osas, samuti laste- ja kultuuriasutuste osas.

1951.a. tehti kombinaadis suurt tööd, arendades võistlust kõrgekvaliteedilise toodangu andmise, tooraine kokkuhoiu, samuti materjalide, kütuse ja elektrienergia kokkuhoiu eest, sisseseade parema ärakasutamise ning omahinna alandamise eest. Toodangu väljalase kasvas võrreldes 1950.aastaga kedruses 38,6%, kudumises 49% ja kogutoodangu osas 40,4% võrra. Esimese sordi riiet anti 94,9% plaanilise 92% asemel. Sisseseade tootlikkus kasvas 1950.a. võrreldes kedruses 6,3% ja kudumises 7,9% võrra.[1]

Aastaplaan jäi kombinaadil 1951.a. siiski täitmata. Jaanuarist kuni augustini oli plaan täidetud nii kedruse kui kudumise osas, järgnevatel kuudel ei tulnud manufaktuur toime ettenähtud ülesannetega. Plaani mittetäitmise põhjused on toodud esile aastaaruandes:

1. Kombinaadi mitteküllaldane varustatus elektrienergia-

---

1 Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne (1951) lk.63-64)" f.nr.1, arh.nr.87.

ga. Hüdroelektrijaam nr.1 ei lastud käiku tähtajaks. Selle tõttu esinesid vabrikutes suured seisuajad.

2. Paljudes tsehhides puudus endiselt ventilatsioon ja niisutusseadeldised, mille tõttu ei saavutatud plaanis ettenähtud töötootlikkust. Viimast asjaolu tingis ka meistriabide ja tööliste, eriti uute tööliste madal kvalifikatsioon.

3. Elamispinna puudus ei võimaldanud võtta tööle ja valmistada ette plaanilisel hulgal tööjõudu. Plaanis ettenähtud 78 300 m^2 elamispinna asemel saadi 58 831 m^2 e. 75%.

4. Tootvates tsehhides ei olnud veel lõpetatud ehitustööd (põrandad, tõstukid, üheröövpmelised teed, tsehhi sisetransport).

5. Varustamine toorainega polnud normaalne, sageli tuli toodud puuvill anda otsekohe tootmisse, kaldudes sellega kõrvale assordimendist.

6. Suured raskused olid abimaterjalidega varustamises, mis samuti pidurdasid tootmist.[1]

Kui võrrelda aastaid 1950-1951, oli tootmises kasv kõikidel aladel, kuid see polnud küllaldane. Plaanilistest näitajatest jäädi maha.

Võrreldes 1950.a. täideti 1951.a. kogutoodangu plaan 40,4% võrra suuremas koguses (1951.a. 230 348 tuhat rubla - 1950.a. 166 443 tuhat rubla), kuid riikliku plaaniga võrreldes vaid 96,4%-liselt (1951.a. plaan oli 239 993 tuhat rubla).

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne (1951), lk.65.

Ketruse alal oli 1951.a. plaani täitmise protsent 96,8 ja toorkanga osas 95,6%, samal ajal kasvas 1950.a. võrreldes tootmine ketruses 39,6% ja kudumises 49% võrra.[1]

1952.a. ei tulnud kombinaat uuesti oma ülesannetega toime. Kogutoodangu plaan täideti 97,8%-liselt. Plaani mittetäitmise peamisteks põhjusteks olid üleplaanilised seisuajad ja sisseseade tootlikuse plaani mittetäitmine. Samuti oli 1952. a., eriti I kvartalis tööliste hulgas massiline haigestumine grippi ja düsenteeriasse.[2]

Järgnevate viisaastaku aastate plaanid täideti edukalt. 1953.a. isegi ennetähtaegselt. Toodangu väljalase viiendal viisaastakul suurenes tunduvalt 1950.a. andmetega võrreldes iseloomustab kasvu järgmine tabel.

Tabel 13[3]

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur"
plaani täitmine 1955.a.

Toodangu nimetus	Mõõt-ühik	1950.a. täitmine	1955.a. täitmine	Kasv absoluut	Kasv Võrreldes 1950.a.%
Kogutoodang	tuh. rbl.	166 443	354 234	187 791	112,8
Ketrus	tonn	8 267	15 814	7 547	91,3
Ketrus	t nr.	393 802	782 297	388 496	98,6
Kudumine	tuh.m	35 580	94 081	58 501	164,4
Kudumine	m^2	28 652	78 650	49 998	174,4
Froteerätid	tuh.m	210	1 570	1 360	647,6

[1] Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1951.a.,l.65
2 Samas, aastaaruanne 1952, f.1, arh.nr.126, l.91
3 Samas, aastaaruanne 1955, f.1.,arh.nr.227, l.68.

Viie aasta plaan täideti 28.detsembriks 1955.a. Viisaastaku lõpuks paranes tunduvalt kedruse ja kudumise assortiment. Kogu nõukogude rahvas võttis partei XX kongressi vastu poliitilise ja tööalase aktiivsuse uue tõusu tähe all.

Kogu maal arenes patriootiline liikumine uute tootmisülesannete täitmise eest. Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" tööliste, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate kollektiiv liitus selle liikumisega võideldes NLKP XX kongressi poolt tekstiilitööstuse ette püstitatud ülesannete täitmisel. Võideldi edasise töö kvaliteedi parandamise, omahinna alandamise ja toodangu suurendamise eest.

1956.a. 9.märtsist läks kombinaat üle lühendatud tööpäevale laupäeviti ja pühade eelsetel päevadel. 1.aprillist suurendati rasedus- ja sünnituspuhkust 77 kalendripäevalt 112 kalendripäevale. 1.juulist viidi 16-18 a. noorukid üle 6-tunnilisele tööpäevale. Nimetatud ürituste läbiviimisega lühenes kombinaadi 3-vahetuselise tööpäeva pikkus 1955.a. võrreldes 22,86 tunnilt 21,83 tunnini ehk 4,5% kedruses ja 22,40 tunnilt 21,43 tunnile ehk 4,33% kudumises. Vaatamata eelpool toodule suurenes 1956.a. kogutoodangu väljalase võrreldes 1955.a. 22,16 milj.rubla e.6,5% võrra, kedruses 300 tonni e. 1,9% võrra ja kudumises 3,9 milj.meetri e.4,2% võrra. Valmiskauba (froteerätikud) alal suurenes toodang 2,15 milj.meetrit e. 137%. Koos väljalaske ~~arvulise~~ huljchse suurenemisega paranes ka assortiment. 1956.a. jooksul lasti välja uusi kõrgesordilisi kangaid nagu popliin (artikkel 1309), kanvaa (artikkel 1227), käsitööriie (artikkel 1232). Neid kangaid lasti aastas välja

5 milj.345 tuh.rubla eest.[1]

1956.a. plaan kombinaadi ulatuses jäi täitmata. Kogutoodangu plaanitäitmise protsent oli vaid 95,9. Kombinaadi juhtkond tõi põhjustena ette:

1. Ametiühingu nõudel 15 päevase puhkuse läbi viimine 12 päeva asemel.
2. 1956.a. plaan oli "Kreenholmi Manufaktuurile" Ministrite Nõukogu poolt kindlaks määratud, ilma kombinaadi tootmisvõimsust arvestamata. Lähtuti Puuvilla- ja Linatööstuse Peavalitsuse (Glavlenhlopprom) projektist, mille süsteemi "Kreenholmi Manufaktuur" kuni 1956.a. kuulus. Näiteks IV kvartalis kolme vahetusega töö ja plaanilise tootlikuse juures on noorukite töö arvestamisel vaja kedruses 239 990 värtnat, olemas on aga 232 516 värtnat, s.o. ei jätku 7476 värtnat e.2,3%. Keerutuses on vaja 35 600 värtnat, on 32 114 värtnat, s.o. puudub 2786 värtnat e.8,5%.
3. Nii kudumises kui kedruses olid üleplaanilised seisuajad.
4. Suur oli tööjõu voolavus. Plaanis ette nähtud tööle mitteilmumise 4% asemel tõusis see 8%-ni.
5. Kahekümne väikegabariidilise masina ülesseadmise nurjumine kedruses.[2]

Võrreldes esitatud põhjusi 1951.a. (lk.3) 1952.a. (lk.4)

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1956.a.) lk.55, f.1, arh.nr. 256.

2 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1956.a.) lk.59.

ja 1956.a. põhjusi, näeme neis mõningate puuduste kordumist. Suurim neist on elamispinna puudusest tingitud tööjõu voolavus. Põhjusena korduvad ka üleplaanilised seisuajad. Siin peaks lisama veel vähene kasvatustöö kaadri osas, millega oleksid seisuajad vähenenud.

1955.a. läks "Kreenholmi Manufaktuur" täielikult üle Narva hüdroelektrijaama energia kasutamisele. Esialgu tekkisid energia ülekulutused, kuna transmissioon oli 2-astmeline ja kaabelliini pikkus 2 km. 1957.a. likvideeriti suured transmissiooni kaod, parandati elektriseadmete sisseseade kvaliteeti, korraldati valgustust, vähendati kadusid elektrivõrgus. 1957.a. III kvartalil sai "Kreenholmi Manufaktuur" elektrienergia kokkuhoiu eest kolmanda koha vabariigi ettevõtete vahelises võistluses.[1]

1957.a. oli "Kreenholmi Manufaktuuri" kollektiivile ajalooliseks aastaks. 12.mail täitus kombinaadil 100 aastat. 10. mail autasustati Kombinaati "Kreenholmi Manufaktuur" NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi määruse alusel Lenini ordeniga. Valitsuse kõrge hinnang innustas mitmetuhandelist tekstiilitöötajate kollektiivi saavutama veelgi kõrgemaid näitajaid. Kogutoodangu plaan täideti 17.detsembriks 104,6%-liselt.[2] Tarvitusele võeti arvukalt uut tehnikat, suurt tähelepanu pöörati automatiseerimisele, töömahukate protsesside mehhaniseerimisele, samuti eesrindlike töövõtete juurutamisele.

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne 1957.a., lk.13.

1958.a. oli tähelepanu keskpunktis tooraine kokkuhoiu probleem, kui tähtsam sisemine reserv kudumises ja ketruses. Omandati uusi sortimente. Näiteks asuti tootma riiet vahariideks artikkel 4368. 20.detsembril 1958.a. täideti enne-tähtaegselt kogutoodangu plaan. Kombinaadi kollektiiv võttis lisakohustusi XXI kongressi auks.

Tabel 14[1]

Üldpilt Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" kasvunäitajatest a.1951-1958.

	Mõõt-ühik	1951.	1955.	1958.	1951.a. võrdl. %
Kogutoodang	tuh.rbl.	230 348	354 234	419 253	177,6
Ketrus	tonn	11 544,7	15 814	18 435,7	159,6
Ketrus	t nr.	544 783,2	782 297	930 367,9	170,8
Kudumine	tuh.m	53 029,8	94 081	112 367,5	211,9

Kasv toimus nii kedruses, kudumises kui ka kogutoodangus.

2. Kaadrite üldhariduslik ja erialane väljaõpe.

Eelpool toodud toodangu kasvunäitajad saavutati pidevalt kaadrit kasvatades. Eriti suurt tööd tehti uute tööliste väljaõpetamisel, kuna tööliste voolavus oli endiselt suur. Samal ajal kasvas kombinaadi kollektiiv ka arvuliselt. Selleks vaatlemiseks oleks järgmine tabel.

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanded (1951, 1955, 1958), lk.65, 68,3.

Tabel 15[1]

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" tootmis-personali struktuur a.1951-1957.

T ö ö t a j a d	1951.a.	1953.a.	1955.a.	1957.a.
1. Tööliste üldarv	7233	8425	9360	9685
2. Õpilased	570	363	474	408
tööl.arvust %	7,9	4,3	5,1	4,2
3. Insener-tehn.töötajad	222	222	292	295
% tööliste üldarv.	3,1	2,6	3,1	3,0
4. Teenistujad	224	233	245	234
% tööliste üldarv.	3,1	2,7	2,6	2,4
5. Noorem teenindav ja valvepersonal	43	54	45	59
% tööl.üldarvust	0,5	0,6	0,4	0,4

Uute tööliste väljaõpe ja kvalifikatsiooni tõstmine toimus töö eesrindlike võtete õpetamise teel. Tööliste kasv toimus peamiselt palkamise teel mitmetest rajoonidest. Paljud töölised sattusid esmakordselt tekstiilivabrikusse tööle. Palgatud tööjõudu õpetati otse tsehhides individuaal ja brigaadilise õpetamise korras. Õpetajateks olid tootmisinstruktorid ja parimad stahhaanovlased.

Uute tööliste väljaõpetamisel ja kvalifikatsiooni tõstmisel jälgiti eesrindlikke töövõtteid, uuriti millised neist on ratsionaalsemad, missugused nõuavad operatsioonide täitmisel väiksemat ajakulu. Parimad töövõtted juurutati tootmisse. Nii võib 1951.a. nimetada kuduja Iljina süstiku vahetamise meetodit, elektripatarei laadija Botsinina patarei laadimise töövõtet, ketraja Aleksejevi katkevuse vähendamise meetodit. Insener Kovaljovi meetodil õpetati 1951.a. välja 2483 põhitööala

[1] Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanded (1951, 1953, 1955, 1957) lk.36, 42, 37.

töölist. Kudumisvabrikus õpetati Solodova viisil süstikut vahetama 508 kudujat ja 93 meistriabi.[1] Samal aastal lõpetasid 232 meistriabi kursused paremaks sisseseade omandamiseks ja kasutamiseks tehniliste teaduste kandidaadi insener Naumovi meetodil.

1952.a. õpiti üldse 20 eesrindliku töövõtet, neist parimatelt stahhaanovlastelt 14 ja kogemuste vahetamise korras 6 võtet. Kogu tehniline õppus toimus tehnilistes kabinettides. 1952.a.aruandes märgitakse parimate õpetajatena automaattsehhi ülemat Vasadzet, Laitineni, Jelisejevit, ketrusvabriku juhataja asetäitjat Jõgistet. Samal aastal töötasid laialdaselt kursused, mis olid seotud enam tööd nõudva assordimendi tootmise omandamisega. Neil instrueerimiskursustel olid parematekss õpetajateks stahhaanovlased kuduja Botšinina, haspeldaja Prokofjev, meistriabi Kolpakov jt.[2]

Töö- ja töötasuosakonna materjalides on üks kursuse programm ketrajatele ja mahavõtjatele. Kursuse programmi koostajateks olid metodist Dusina ja meister Holodkov. Kursuse ülesandeks oli 18 tunni vältel tutvustada moderniseerimise, automatiseerimise ja mehhaniseerimise protsesse ning saadud teadmiste abil tõsta töötootlikkust. Programm oli järgmine:

1. Teema: Sissejuhatus - 2 tundi
2. Teema: Ketrusmasinate mondeerimine - 2 tundi
3. Teema: Uus tehnika ketrustsehhis - 10 tundi
4. Teema: Majanduslik efekt ellu viidud moderniseerimisest, mehhaniseerimisest ja automatiseerimisest - 2 tund

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv,aastaaruanne (1951.a.), lk.87.

2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne (1952.a.), lk.110.

5. Teema: Kokkuvõte - 2 tundi.[1]

Tootmis-tehniliste kursuste programm haspeldajatele oli koostatud 60 tunni ulatuses.[2] Programm haarab: 1) sissejuhatus 2 t. 2)Töökaitse tehnika 2 t. 3) Puuvilla kiu põhiomadused 8 t. 4) Väljalastava toodangu assortiment ja kvalifikatsioon 2 t. 5) Haspeldusmasinate põhimehhanismide töö ja ehitus 2o t. 6) Tehnika ekspluateerimise juhtnöörid 2 t. 7) Praagi vormid, jäätmed, mis tulevad haspeldus-osakonda ja mis siit väljuvad (4 t.) 8) Eesrindlike tööliste töö organiseerimine insener Kovaljovi meetodil (4 t.) 9) Kergetööstuse sotsialistliku võistluse novaatorid (2 t.) 10) Haspeldusmasinate tootlikkus (2 t.) 11) Töötootlikkus ja sisseseade tööjõudlus, väljatöötamise normid ja töötasu (4 t.) 12) Toodangu omahinna mõiste (2 t.) 13) Töö seadusandluse küsimus (2 t.) ja 14) Kokkuvõte (2 t.). Eespool toodud programmid viidi ellu.

Normi mittetäitjatele ja samuti toodangu kvaliteedi tõstmiseks organiseeriti stahhaanovlikud koolid, mille juhatajaiks olid samuti töötajad-stahhaanovlased. Viimaste puuduseks oli insener-tehhiliste töötajate vähene osavõtt.

1952.a. eesrindlike töövõtete juurutamise mõningad andmed oleksid kudumisvabrikus: 1) Süstiku vahetamise võtet kuduja Iljina järele järele õpetati 631 töölisele. 2) Sama võtet kuduja Solodova järele õpetati 1080 töölisele. Joala vabrikus õpetati: 1) Katkemise likvideerimise võtet Aleksandrovitsi meetodil 92 töölisele, 2) Jusova heidevahetamise võtet 202 töö-

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, Töö ja töötasuosakonna materjalid, toimik 4.

2 Samas, toimik 7.

lisele. Vanas Ketrusvabrikus õpetati 1) Lobanova poolivahetust 402 töölisele 2) Okruznova poolivahetust tagavarahoidjaga 82 töölisele ja veel mitmeid teisi võtteid.

Eesrindlike võtete paremaks omandamiseks organiseeriti ühiskondlikke ülevaatusi, millest võtsid osa parimad töölised, insener-tehnilised töötajad. Tsehhides ja tehnilistes kabinetides seati üles stendid ja parimate töövõtete propageerimiseks. Korraldati 8 ekskursiooni Leningradi, Ivanovasse, Turmanovi.[1] Laialdaselt valgustas novaatorite tööd ajaleht "Narva Tööline", mis 1952.a. alates alustas ilmumist ka eesti keeles. "Narva Töölises" kirjutab "Kreenholmi Kudumisvabriku metodist E.Onoprienko Furmanovi kudumis-ketrusvabriku nr.2 kuduja komnoore Lidia Tigalomskaja ettepanekust võtta kasutusele uue soqst ja niidest läbitõmbamismeetodi pikema läbitõmbamiskonksuga. See ettepanek kiirendas tööoperatsiooni. Pikendatud konks andis võimaluse ühe töövõttega tõmmata lõimeniidi läbi nii soqst kui ka niidest. Enne tehti seda kahe töövõttega.[2]

"Kreenholmi Manufaktuuri" juhtkond ja a/ü organiseerisid peale Furmanovi ekskursiooni laialdast eesrindlike töökogemuste arutelu. Instruktor Vlassova ja kuduja Martsenko õpetasid kõigile instruktoritele ja meistritele katkemise likvideerimise võtet L.Tigalomskaja meetodil. Peale vastavate konksude saamist alustasid instruktorid massilist Tigalomskaja meetodi õpetamist. Üldse õpetati 1952.a. sel viisil 882 inimest. Automaattsehhis töötasid kõik kudujad pikendatud konksuga.[3]

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, 1952.a. aastaaruanne, lk. 111.

2 "Narva Tööline" nr.2, 4.jaan.1952.a.

3 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1952) lk.112.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

Uue võtte massiline kasutuselevõtmine kandis head vilja. Kuduja Bazova enne vastava võtte kasutamist likvideeris katkemise 25 sekundiga, peale uue töövõtte rakendamist aga 9 sekundiga. Kuduja Gordejeva vastavalt 28 sekundi asemel likvideerib katkevuse nüüd 9,3 sekundiga, kuduja Beljajeva 25 sekundi asemel 10 sekundiga.[1]

Ja 17. jaanuari "Narva Tööline" kirjutab: "Kasutades uut meetodit Lidia Tigalomskaja lühendas lõimeniidi läbitõmbamise aega kuni 12,7 sekundini, kui normiks on 30 sekundit. ... Esimesed tulemused Kreenholmis on head. Mehhaaniliste tööpinkide tsehhi kuduja Maria Iljina lühendas läbitõmbamisaega 16 sekundini, kuduja Kulikova 18 sekundini, kuduja Morozova 15 sekundini.[2]

Tehnikaalast propagandat teostasid mitte ainult insener-tehnilised töötajad, tsehhide ülemad, meistrid ja ökonomistid, vaid ka töölised ise. Nii andsid oma töökogemusi edasi kuduja Martsenko, laadija Botsehhina, kerija Prokofjeva jt. Maikuus 1952.a. organiseeriti kombinaadis tehniline raamatukogu, mida 1952.a. varustati tehniliste raamatutega 14 tuhande rubla väärtuses. Üks kord kuus viidi läbi "meistri päev" ja "meistriabi päev", mõeldud olid need insener-tehniliste töötajate ja meistriabide koostöö tihendamiseks. Neil "päevadel" arutati meistrite ja meistriabide kogemusi, üksikuid tootmise sõlmpunkte.

1952.a. algasid Riias Tekstiili-Instituudi filiaali poolt organiseeritud kursused meistrite kvalifikatsiooni tõstmiseks.

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1952) lk.113.

2 "Narva Tööline" nr.7, 17.jaan.1952.

Narva "Kreenholmi Manufaktuurist" võttis kursustest osa 3 gruppi (kokku 52 inimesega). Kursused lõppesid 10.veebruaril 1953.a. Lõpetasid 24 ketrusmeistrit ja 13 kudumismeistrit. Ülejäänud katkestasid õppimise Narvast lahkumise, teisele tööle ülemineku või haigestumise tõttu.[1]

1953.a. organiseeriti 2 gruppi 28 inimest, keda saadeti õppima automaatkudumistelgedel töötamist. Peale nimetatute saadeti Ivanovasse õppima 2 inseneri, 1 ketrus- ja 1 kudumismeister, Riiga saadeti õppima 2 normeerijat[2].

Tehnilistel teemadel peeti 9 loengut. Näiteks: 1) Tekstiiltööstuse uuendused kedruses 2) Eesrindlike meetodite tundmaõppimine (lektor Stalini preemia laureaat Kovaljov) 3) Kaasaegne puuvilla kraasimise teooria ja praktika küsimus jt. teemadel.[3]

1953.a. jooksul viidi läbi kaks tehnilist konverentsi. Samal aastal lõpetas Tigalomskaja võtte õppimise 372 kudujat. Kuid väljaõppel ilmnesid puudused. Vaatamata sellele, et kõik kudujad olid õppinud töötama pikendatud konksuga, oli 40% tööst halva kvaliteediga. Puuduseks oli konksude erinev kvaliteet ja otsustati tellida neid tsentraliseeritud korras.

Uute töövõtetena õpiti 1953.a. Kolesnikova võtet üheaegselt värtnate mahavõtmise ja puhastamise kohta, korrutaja Stserbakova sõlmimist ilma jäätmete käest kätte tõstmiseta. Samal ajal viidi läbi 5 ühiskondlikku ülevaatust ja 13 ekskur-

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1953.a.) lk.113.

2 Samas, aastaaruanne (1953.) lk.126.

3 Samas, aastaaruanne (1953) lk.126.

siooni Leningradi.[1]

Kuid tuleb märkida, et sõsarettevõtetest saadud kogemused viidi ellu väga aeglaselt või jäeti nad hoopis ellu viimata. Selles oli süüdi ainult kombinaadi juhtkonna ja ühiskondlike organisatsioonide passiivsus.

Tabel 16[2]

Uute tööliste ettevalmistamine
1951-1958.a.

	1951	1953	1955	1957
Uute tööliste väljaõpe	1026	693	895	721
sellest:				
brigaadiline õppus	andmed	43	197	96
individuaalne "	puuduvad	650	698	625
VTK	321	47	201	141

Tabel 17[3]

Tööliskaadri kvalifikatsiooni tõstmine
1951-1958.a.

	1951	1953	1955	1957
Eesrindlike kogemuste Kool	730	166	993	1460
spets.kursused	315	78	184	122
tootmis.instrukt.	3481	-	-	-
teine eriala	-	13	17	89
tootmis-tehn.kurs.	246	470	442	664
	4772	727	1636	2335

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne (1953.a.) lk.128.

2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, Töö- ja töötasuosakmmaterjalid, vorm nr 77-kt.toimik 7.

3 Riikliku Kombinaadi "Kreemholmi Manufaktuur"arhiiv, aastaaruanded (1951,1953,1955 ja 1957).

Tabel 6 näitab, et tööliskaadri kvalifikatsiooni tõstmisel sammub esireas eesrindlike töömeetodite kool. Seda kinnitab ka kõnelus Vana Ketrusvabriku metodisti Olga Šermaniga. Ta kinnitab, et kombinaadi eesrindlased ja novaatorid ei jää saavutatud tulemustele peatuma ja täiendades pidevalt oma töömeetodeid otsivad teed toodangu väljalaske suurendamiseks. Et need töövõtted ja meetodid saaksid kõigi vabriku tööliste omandiks, ongi loodud eesrindlike kogemuste koolid. O.Serman kõneleb: "Koolide juhatajaiks määratakse töölised, kes oskavad hästi eesrindlikke töövõtteid ja saavutavad sellega kõrgeid töönäitajaid. Sellise kasuliku tööga tegelevad eelketrajа Zolina,T., Põdra, F., Vlassova R, ketrajad R.Gerassimova, S.Mihhailova jt. Kõik nad jäävad pärast tööpäeva kohale, et abistada töökaaslasi uute eesrindlike kogemuste omandamisel. Igas koolis õpib 5 inimest, õppeaja kestus on kuu aega."[1]

Praktika on näidanud, et eesrindlike töövõtete kool on ennast õigustanud. Sellised koolid aitavad töölistel tõsta tööviljakust ja kasvatavad ühtlasi ka kooli juhatajaid, nõudes neilt pidevat enesetäiendamist.

A. 1951-1958 oli tähtsal kohal "Kreenholmi Manufaktuuri" kaadriga varustamise osas elamispinna probleem. Suur oli tööjõu voolavus. 1951-1958.aastate aruannetes märgitakse lahkumiste põhjusi järgmiselt:

---

1 Vana Ketrusvabriku metodisti O.Sermani suusõnalised andmed.

Tabel 18[1]

Tööjõu voolavus 1951-1958.a.
"Kreenholmi Manufaktuuris".

Lahkumise põhjus	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Tööle võetud	2706	2429	2855	3245	2832	3021	2417	2322
Töölt lahkunud	2070	2229	2851	2384	2483	2852	2459	2497
neist:								
1:Nõukog.Armee	250	183	69	101	84	69		
2.Ajut.lep.lõp.	-	50	191	173	120	117	39	83
3.Õppima	32	52	53	23	10	8	—	—
4.Pension	35	47	53	35	46	157	246	494
5.Surnud	32	34	28	27	25	35	puudub	
6.Omavol.lahk.	194	34	48	11	86	27	57	72
7.Vangistatud	39	38	35	73	15	24	puudub	
8.Üleviidud	32	58	46	72	13	93	15	49
9.Vallandatud	58	80	69	53	82	6	9	44
10.Perekondl. põhjused	1236	1487	1678	1774	2206	2287	2102	1283
11.Haigus	162	166	81	34	26	29	puudub	

Antud tabelist nähtub, et lahkumistel oli peamine tähtsus perekondlikel ja olustikulistel põhjustel. Sel põhjusel kõigub lahkumine 60-85,5% vahel. Täpsemalt:

1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
60%	66,7%	71,4%	74,4%	81,3%	80,2%	85,5%	51,4%

Otsustav osa oli elamispinna puudumisel, mis ikka veel ei ole rahuldanud kombinaadi vajadusi. Teiseks põhjuseks, mis

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanded (1951-1958) lk.85, 115, 119, 79, 10, 2, 82, 19.

tingib suure arvu tööliste väljalangemist perekondlikel põhjustel, on lasteasutuste puudus. Tuletagem siinkohal meelde tööliste juurdekasvu (tabel 4). Elamu- ja lasteasutuste-ehitus ei suutnud pidada sammu kombinaadi kiire kasvuga.

Tabel 19[1]

Elamispind "Kreenholmi Manufaktuuris" a.1951-1958.

	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Elamispind m^2	51924	57350	62437	68596	82877	85631	89219	90798
Elanikke sellel	9945	11011	11910	13933	14173	16388	14848	14685
Kohti ühiselamutes	2276	2097	2034	1442	1560	1356	1566	1586

Põrandapind ühele inimesele polnud neil aastail kaugeltki küllaldane, kuid näitas kindlat kasvutendentsi. 1951.a.tuli 5,2 m^2, 1955.a. - 5,8 m^2 ja 1957.a. - 5,9 m^2 ühe inimese kohta. Elamispinna probleem jäi päevakorda ka järgnevatel aastatel.

Tabelist 7 näeme aga küllaltki suurt osa etendavat selliseid põhjusi nagu omavoliline lahkumine, vallandamine, vangistused. Need põhjused näitavad tööliste madalat distsiplineerituse taset ja vähest kasvatustööd kaadriga. Milliseid vahendeid kasutas kombinaadi juhtkond töödistsipliini tõstmiseks? Kombinaadi juhtkond ja ühiskondlikud organisatsioonid tegid selgitus- ja veenmistööd. Kui need vahendid ei kandnud vilja rakendati ka sunnivahendeid. Need olid järgmised: distsiplinaarkaristus (märkus, noomitus, madalamale töökohale viimine), seltsimehelik kohus, vallandamine ja äärmisel juhul

[1] Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv,aastaaruanded (1951-1958) lk.4, 89,48, 37, 43, 37.

rahvakohtusse andmine. Kui palju kasutati üht või teist karistust, sellest järgmised andmed:

Tabel 20[1]

Karistuste määramine 1953-1958.a.

	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Distsipl.kar.	1826	1920	1933	1351	1294	862
Seltsim.kohus	38	45	66	21	20	4
Vallandam.	71	56	104	9	9	44
Rahvakohus	96	48	19	54	28	-
a/ü arutelu	-	-	-	-	-	329
	2021	2069	2122	1435	1351	1239

Karistuste hulga vähenemine näitab, et alates 1956.aastast paranes ka distsipliin. 1958.a. ei antud ühtegi töölist rahvakohtusse ja samal ajal võeti kasutusele distsipliinirikkunud seltsimehe käitumise arutamine ametiühingu või muul töölliskoosolekul. See oli progressiivne abinõu, kuna ühest küljest on valusamad seltsimeeste märkused ja teisest küljest andis see võimaluse laiemate töölishulkade kasvatamiseks.

3. Sotsialistlik võistlus.

Võitlus uute tootmisplaanide täitmise eest nõudis töölistelt uusi pingutusi, sotsialistliku võistluse uut hoogu. 1951. a. võtsid NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu vastu erimääruse võistluse juhtimise parandamiseks. Partei, ametiühingud ja majanduslikud organisatsioonid hakkasid konkreetsemalt suunama masside loovat initsiatiivi. Tekkisid uued

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanded 1953-1958.a., lk.123,83, 105, 86, 21, 31.

sotsialistliku võistluse vormid.Neist võiks nimetada liikumist ainult eeskujuliku kvaliteediga toodangu eest, omahinna alandamise eest, sisseseade parema hooldamise ja tööakultuuri tõstmise eest.

Tööliste kvalifikatsiooni tõstmine mitte ainult ei võimaldanud järsult suurendada normi täitmist ja tõsta väljalastava toodangu kvaliteeti, vaid tõstis ka tootmise üldist kultuuri.

"Kreenholmi Manufaktuuris" võttis 1951.a. individuaalsest sotsialistlikust võistlusest osa 71,3% töölisi. Lööktöölisi ja eesrindlasi oli 67%. Aastaplaani täitsid ennetähtaegselt 1473 inimest.[1] Siiski oli sotsialistliku võistluse organiseerimisel kombinaadis tõsiseid puudusi. Võistlus haaras üksikuid töölisi ja töölisrühmi. Puudus vajalik masside kaasatõmbamine. Selles osas asuti, jälgides eelpool nimetatud määrust, olukorra parandamisele.

1951.a. jooksul loodi 101 noortebrigaadi 950 töölisega. 514 brigaadi alustasid sotsialistlikku võistlust eeskujuliku kvaliteediga toodangu eest, mis haaras 4314 inimest. Omahinna alandamise eest astus võistlusse 2408 inimest, mille tulemusena alandati omahinda 1534 tuh.rbl.võrra.[2]

1951.a. NSV Liidu Kergetööstuse Ministeerium ja Eesti NSV Tektiilitööliste Ametiühingute Keskkomitee andis "Eeskujuliku kvaliteedi brigaadi" nimetuse kudujate Morozovi ja Litjagini brigaadidele. "Vabariigi parim ketraja" sai G. Maskaljov. 5. juulil 1952.a. kirjutab G.Maskaljov Joala vabriku tsehhikomi-

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv,aastaaruanne 1951.a., lk.90.

2 Sama.

tee esimees kohalikus ajalehes: "Üheks tsehhikomitee põhiliseks ülesandeks on edasine sotsialistliku võistluse arendamine vabrikus, eriti uute sotsialistlike kohustuste vastuvõtmine kõikides tsehhides."[1] See oli ühtlasi ülesandeks kogu kombinaadile. Organiseeriti 45 noortebrigaadi 331 inimesega. "Eeskujuliku kvaliteedi brigaadi" nimetuse eest võitles 305 brigaadi 2622 inimesega. "Eeskujuliku kvaliteedi brigaadi" nimetuse saavutas meistriabi Nossovi kudujate brigaad. Nimetuse "Kutseala parim" said: kuduja Baurova, kuduja Mäe, ketraja Gruzdeva ja kraasija Kozlova.[2]

1952.a. juunis püstitas Joala vabriku kollektiiv endale ülesande tõsta võitlust toodangu sordi tõstmise eest ja muuta oma vabrik eeskujuliku kvaliteediga ettevõtteks. Asudes otsima võimalusi ülesande täitmiseks, tuli kokku Joala vabriku parteikoosolek. Leiti, et 1951.a. loodud kompleksbrigaadid olid vajalikud. Et nende tegevus soikus vähese insener-tehnilise personali abi tõttu, siis otsustati nüüd brigaadide uuesti organiseerimisel tõmmata kaasa ka kõikide küsimuste lahendamisele.[3]

1954.a. said "Parima kuduja" nimetuse Izotova M., Uustal N. ja Mäe H. "Sotsialistliku võistluse võitja" nimetuse said üldse 575 inimest. Kombinaadi autahvlile kanti 55 inimest ja auraamatusse 16 inimest. Individuaalsest sotsialistlikust võistlusest võttis osa 87% töölistest.

---

1 "Narva Tööline" nr.54,5.juuni 1952.a.

2 Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv,aastaaruanne 1952.a.lk.118.

3 Narva Tööline" nr.54, 5.juuni 1952.a.

1955.a. anti kombinaadis "Sotsialistliku võistluse võitja" nimetus 862 inimesele, nimetuse "Parim kutsealal" said 153 töölist, autahvlile pandi 86 töölise fotod ning auraamatusse kanti 13 inimese nimed. Nimetuse "Kutseala parim" väärilisteks tunnistati kuduja Hermine Mäe, ketraja Galina Platonova, haspeldajad Filippova G. ja Laur Elsa jt. Kuduja Hermiine Mäe portree seati vabariiklikule autahvlile.[1]

Eesti NSV (Tekstiilitööliste) Ametiühingute Keskkomitee andis 1956.a. aukirjad järgmistele kõrge tootlikusega brigaadidele:

meistriabi Saveljevi kudujate brigaad I kv. eest
-"- Zolin -"- I kv. eest
-"- Jelissejevi -"- I kv. eest
-"- Homenko -"- I, II, III kv. eest
-"- Nossovi -"- I kv. eest

Eesti NSV Kergetööstuse Ministeerium andis 1956.a. II kvartalis nimetuse "Kutseala parim"
Vana Kudumisvabriku ketrajale Dubravina K.
Joala vabriku ketrajale Kappinen H.
-"- -"- kraasijale Maslova F.
-"- -"- keerutaja Malõseva T.[2]

Ulatuslikult arenes sotsialistlik võistlus NLKP XX kongressi ja Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40.aastapäeva auks.

Sotsialistliku võistluse peamiseks puuduseks oli praktikast irdumine. Esines hilinemisi ja juhuslikkust töötajate töö-

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne 1955.a., lk.105.

2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne 1958., lk.85.

näitajate kindlakstegemisel ja nimetuse välja andmisel. Ka ei toimunud alati võitja teatamist laiadele töölishulkadele.

Eelpool märgitud puuduste kõrvaldamiseks sotsialistlikus võitluses "Kreenholmi Manufaktuuri" juhtkond ja vabrikukomitee otsustasid määrata kindlaks näitajaid nimetuste andmiseks, millised viidi 195[illegible].a. 1. märtsist ellu. Antud otsusega määrati, et võistluse tulemused teha kindlaks iga kuu ja mitte hiljem kui järgmise kuu 10 kuupäevaks. Ametiühingu koosolekutel teha kokkuvõtteid võistlusest ja teatada võitjad.

Kui tööline, brigaad, vahetus, tsehh või vabrik on täitnud kuu aja jooksul määratud näitajad, antakse talle nimetus "Sotsialistliku võistluse võitja". Tööline, kes on olnud võitjaks 3 kuu jooksul, saab nimetuse "Kutseala parim"."Eeskujuliku kvaliteedi ja kõrge tootlikusega komplekti (brigaadi) nimetus sellele komplektile (brigaadile), kes on 3 kuu jooksul tulnud võitjaks. Sama nimetuse saab vahetus või tsehh, kui ta on kvartalis täitnud määratud näitajad. Vabrik, kes on sotsialistlikus võistluses 3 kuud võitnud, saab "Manufaktuuri eeskujuliku vabriku" nimetuse.

Sotsialistlikus võistluses võitjaks tulnud töölisele avaldab vabriku- või osakonna juhataja tänu. Sotsialistliku võistluse võitjale anti aukirjad, organiseeriti autahvlid, parimate töötajate nimed kanti auraamatusse. Peale nimetatu olid määratud preemiad järgmiselt:

1) kudumises tüüptiheduse puhul

kuunormi täites	100-106%	10% palgast
	106-110%	15% "
	üle 110%	25% "

2) ketruses ja kõrgema tihedusega töö puhul

100-101% 20% palgast.

Komplektile või vahetusele antakse üle rändvimpel ja tsehhile - rändpunalipp.

Töölisele, kes saab nimetuse "Kutseala parim" antakse aukiri ning kantakse vabriku autahvlile. Juhul, kui ta hoiab nimetust kuus kuud, kantakse ta auraamatusse. Järgmisel 6 kuul aga esitatakse autasustamiseks Ministeeriumile ja Ametiühingute Keskkomiteele. Igas vabrikus tuli seada sisse viisnurksete tähekestega päevaplaani täitmise märkimine ja nende mahavõtmine päevaplaani mittetäitmisel.[1]

1957.a. tuli kombinaat "Kreenholmi Manufaktuur" üleliidulises sotsialistlikus võistluses kolmandale kohale ja II ning III kvartalis sai NSV Liidu Ministrite Nõukogu rändpunalipu[2] ja rahalise preemia.

9.veebruaril 1957.a. toodi "Narva Töölises" ära Joala vabriku kollektiivi läkitus kombinaadi töölistele, insener-tehnilistele töötajatele ja teenistujatele. Alustades sotsialistlikku võistlust kombinaadi 100.aastapäeva auks, võeti endale järgmised kohustused:

1. Täita nelja kuu plaan 101% e.plaaniga võrreldes 0,5% võrra.
2. Tõsta seadmete tööjõudlust 1,1% e. 0,5% võrra plaanist.
3. Tõsta tööviljakust 1,7% e.plaaniga võrreldes 0,5% võrra.

---

1 Kombinaadi arhiiv, toimik 15 Sotsialistliku võistluse materjalid.
2 Riikl.Kombinaat "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv,aastaaruanne 1957.,lk.3.

4. Hoida kokku 15 tonni puuvilla.

5. Toodangu omahinna alandamise arvel saada üle plaani 60 tuhat rubla säästu.

6. Õpetada välja eesrindlike kogemuste koolides 220 inimest ja tootmisalastel kursustel 70 inimest.

Joala vabriku kollektiiv kutsus üles järgnema tema eeskujule kõiki kombinaadi tekstiilitöölisi.[1]

"Kreenholmi Manufaktuuri" vabrikutes pandi välja stendid, kus jutustati kombinaadi loomise ajaloost ja tema revolutsioonilistest traditsioonidest. Vabrikute partei- ja ametiühinguorganisatsioonid eraldasid lektoreid, kes esinesid töölliste ees ettekannetega kodumaa vanima ettevõtte ajaloost.

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" direktor V.Markov kirjutas 12. mail "Narva Töölises": "Võib nimetada sadu tekstiilitöölisi, kes toodavad üle plaani palju kõrgekvaliteedilist toodangut ning võitlevad väsimatult tooraine ja abimaterjalide ökonoomse kulutamise eest. Nende seas on N.Homenko, G.Nossov, P.Kukauski, L.Tamm, kammija E.Maasik, kerija T.Lindi, ketrajad V.Iljina, V.Petrova, E.Triks, kangur H.Mäe, A.Jakovleva, T.Müller ja paljud teised."[2] Kreenholmi käitiskomitee esimehe asetäitja A,Gurina kirjutab, et Kreenholmis töötab üle 8000 naise. Neist kangrud T.Martsenko, M. Datskaja, J.Bolsakova, ketraja Z.Matvejevna on kombinaadi uhkuseks. Kõigile on tuntud naised-tootmisjuhid: meistriabid

1 "Narva Töölisi" nr.17 (787), 9.veebr.1957.a.

2 "Narva Tööline" nr.56(826), 12.mai 1957.a.

4. Vabariikliku rändpunalipu üle andmine "Kreenholmi Manufaktuuri" direktorile sm. Ždanovile 1958.a. (Esimese kolme kvartali jooksul tuli kombinaat sotsialistliku võistluse võitjaks).

A.Petrova, Z.Baskakova, A.Zilina, meistrid N.Reztsekova, G.Surõgina, N.Serdjukova jt.[1] 1957.a. arenes laialdane sotsialistlik võistlus Oktoobrirevolutsiooni 40.aastapäeva ja "Kreenholmi Manufaktuuri" 100.aastapäeva auks. Suure tööentusiasmiga saavutati 17.detsembril aasta kogutoodangu plaani täitmine. 1957.a. anti üle plaani 17 milj. 488 tuhande rubla eest toodangut.[2]

1958.a. kombinaadi kollektiiv võttis XXI kongressi auks sotsialistliku kohustuse ennetähtaegseks aastaplaani täitmiseks. Arenes laialdane sotsialistlik võistlus vabrikutes ja tsehhides võimalikult kõrgete näitajate saavutamiseks. Pingutused kandsid vilja: 20.detsembril täideti ennetähtaegselt kogutoodangu plaan. Vabariiklikus kergetööstuseettevõtete sotsialistlikus võistluses tuli kombinaat 1958.a. kolmes kvartalis kolm korda võitjaks. Talle omistati Eesti NSV Ministrite Nõukogu rändpunalipp. Tunduva osa andsid novaatorid, ratsionaliseerijad ja tootmiseesrindlased. Nende töö oli heaks eeskujuks kogu kollektiivile. Sotsialistliku võistluse õige organiseerimise eest hoolitsesid nii kombinaadi parteikomitee kui ka ametiühingu vabrikukomitee, nii kujunes võistlus raskustest jagusaamise peameetodiks.

Suurt tööd tehti IV kvartalil 1958.a. alguse ettevalmistamiseks, kuna plaan tõusis selleks ajaks ketruses 5,2% ja kudumises 4,8%.[3]

1 "Narva Tööline" nr.28 (798), 7.märts 1957.a.

2 Kombinaadi arhiiv,aastaaruanne 1957, 1.3.

3 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1958, 1.3.

Nõukogude inimesed pole harjunud elama ainuüksi isiklikes huvides. Nad muretsevad ka selle üle, kuidas saavutada kollektiivset edu, edasi arendada tootmist ja anda kodumaale rohkem toodangut.

4. Ratsionaliseerimistegevus.

Juba 1951.a., kui veel lõpetati viie aasta plaani koostamist, alustas nõukogude rahvas võitlust selle täitmise eest. Et edukalt lahendada põhilist majanduslikku ülesannet, tuleb pidevalt ja süstemaatiliselt tõsta tootmise tehnilist taset, väsimatult võidelda tehnilise progressi eest. Nagu tõeline hoolas peremees märkab nõukogude tööline kõike, mida on vaja parandada, muuta, et see annaks suuremat tootmisefekti.

"Kreenholmi Manufaktuuri" vabrikutes ja osakondades jätkus ratsionaliseerimisettepanekute arvu kasv. Vastavalt ettepanekute hulga suurenemisele suurenes ka nende majanduslik efekt.[1]

Tabel 21

Ratsionaliseerimistegevuse arenemine
1951-1958.a.

	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Ratsionaliseerijad hulk	139	113	133	153	200	257	261	344
Ettep.hulk	199	155	176	227	404	474	503	611
Rakendatud ettep.hulk	120	89	126	144	201	271	374	398
Tinglik aastane kokkuhoid rak.ettep. arvel(t.rbl.	427,9	1847	619,1	1266	779	1371	1636	1644,8

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv,aastaaruanne 1951-1958.a., lk.82, 107,11,3,37,77,72.

	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957	1958
Ettep.100 töö1. kohta	2,2	1,6	1,8	2,2	3,5	4,1	4,3	5,4
Rats.100 töö1. kohta	Puuduvad andmed				1,7	2,2	2,24	3,04

Huvitav on märkida ratsionaliseerimisettepanekute tegijate koosseisu, kelle ettepanekud leidsid rakendamist

Töölised	76	67	54	109	147	173	200	276
ITT nendest:	63	46	79	44	53	94	61	68
kommuniste	24	23	37	30	40	60	69	71
komnoori	8	5	-	6	11	12	19	24
naisi	18	5	8	6	15	22	17	31

Tabeli 10 teise poole andmetest selgub, et suurem osa ettepanekuid laekub töölistelt. Sealjuures on aastatega kasvamas kommunistide osatähtsus ratsionaliseerimistegevuses. Kombinaadi töötajate enamuse moodustavad naised ja seetõttu on eriti oluline kriipsutada alla ka nende osa suurenemist.1958. a. moodustasid naisratsionaliseerijad üldisest arvust 9,1%. Kommuniste oli samal aastal 20,6%. Kui võrrelda 1958,a. veel tööliste ja insener-tehnilise personali vahekorda ratsionaliseerijate üldarvus, siis saame 80,2%/19,8%

Tabel 22[1]

Naiste osatähtsus "Kreenholmi Manufaktuuri" tööjõu osas.

	Joala vabrik		Vana Ketrusvab.		Vana Kudumisv.		Uus Kudumisv.		Kokku	
	Tööl.	Naisi	Tööl.	Nais.	Tööl.	Nais.	Tööl.	Naisi	Tööl.	Naisi
1.I 1951	1170	1307	1729	1461	2161	1848	-	-	5060	4616
1.I 1954	2608	2211	1889	1632	2766	2005	-	-	7263	6148
1.I 1955	2656	2250	1886	1630	2692	2247	439	372	7673	6499
1.I 1956	2584	2178	1816	1560	2706	2274	866	647	7972	6659
1.I 1958	2590	2282	1914	1590	2767	2261	879	661	8150	6794

Vaatleksime nüüd lähemalt "Kreenholmi Manufaktuuris" aastate jooksul tehtud ratsionaliseerimis-leiundustööd. 1951.a. viidi vastavalt Eesti NSV Kergetööstuse Ministeeriumi käskkirjale läbi 2-kuuline ratsionaliseerimisettepanekute kogumine ja realiseerimine. Nimetatud üritus toimus 10.oktoobrist 10.detsembrini. Selle ajavahemiku töötulemusi märkis Tekstiilitööstuse Peavalitsus oma käskkirjas. Kahe kuu jooksul saadi kokkuhoidu esitatud ettepanekutelt 31 114 rbl. Tulemused leidsid kajastamist ka "Narva Töölises". Parimatest ettepanekutest olid sm.Vlassovi ja Vassadze täiendus konstruktorile ATS-5 m, sm. Trickа lihtimismasina varustamine 8 põhiniide kimbuga, sm. Puzinski ja Bortnikovi ettepanek asendada kõva taara kedruse pakkimisel pehme taaraga.

Leiundajate nõukogu tuli 1951.a. jooksul kokku 12 korda, see on iga kuu arutati ettepanekuid. Kuulati ära Leiundajate ja ratsionaliseerijate büroo aruandeid, ning anti konkreetsed ülesanded edaspidiseks tööks.[2]

1 Kombinaadi arhiiv, f.1 Kaadrite osak.nr.85,141,154,163.
2 Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv,aastaaruanne 1951.a., l.83-84.

1953.a. jaanuaris võttis kombinaat osa Vabariiklikust leiundajate ja ratsionaliseerijate konverentsist Tallinnas. Valmistati omapoolseid referaate, korraldati näitus konverentsi külastajaile, kus esitati eksponaate, joonestusi, skeeme, fotosid "Kreenholmi Manufaktuuri" üksikuist ratsionaliseerijaist ja nende ettepanekutest. Sama aasta aprillis kuulutati välja konkurs parima konstruktsiooniga veokile kedruse transportimiseks. Kudumisvabriku üheröõpmelisel teel. Konkursist osavõtjate arv jäi väikeseks, kuigi tingimused olid teatavaks tehtud kõigis vabrikutes. Laekus ainult 3 ettepanekut neljalt ratsionaliseerijalt. Ükski neist ei lahendanud täielikult Kudumisvabrikus kedruse transpordi küsimust.

1953.a. novembrikuus võttis kombinaat osa Leningradi oblasti leiundajate ja ratsionaliseerijate konverentsist Leningradis. Sellel konverentsil oli päevakorras töömahukate abiprotsesside mehhaniseerimine. "Kreenholmi Manufaktuurist" oli 10 delegaati.

Samal ajal organiseeriti ekskursioon Tallinna Volta tehasesse, millest võttis osa 19 inimest.[1]

Puuduseks 1953.a. oli kombinaadi ratsionaliseerimistegevuse juhtimises see, et ei peetud ühtegi ülekombinaadilist ratsionaliseerijate konverentsi. Ametiühing ja parteiorganisatsioonides ei kuulatud ratsionaliseerimistegevusse puutuvaid küsimusi.

Oktoobris 1953 kuulati NLKP Narva Linnakomitees ära Kombinaadi direktori ettekanne ratsionaliseerimistegevuse olu-

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1953.a.,l.115.

korrast manufaktuuris.[1] Viimane asjaolu nihutas asja ajutisest paigalseismisest välja. Alustati vastavat tööd vabrikutes ja IV kvartalis leiutustegevus elavnes. Ratsionaliseerimisettepanekute elluviimise ja katsetamise plaanid vormistati süstemaatiliselt alles IV kvartalis.

1954.a. aruandes leiame ainult üldiseid arvulisi näitajaid ratsionaliseerimistegevuse kohta, mis näitab, et vabriku juhtkond ei oska hinnata seda nii tähtsat lõiku tööstuses.

1955.a. juulis toimus NLKP KK järjekordne pleenum. Pleenum märkis ära tööstuses esinevad puudused. Partei tegi nõukogude tööstuse töötajatele ja teaduslik-tehnilisele personalile ülesandeks kiiresti täiustada tehnilist progressi. Juulipleenum esitas konkreetsed abinõud eesrindlikes käitistes saavutatud kogemuste levitamiseks tootmisprotsesside täiustamisel, töö parandamiseks leiutajate ja ratsionaliseerijatega ning nende ettepanekute tootmisse juurutamiseks.

1955.a. toimus "Kreenholmi Manufaktuuri" ratsionaliseerimistegevuses ulatuslikum tõus. Aasta jooksul pidas leiutajate nõukogu 67 istungit. Nende juures on eriti hinnatav lähenemine töölistele. 3 istungit peeti peainseneri juures, 41 istungit vabrikutes ja 23 istungit peamehhaanika osakonnas.

9.märtsil oli kombinaadis ratsionaliseerijate ja leiundajate konverents. Kuulati ära ettekanne 1954.a. tulemustest ja ülesannetest 1955.aastaks. II kvartalile määrati hoogkuu läbiviimine. Hoogkuu ratsionaliseerimistöö parandamiseks algas aprillis ja ühiskondlike organisatsioonide otsuse põhjal pikendati 1.juunini 1955.a. Kasvas tööliste massiline kaasatõm-

---

1 Kombinaadi arhiiv,aastaaruanne 1953.a., l.116.

bamine manufaktuuri ratsionaliseerimistegevusse.Samuti tõmmati kaasa naisi. Aasta jooksul täideti 3 eksperimentaal- ja kolm juurutamisplaani. Toimus konkurss teemal "Toorkanga Uuest Kudumisvabrikust laadimisplatsile toimetamise korraldamisest". Vastu võeti sm.Vassadze ja Sedovi ettepanek. Vassadze G.A., Uue Kudumisvabriku juhataja ja Sedov J.A., Uue Kudumisvabriku mehhaanik esitasid kaks ettepanekut. Esimene oli "Kauba allalaskmine hankekastis osalise transpordi kasutamisega" ja teine variant "Transport kauba käikulaskmiseks". Vastu võeti teine variant.

Juulikuus toimus ülekombinaadiline ratsionaliseerijate ja leiundajate koosolek, mis lähendas inimesi ja aitas tõsta huvi ratsionaliseerimise vastu.

Aasta jooksul võeti osa kahest Leningradi oblasti ratsionalieerijate ja leiundajate konverentsist Leningradis, ühest vabariiklikust konverentsist ja ühest nõupidamisest Tallinnas. Ratsionaliseerimistegevuse parimate kogemustega tutvumise eesmärgil korraldati 4 ekskursiooni: 2 Leningradi, 1 Tallinna ja 1 Ivanovasse, millest võttis osa 36 inimest.[1]

1956.a. toimus 15.augustist 10.septembrini ratsionalisaatorite ülevaatus, vastavalt Eesti NSV Kergetööstuse Ministeeriumi käskkirjale 10.augustist. Ülevaatuse aluseks oli: 1) Vaadata läbi kõik ettepanekud, mille kohta veel puuduvad otsused ja kiirendada vastuvõetud ettepanekute katsetusi; 2) Kontrollida vastu võetud ettepanekute juurutamise ulatust, märkida vahendid üksikute ettepanekute elluviimiseks; 3)Mää-

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv,aastaaruanne 1955, lk.79.

rata üritused ratsionaliseerimistöö parandamiseks manufaktuuris.

Käskkiri arutati läbi tootmistehnilise nõukogu istungitel, ametiühingute koosolekutel. Tulemused olid järgmised:

Tabel 23

Ratsionaliseerijate tööde ülevaatuse tulemused 1956.a.

	Järele jäänud ettepanekud		
	Ülevaatuse alguseks	Ülevaatuse lõpuks	Tulemus
1.Ettepanekute läbivaatamine	130	56	-74
2.Ettepanekute ettevalmistus elluviimiseks	58	61	+3

Peale ülevaatust töötati välja ja anti vabrikutesse ratsionaliseerimisettepanekute katsetamise ja juurutamise plaan. Eesti NSV Kergetööstuse Ministeeriumi kaudu saadeti Moskvasse 1 5 käsikirja ja otse autoritelt 3 käsikirja tehniliste kogemuste kogumikus trükkimiseks.[1]

15.novembrist 1956.a. seati "Kreenholmi Manufaktuuris" sisse uus kord ratsionaliseerimisettepanekute läbivaatamiseks ja vormistamiseks. Vabrikutele anti õigus iseseisvalt lahendada kõik ettepanekud, väljaarvatud tehnilise täiustamise ettepanekud, millelt saadav kokkuhoid ületab 10 000 rbl. Samuti ettepanekud, mis puudutavad masinate konstruktiivset muutmist ja teised oma sisult tähtsamad ettepanekud. Viimastel puhkudel pidi vormistamine toimuma Kombinaadi peainseneri ja leiundusinseneri kaudu. Tehtud muudatuste tõttu vähenes ettepanekute vormistamise aeg.[2]

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1956.a. l.73.
2 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1956.a. l.74.

1956.a. septembris võttis kombinaat osa Narva linna ratsionaliseerijate ja leiundajate nõupidamisest. Oktoobris võeti osa vabariiklikust ratsionaliseerijate ja leiundajate konverentsist Tallinnas. Esitati eksponaate kombinaadi ratsioneerimisettepanekutest, ratsionalisaatorite fotosid koos annotatsioonidega. Linna ratsionaliseerijate ja leiutajate konverentsi otsuse alusel viidi kombinaadis 27.oktoobrist 27.novembrini läbi hoogtöökuu ratsionaliseerimisettepanekute kogumiseks. Hoogkuu jooksul saadi 89 ettepanekut. Aktiivsemaiks osutusid Vana Kudumisvabriku töölised. Novembris toimunud konkursil parimale ratsionaliseerimisettepanekule kudumisvabrikus ja peamehhaanika osakonnas anti 8 preemiat parimale ettepanekule ja 5 preemiat insener-tehnilistele töötajatele nende ettepanekute ellujuurutamise eest.[1]

1956.a. toimunud Üleliidulisele ratsionaliseerijate ja leiutajate nõupidamisele saatis kombinaadi Vana Kudumisvabrik ja Eesti NSV Kergetööstuse Ministeerium ratsionaliseerija sm.K.Jõgiste.[2]

Vabariiklik Teaduslik-tehniline Ühing kuulutas välja 1957.a. konkursi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 40.aastapäeva tähistamiseks. Ettevõtte parimale kollektiivile seati sisse preemiad 1957!a. vääringus

I preemia suurus	10 000 rbl.
II preemia suurus	5 000 rbl.
III preemia suurus	3 000 rbl.

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne 1956.a., lk.74.

2 Samas, lk.75.

Määravaks olid järgmised näitajad:

1)Esitatud ratsionaliseerimisettepanekute arv

2) Ellu viidud ettepanekute arv

3) Kokkuhoid juurutatud ettepanekutest

4) Ratsionaliseerijate arvuline kasv võrreldes suhtelise ettevõtte töötajate arvuga.[1]

Oktoobris korraldati 1 nädalane ekskursioon 5 inimesele Lakini nimelisse vabrikusse Labinskis ja Zanari vabrikusse Serpuhhovas. Ühe päevaline ekskursioon 10 inimesele toimus samal kuul "Balti Manufaktuuri". Novembris sõitis 10 inimest kümneks päevaks Moskva tööstusnäitusele ja Frunze nimelisse vabrikusse. Detsembris toimus 10-päevane ekskursioon 14 inimesele Jaroslavi ja Ivanova rajooni vabrikutesse.[2]

1958.a. seati kombinaadi vabrikuis üles "ratsionaliseerijate tahvlid", kuhu pandi üles parimate ratsionaliseerijate nimed, nende ettepanekud, juurutamise plaan ja tehnilise nõukogu protokoll. Ka 1958.a. toimus kombinaadis 1.juunist kuni 1.augustini konkurss parimale ratsionaliseerimisettepanekule. 1.nov.-30.nov. toimus, vastavalt Eesti NSV Rahvamajanduse Nõukogu ja Tekstiilitööliste Ametiühingu Nõukogu määrusele 25.aug.1958.a.,ratsionaliseerimisettepanekute ühiskondlik ülevaatus. Ülevaatus võimaldas selgitada puudused üksikutes vabrikutes ja osakondades. XXI kongressi auks kuulutati 1.nov. välja konkurss parimale vabriku kollektiivile

---

1 Kombinaadi arhiiv, f.1, t.8, Materjalid töökogemuste vahetamiseks.
2 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1956.a. lk.75.

ratsionaliseerimistöö korraldamisel.[1]

5. Uue tehnika juurutamine.

Kogu tööstusliku tootmise edasise kasvu otsustavaks tingimuseks on pidev tehniline progress. On vaja sihikindlalt rakendada uusimaid tehnika saavutusi, moderniseerida olemasolevat sisseseadet, parandada ja täiustada töö ja tootmise organiseerimist.

Viiendal viisaastakul jätkati "Kreenholmi Manufaktuuri" varustamist uute kõrgelt tootlike tekstiiliseadmetega. 1952. a. viidi lõpule Vana Ketrusvabriku taastamine ja selle seadmed viidi projekteeritud võimsuseni.

Uue tehnika juurutamisel on toodud 1953.a. aruandes näiteks ketruses ketrusmasin P-66 värtnate arvuga 20272, kraasimismasinaid 4 tk., lindimasinaid VV 4 tk. jt., kudumises: haspeldusmasin M-150 2 tk., kiirekäigulised käärimismasinad S-140 2 tk., automaatkudumisteljed AT-100 225 telge. Sel aastal oli uue tehnikaga varustamise protsent ketruses 51,2% ja kudumises 29,4%.[2]

1954.a. hakati vanu heidemasinaid asendama osaliselt juurdevenitusheidemasinatega. Samal aastal viidi lõpule Uue Kudumisvabriku hoone ehitustööd. Algas kudumisseadmete monteerimine. Vanas Kudumisvabrikus toimus edasine mehhaaniliste kudumistelgede asendamine automaattelgedega.

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1956.a. lk.20.

2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne 1953.a., lk.101.

Tabel 24[1]

Uue tehnika juurutamine "Kreenholmi Manufaktuuris" a.1951-1958.

	1951	1953	1955	1958
Sisseseatud ketrusvärtnaid	199 855	211 076	222 516	235 012
sellest uusi:				
alalise tsükliga masinaid	71 120	107 334	131 488	171 284
perioodiline	45 434	22 708	-	-
Sisseseatud kudumistelgi	3 001	3 170	4 091	3 914
sellest:				
automaattelgi	654	985	2 027	3 009

Kõigist kudumistelgedest oli 1958.a. 76,8% uued automaatteljed. Vabrikuis töötavaist kõikidest värtnatest oli uusi 72,8%.

Vabrikute uusima tehnikaga varustamine ja tehnoloogia täiustamine andis märgatavaid tulemusi tööviljakuse tõstmisel "Tööjõu efektiivsema kasutamise peamisteks teguriteks ketruses ja kudumises olid tootmise spetsialiseerimine suhteliselt kitsal ja püsival toodangu sordimendil ning vabariigi puuvillatööstuse põhjalik tehniline ümbervarustamine, mis toimus sõjajärgseil aastail."[2]

Kombinaadis "Kreenholmi Manufaktuur" oli suurem osa koormate vedamine üle viidud üheröõpmelisele rippteedele. Vanast Ketruvabrikust kedruse transportimiseks Uude Kudumisvabrikus-

---

1 Kombinaadi, Plaaniosakonna koondtabel "Kreenholmi Manufaktuuri" töönäitajad a. 1945-1960".

2 I.Kaganovits, E.Purju, Tööjõu kasutamine ja tehniline progress sõjajärgsetel aastatel Eesti NSV puuvillatööstuses, Nõukogude Eesti majandus 1940-1960, T.1960,lk.363.

se enitati ripptee. Seati üles transportöör Vana Kudumisvabriku poolimise ja käärimise osakonna ning Joala vabriku praakimisosakonna ja pealelaadimiskoha vahel. Palju tehti ka vabrikuis vajalike kliimatingimuste loomiseks. Tarvitusele võetud abinõud avaldusid tööviljakuse ja seadmete tootlikuse tõusus.

Tabel 25[1]

Tööviljakus ja seadmete tootlikus "Kreenholmi Manufaktuuris"a.1951-1958.

	1951	1955	1957	1958
Toodang 1 töölise kohta tunnis				
a)ketruses kg Nr.	76,05	100,1	115,9	125,2
b)kudumises koelõnga alal	25 072	31 669	36 091	40 034
Seadmete tootlikkus:				
a) ketrus,toodang kg Nr.tun.	466,0	554,4	602,4	619,6
b) kudumine,toodang 1 telgtunni kohta	8223	9376	10 484	10 880

1955.a. toimus tunduv tõus töötootlikuses, sisseseade tootlikuses ja uute võimsuste kasutuselevõtmisel. 1950.a.võrreldes kasvas tööviljakus ketruses 70,52 kilo numbrilt 100, 1 kilonumbrini e. 41,9% võrra, kudumises 18 981 koelõngalt 31 669 koelõngani e. 66,8% võrra. Sisseseade tootlikkus kasvas vastavalt ketruses 438 kilonumbrilt 554,4 kilonumbrini e. 26,4% ja kudumises 7618 koelõngalt 9376 koelõngani e.23,1% Samal ajal kasvasid tootmisvõimsused ketruses 23,4% ja kudumises 43,2% võrra. Uues Kudumisvabrikus anti ekspluatatsiooni

[1] Kombinaadi arhiiv,Plaaniosakonna koondtabel "Kombinaadi Kreenholmi Manufaktuur" töönäitajad 1945-1960.a.

916 uut telge. 5.aasta jooksul hoiti ketruses kokku 288 t puuvilla ja kudumises 415 t kedrust. I sordi toodangu väljalase kasvas 1950.a. 88,8%-lt kuni 94,1% 1955.a.[1]

1956.a. aruandes esinevad pikad nimekirjad uue tehnika juurutamise kohta. Toon siit välja mõned faktid. Joala vabrikus seati vanade kraasimismasinate asemel üles umbes 30 kahepoolset kraasimismasinat, 19 kraasimismasinat RTP-192 ja RT-132. Vanas Ketrusvabrikus parandati ketrusmasinaid, mille tulemusel pakendi raskus kasvab 65 grammilt 78 grammini. Valnas Kudumisvabrikus seati üles 640 automaattelge. Õhuniisutusseadeldisi seati siin sisse viis ja froteed tootvatel telgedel juurutati 108 mehhanismi automaatseks narmaste tõmbamiseks.[2]

1.jaan. 1957.a. oli uusi ketrusmasinaid 66,3%, kudumistelgi 40,3%. 1.jaan. 1958.a. tõusis uute ketrusmasinate protsent 69,6 ja kudumistelgedel 72,0. 1959.a. 1.jaanuariks oli ketrusmasinatest uusi 73,2% ja kudumistelgedest 79,0%. Vanad perioodilise tsükliga ketrusmasinad demonteeriti ja asendati kodumaise pideva tsükliga rõngasketrusmasinatega samal tootmispinnal, mis tõstis värtnate arvu 54 370 värtnalt 1.I 1950. a. 66 800 värtnale 1.I 1959.a.[3] Peale selle vahetati massiliselt ümber ka vananenud "Platt" masinaid kaasaegsete masinatega.

1958.a. moodustasid kõrgvenitusega heidemasinad "Kreen-

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1955.a., lk.67.

2 Samas, 1956.a., lk.56.

3 Веймер А. Комплексное развитие и специализация промышленности Эстонского экономического административного района, Т. I96I., Iк.2I8.

holmi "anufaktuuris" veel vähem kui poole (45%) üldisest masinate pargist. Juurdevenitus-seadeldised uut tüüpi heidemasinatel suurendavad lindi juurdevenitust kuni 8-12 korda 4-5 korra asemel vanade masinate juures. Kõrgjuurdevenitus lihtsustab ja kiirendab heide saamist lindist. Ketramise lühendatud süsteemi ellu viimine lindi- ja heidetsehhis suurendab puuvilla ketruse töötootlikkust 8-9% võrra.[1] Selles osas ei olnud "Kreenholmi Manufaktuuris" veel küllalt energiliselt asutud uue tehnika kasutamisele. 1958.a. oli kõrgvenitusega heidemasinaid 1/3 nende üldarvust, samal ajal kui "Balti Manufaktuuris" oli monteeritud ainult kodumaise päritoluga ketrusmasinaid. "Seoses eeltooduga on "Balti Manufaktuuris" lindi- ja heidetsehhis töölisi, arvestatuna 1000 ketrusvärtna kohta 1,13, "Kreenholmi Manufaktuuris" aga 1,24. See erinevus avaldab väga suurt mõju kedruse tootmise töömahukusele. Ketruse tootmises kulub "Kreenholmi Manufaktuuris" 1000 kg kedruse kohta 415,1 inimtundi, "Balti Manufaktuuris" kohta 394,8 inimtundi.[2]

Maha jääb "Kreenholmi Manufaktuur" ka automaattelgede kasutamise osas. "Balti Manufaktuur" kasutas 1950.a. alates ainult automaattelgi, "Kreenholmi Manufaktuuris" oli 1959.a. alguseks AT-100 tüüpi automaattelgi 79% telgede üldarvust.[3]

6. Vaba aja kultuurne kasutamine.

"Kreenholmi Manufaktuuri" kollektiiv valmistus hoogsalt

---

1 Веймер А., Комплексное развитие..., Ік.217

2 I.Kaganovits,E.Purju, Tööjõu kasutamine ja tehniline progress sõjajärgsetel aastatel Eesti NSV puuvillatööstuses, Nõukogude Eesti majandus 1940-1960, lk.365.

3 Веймер А., Комплексное развитие ..., Ік.218.

13. Verbitskaja, Ella lõpetas 1950.a. vabrikukooli. 1955.a. lõpetas ta tekstiilitehnikumi. Praegu töötab vahetusmeistrina. 1957.a. valiti ELKNÜ XII kongressi delegaadiks.

kombinaadi 100.aasta juubeliks. Koguti materjali kombinaadi tegevuse kohta, kohtuti juba pensionilolevate vanade kreenholmlastega, seati üles stende vabrikutes ja vastavatud kultuurihoones. Partei- ja komsomoli-poliitringide kuulajad valmistusid Kreenholmi ajaloo õppimiseks. Vana Kudumisvabrikus kommunistlikud noored organiseerisid juubeli auks hoogtöökuu puhtuse, kultuuri ja kokkuhoiu eest. Saavutati häid tulemusi. "Narva Tööline" märkis komsorge A.Patusovat, Z.Palmi, M.Tsahinat ja G.Kotilevskajat.

Korraldati juubelinäitus, lõpule viidi V.Gerassimovi nimelise Kultuurihoone ehitamine ning seati ta korda pidulikuks avamiseks ning juubelipidustusteks. Kultuurielus oli tunda värskendavat hoogu.

9. mail 1957.a. toimus pidulik koosolek "Kreenholmi Manufaktuuri" 100.aastapäeva puhul vabrikukoolis.

11.mail organiseeriti Uues Kultuurihoones ülelinnaline pidulik aktus. Aktuse avas käitisekomitee esimees sm.Gontšarov. Eesti NSV Ülemnõukogu sekretär sm.Kründel luges ette NSV Liidu Ülemnõukogu käskkirja kombinaadi autasustamise kohta Lenini ordeniga.

Kreenholmi 100.aastapäeva auks oli pühendatud ka 1954.a. asutatud vene rahvapilliorkestri aruande-esinemine.

18.juunil 1957.a. toimus linna spordiväljakul töötajate miiting, kuhu kogunes üle 7000 inimese. Eesti NSV Ülemnõukogu esimehe asetäitja sm. Puusepp andis kätte "Kreenholmi Manufaktuuri" direktorile Lenini ordeni.[1]

---

[1] "Narva Tööline" nr.57-59, 14-18.V 1957.a.

Mõne sõnaga sporditööst a.1951-1958. Alates 1952.a. alustati (alustati) kombinaadis spartakiaatide läbiviimist parema kehakultuurikollektiivi väljaselgitamiseks. Moodustati korraldav komitee administratsiooni-, partei-, komsomoli ja ametiühinguorganisatsiooni esindajatest, samuti parimatest sportlastest, töötajatest. 1952.a. oli spordikollektiivide liikmete arv 400 inimest. Nagu kõigis tekstiiliettevõtetes olid nad põhiliselt noored tütarlapsed.

1953.a. Ametiühingute Liidu ja Eesti NSV Ministrite Nõukogu otsusel alustati igal aastal tööstusettevõtete vahelisi spartakiaate. Nelja aasta jooksul tuli Kreenholmi kollektiiv võitjaks. 1957.a. treeningud nõrgenesid ja tuli leppida III kohaga. Kuid juba 1958.a. saavutati uuesti esikoht. Tingimused olid paranenud. Sportlaste käsutusse anti suur spordisaal uues V.Gerassimovi nimelises Kultuurihoones. Töötasid kerge atleetika, võrkpalli, jalgpalli, hokei, uisutamise, poksi, vabamaadluse, suusatamise, tennise, male ja kabe sektsioon. Massilisemad olid jahinduse, kalanduse ja turismisektsioonid. Üldse võttis sektsioonide tööst osa 1300 inimest. Põhisektsioone juhtisid ühiskondlikud instruktorid. Üksikutel spordialadel tegutsesid treenerid, kellele maksti tunnitasu alusel. Ühiskondlikest treeneritest olid silmapaistvamad laadimistööline V. Sidlovski, puusepp Kangur,A., meistriabi Bogdanov,N., montaazitööline Poljakov jt. 1958.a. jooksul sooritasid katsed I järgu "Valmis Tööks ja Kaitseks" märgile 600 inimest ja II järgu märgile 240 inimest. Järgusportlasi valmistati I järgus 10 inimest, II järgus 74 inimest ja III järgus 94 inimest.

Märkimist väärib vajalikul kõrgusel seisev kasvatustöö spordikollektiivides. Iga sportlase eksimus arutati otsekohe läbi sektsioonis, kus ta tegutses. Kui sellest ei piisanud, arutati eksimust vabriku spordinõukogu istungil. Tulemused olid head. Lõppesid näiteks jalgpallurite juures tavaks olnud võitude "pühitsemised". Spordikollektiivist heideti välja suusataja Gavrilov, jalgpallimängijad Beksanski, Hrulov. See asjaolu hoiatas teisi sportlasi.

Vajalikul kõrgusel oli ka näitlik agitatsioon. Spordisaalis olid üles seatud eesrindlaste kohta fotovitriinid, Gerassimovi nimelises klubis suur stend kombinaadi kehakultuuri kollektiivi spordisaavutuste kohta jm.[1]

Kokkuvõtteks tuleb märkida, et meie ettevõtteid, sealhulgas ka "Kreenholmi Manufaktuuri" sisustatakse iga aastaga üha täiuslikuma tehnikaga. Kuid uus tehnika võib anda häid tagajärgi ainult siis, kui teda teenindavad kultuursed, haritud inimesed. A. 1951-1958. saabus kombinaati pidevalt esmaklassiline sisseseade. Järjekindlalt kasvas vabrikutes töö- ja sisseseade tööviljakus. Laienes võitlus eeskujuliku kvaliteediga toodangu väljalaske, tooraine ja materjalide kokkuhoiu ja tootmiskultuuri eest. Enam ei saanud töötada vananenud meetoditega. Kerkis vajadus järjekindla loomingulise leiutamise järele. See aga polnud saavutatav ilma tõsise õppuseta.

"Kreenholmi Manufaktuuri kommunistid annavad noortele pidevalt isiklikku eeskuju loova initsiatiivi ja ausa suhtu-

---

1 Nikolajev,V., "Kreenholmi Manufaktuuri" kehakultuurikollektiivi esimehe suulised seletused.

misega töösse. Kommunistid alustasid liikumist sefluse teostamiseks noortööliste üle. Kommunistid olid sotsialistliku võistluse algatajad ja selle eesrindlased. Kommunist T.Martsenko, K.Jõgiste ja kombinaadi teised kommunistid on kulutanud palju energiat selleks, et noored tunneksid endid peremeestena ja kogu ettevõtte käekäigu eest vastutajana.

Veel jäi püsima vahe vaimse ja füüsilise töö vahel, mis väljendus selles, et tööliste põhihulkade tegevuses on ülekaalus füüsiline töö, kui ka selles, et nende enamuse kultuurilis-tehniline tase ei küündinud veel intelligentsi tootmistehnilise tasemeni. Kommunismi laiahaardelise ülesehituse tingimustes avaneb uus etapp vaimse ja füüsilise töö vahel eksisteeriva erinevuse likvideerimisel. Sm.Hrustsov ütles: "Kommunismi tingimustes muutuvad tööprotsessid täielikult mehhaniseerituks, inimese töö muutub masinate juhtimise oskuseks. See ongi vaimse ja füüsilise töö erinevuse likvideerimine kommunismi ajal. Inimesed, kes hakkavad masinaid juhtima ja neid looma seisavad ühesugusel kõrgel tehnilise ettevalmistuse ja vaimse arengu tasemel."[1]

Sellepärast on järjekindel tööliste kultuurilis-tehnilise taseme tõstmine sotsialistlikus ühiskonnas riikliku tähtsusega ülesandeks. Riik suurendab süstemaatiliselt kulutusi kaadrite ettevalmistamiseks ja hariduseks, lühendati tööpäeva, järjekindlalt suurendatakse tööliste reaalseid sissetulekuid.

---

[1] Хрущов Н.С., Мир без оружия - Мир без войн, т.I., М. I960, Iк.43I.

III p e a t ü k k.

TÖÖLISKAADRITE ARENG JA NENDE KULTUURILIS-TEHNILISE TASEME TÕUS "KREENHOLMI MANUFAK-TUURIS" SEITSEAASTAKUL 1959-1965.

1. "Kreenholmi Manufaktuuri" töösaavutused 1959-1961.a.

1959.a. läks ajalukku kui kommunistliku ühiskonna laiahaardelise ehitamise algaasta. Tähtsamaks sündmuseks sel aastal oli erakorraline NLKP XXI kongress 21.jaanuarist 5.veebruarini, kes kinnitas "NSV Liidu rahvamajanduse arendamise kontrollarvud aastaiks 1959-1965.a." 1959.a. oli esimene seitseaastaku aasta, esimene samm kommunismi materiaalse-tehnilise baasi loomisel.

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XXI kongressi resolutsioonis 1959.a. 5.veebruaril on öeldud: "Kongress on seisukohal, et seitsme aasta plaani eduka täitmise ning kommunismi materiaalse tehnilise baasi loomise otsustavaks tingimuseks on uue tehnika laialdane juurutamine, tootmisprotsesside kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine, spetsialiseerimine ja koopereerimine kõigis rahvamajandusharudes."[1]

Kuidas on töötanud seitseaastaku ajalooliste sündmuste aastail "Kreenholmi Manufaktuur"? 1959.a. võeti kombinaadis

---

1 Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei XX ja XXI kongressi resolutsioonid ja otsused, ex. ?

ette suuri organisatsioonilis-tehnilisi ümberkorraldusi ja vastavalt sellele vabanes tunduv arv töölisi paljudel aladel. Vabanenud töötajad suunati kombinaadis võimaluse korral samale alale või siis teise elukutse puhul teisele töölõigule. Automaattelgede kasutamisega ja sellega 6-lt kaheksale teljele üleminekuga vabanes 24 kudujat aasta jooksul. Mitkali kudumise ülevlimisel 24 telje teenindamiselt 30 telje teenindamisele vabanes 15 kudujat. Vastavalt NLKP KK ja NSVL Ministrite Nõukogu määrusele 19.septembrist 1959.a., läks kombinaat IV kvartalis üle 7-tunnilisele tööpäevale kudumisvabrikuis 3.oktoobrist, ketrusvabrikuis 10.oktoobrist ja muudes töölõikudes 17.oktoobrist alates. Ja kuigi suvisel perioodil ulatus tööle mitteilmunute protsent 17-ni ja maist kuni novembrini oli tööjõudu 150-200 in.alla plaani, saavutas kombinaat tänu eelpooltoodud üritustele siiski aastaplaani täitmise.[1]

Kreenholmi töötajad võtsid aasta algul kohustuse täita aastaplaan 28.detsembriks. Oma otsuse viisid nad ellu ja koguni ületasid. Aastaplaan kogutoodangu osas täideti 1959.a. 25.detsembriks. Kokkuhoitud puuvillast anti üleplaaniliselt 342,8 t kedrust ja üle 2,5 milj.meetri riiet. Üldse ületati kogutoodangu plaan kombinaadis 9 milj. 194 tuh.rubla võrra.[2]

1960.a. oli sisemiste reservide avastamisel tähtsal kohal tehniline konverents, mis toimus märtsikuus. See määras kindlaks rea uusi vahendeid, mis hiljem andsid tunduvat majanduslikku efekti.

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1959.a., l.24,

2 Samas, lk.1.

Põhilisteks üritusteks oli ketrus- ja kudumississeseade kiiruse tõstmine, uue sisseseade rakendamine, sisseseade tehnilisse vastavusse viimine, tehnoloogilise protsessi parandamine, niisutusseadmete sisseseadmine, tööaja ratsionaalsem organiseerimine, tööliste kvalifikatsiooni tõstmine, insener-tehniliste töötajate ja teenistujate kvalifikatsiooni tõstmine.[1]

Sai võimalikuks ketrajate ja kangrute tihendamise tõstmine ning selle tõttu osutus võimalikuks asuda NSVL Ministrite Nõukogu juures oleva Riikliku Komitee poolt soovitatud töö- ja palgaküsimuste reguleerimisele. Viimase poolt soovitatud tüüpteenindamise ületasid ketrajad 2,4% võrra, meistriabid kudumises 5% võrra, kraasijad 14,3% võrra jne. 1960.a.jooksul vabanes 178 inimest, neist froteetoodete alal 42 inimest.Froteetoodete kudujad läksid üle kahe telje teenindamiselt kolmele teljele. Servade mahalõikamisel vabanes 18 inimest tänu Premzovi süsteemi kääride kasutusele võtmisele. Ketruses vabanes 21 inimest, transpordis 14 inimest, muudes osakondades 16 inimest. Insener-tehnilisi töötajaid vabanes kudumistsehhide ühinemisel 18 inimest.

Reservide otsimisel juurutati tehniliselt põhjendatud norme ja asuti palkade korraldamisele. Kontrollarv normide väljatöötamisel täideti edukalt. Keskmised väljatöötamise normid jäid peale 7-tunnilisele tööpäevale ülemineku 102-105% piiridesse masinprotsesside töölistel ja 125-135% muudel aladel.

---

[1]Kombinaadi arhiiv,aastaaruanne 1960.a. lk.92.

Tabel 26[1]

Normi täitmine "Kreenholmi Manufaktuuris" 59-61.a.

Enne 7-tunnilist tööp. Pärast 7-tun.tööp.üleminekut

Norm	1959	1960	Norm	1960	1961
-	-	-	kuni 90%	34	58
kuni 100%	41	24	90-100%	462	605
100-120%	1279	111	100-120%	3132	3479
120-150%	1878	781	120-150%	694	461
150-200%	1304	2154	150-200%	366	67
200 ja üle	-	1174	200 ja üle	41	-
üldse töölisi	4502	4244	üldse	4729	4670
Keskm.%	151,6	146,0	Keskm.%	107,5	107,3

1960.a. ulatus normi mittetäitjate protsent 9,2-ni kogu kombinaadi kollektiivist ja 1961.a. 12,7%-ni, mis on seletatav teatava hulga nõrga kvalifikatsiooniga tööliste olemasoluga. Peale normide ümbervaatamist ei suutnud nad normi täita.See asjaolu on tihedalt seotud tööliste ikka veel kestva voolavusega.[2]

Uute tasutingimuste elluviimisega kasvas keskmine tunnitasu ja tööviljakus.

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne 1959-1961.a. lk.31, 94, 25.
2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne 1960.a. lk. 96.

Tabel 27[1]

Tööviljakuse keskmine tunnitasu põhitöölistele.

Aastad	Ketrus		Kudumine	
	Töövilj. kg nr.	Keskmine tunnit. (rbl.	Töövilj. tunnis	Keskmine tunnitasu (rbl.)
1951	76,05	3,57	25072	3,81
1953	87,75	3,69	31180	4,43
1958	125,2	4,27	40034	4,76
1959	130,6	4,23	42960	4,92
1960	137,5	4,45	44067 (plaan)	puudub

Viimaste aastate süstemaatiline töö, eriti aga 1960.a. palga- ja töönormide reguleerimine võimaldas kombinaadil 7-tunnilisele tööpäevale ülemineku ja uutel palgatingimustel edukalt tulla toime palgafondi kasutamisega. Sel ajal kui insener-tehnilistel töötajatel ja teenistujatel palk kasvas 13,6% ja töölistel 6,8%, tuli palgafondile lisada ainult 1,5% Ülejäänud osa saadi tööliste suuremale tihendusele üleviimisest. Kokkuhoiu summa moodustab 1224 tuh.rbl. 1960.a. väärinGus.

Täites partei ja valitsuse juhtnööre rahvatarbekaupade väljalaske suurendamisel, tööviljakuse suurendamisel, toodangu kvaliteedi tõstmisel ja omahinna alandamisel saavutas kombinaat 7-aastaku esimesel kolmel aastal silmapaistvat edu. Võrreldes 7-aastaku plaani kontrollarvudega on kedrust toodetud 2 196 tonni rohkem ja toorkangast 15 milj.655 tuh.meetrit rohkem kui 1959-1961.a. ette nähtud.[2] Üldpilt oleks Kombinaa-

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur"arhiiv,aastaaruanne 1960.a.,lk.96.
2 Samas, lk.96.

di "Kreenholmi Manufaktuur" toodangu väljalaskest 1959-1961. a. antud järgmise tabelina.

Tabel 28

"Kreenholmi Manufaktuuri" toodangu väljalase 1959-1961.a.

	Mõõt-ühik	1959.a.	1960.a.	1961.a.
Kogutoodang 1955 1,VII hindades	tuh.rbl.	438 554	780 170	74 033
Kedrus	tonn	19042,8	19539,7	19114,1
Kedrus	t nr.	959470,2	979214,4	957466,6
Kudumine	tuh.m	118 588	122975,1	117692,0
Froteetooted	-"-	4810,5	5522,3	5287,8

Kuid üldiste edusammude varjus ei ole põhjust rahuloluks. 1961.a. jäi aastaplaan täitmata. Kui arvestada keskmiseks ööpäevaseks väljalaskeks 795 tuh.rbl., siis oli mahajäämus 3 tööpäeva toodangu ulatuses. Aastaaruandes tuuakse peamise põhjusena esile seda, et paljud plaani näitajad ei olnud tehniliselt ega majanduslikult põhjendatud ning üksteisega seostamata. Aasta jooksul tehti plaanis mitmeid parandusi. Nii oli kudumise ja ketruse sisseseade osas töö planeeritud 3 vahetusele, seega ei olnud kombinaadil reaalseid plaani täitmise võimalusi. Puudus oli ka tööjõu osas. Raskete töötingimuste tõttu tuleb vähe töölisi juurde. Sellised on aastaaruandes välja toodud põhjused aastaplaani täitmata jätmise kohta, kuid on arvatavasti veel teisigi ja üsna olulisi põhjusi. Vaadelgem mõningaid sõnavõtte sellel teemal "Narva Töölise" veergudel. Juulis kirjutab Joala vabriku rõngas-ketrustsehhi meistriabi B.Kornilov artikli "Miks me ei täida tootmisplaani?" Sel-

les ta märgib: "Alles hiljuti täitsime oma kohustusi edukalt. Komplekti kollektiiv tuli iga kuu oma tootmisülesannetega toime, täites neid 107% ja tootes iga päev üle plaani 100 kg kvaliteetset kedrust. Kuid praegu töötades samadel masinatel ja tootes sama lõngasorti, ei tule me toime plaani täitmisega ning jätame riigile andmata iga päev ligi 50 kg kedrust.Kus peitub selle põhjus?

Meie poolt teenindatavatel masinatel tõusis järsku niidi katkevus. Töölised ei ole suutelised seda likvideerima. Katkevuse põhjusi on väga palju. Praegu töötame väga rasketes temperatuuritingimustes. Tehnoloogilise protsessi nõudeid arvestades peab ruumi õhutemperatuur olema mitte üle 28°, meil aga on see 34 ja rohkemgi kraadi. Halvasti töötab ventilatsioonisüsteem. On lünki ka eelkedrusega varustamises, mille tulemusel tõusebki katkevus. Poolfabrikaate saadetakse sageli defektidega. Niisugune olukord on mitte ainult meie komplektis, vaid ka teistes brigaadides."[1]

Eks peitu eelpool toodus üks tööjõu voolavuse ja vähesuse probleemidest. Kombinaadi juhtkond pidi olema neist puudustest teadlik ja aegagi oleks pidanud piisama selliste puuduste kaotamiseks.

Kombinaadis tehti töökokkuvõtteid seisuga 22.juuli 1961. Kokkuvõtted näitasid tõsist mahajäämist tootmisplaanist. "Narva Tööline" märgib 27.juuli numbris, et riigile jäädi kogutoodangu osas juunis võlgu 263 tuhat rubla. Masinate seisakud vabrikutes olid suured. Samas lehes kirjutab Vana Ketrusvab-

---

1 "Narva Tööline" nr.86, 22.juulil 1961.

riku tsehhi nr.2 meister B.Arhipov, et seadmete kapitaalremonti tehakse regulaarselt graafiku kohaselt. Kuid kapitaalremondi puhul peab asendama ligi 10% detaillidest. Seda aga ei tehta, kuna remontijail pole detaile. "Nähtavasti leppis kombinaadi juhtkond niisuguse olukorraga, nagu ta leppis vabrikute aeglase rekonstrueerimise ja seadmete moderniseerimisega. Kõik see aga suurendab katkevust, alandab tööviljakust, seadmete tööjõudlust ja toodangu kvaliteeti."[1]

Vana Kudumisvabriku tsehhi nr.2 vahetuse meister N.Jefimov kirjutab masinate suurtest seisakutest lõime vähesuse tõttu. "Ainuüksi froteetoodete osakonnas seisavad meil lõime puudumise pärast kuni 20 telge. Igal teljel aga võiks vahetuses toota 55 kuni 60 froteekäterätti."[2]

Mõni kuu varem kirjutasid Vana Kudumisvabriku meistriabid: Gontšarov, Molokov, Kuzmin jt! (kokku 14 allkirja): "Alates 1.märtsist (artikkel kirjutatud 11.märtsil) ei jätku meie tsehhis (tsehh nr.1, ülem Balabanova), kus toodetakse riiet (artikkel nr.178) koelõnga. Tundide kaupa seisavad teljed ja brigaadid... Koelõng tuuakse tsehhi niiskena. Kastides ta märdub, mis on kedruse transportimise eeskirjade jäme rikkumine, põhjustab praaki ja telje detailide reast välja langemist."[3]

Kuid see pole veel kõik. Artiklis kõneldakse edasi, et koelõnga nr.65 saadetakse suurtele ja väikestele poolidele kerituna. Veebruarikuu keskpaiku tehti brigaadidele nr.24 ja

---

1 "Narva Tööline" nr.88 27.VII 1961.a.

2 Samas.

25 korraldus võtta kasutusele suured poolid. Meistriabide kaasabil tuldi selle tööga väga kiiresti toime. Töö suurte poolidega meeldis töölistele väga, kuna nii on kergen töötada. Kuid järsku tuli 4.III uus korraldus: võtta samadel tegedel kasutusele väikesed poolid.[1]

Mitte alati ei anna juhtkond läbimõeldud korraldusi, tekitades sellega ülearuseid raskusi. On kindel, et selline vabrikute ja kombinaadi administratsiooni mõtlematus raskendas manufaktuuri tööd.

26.-27.augustini 1961.a. töötas Narva linna XVII parteikonverents. Sõnavõtuga esines siin ka kombinaadi direktor sm.Zdanov, kuid see oli jällegi ENSV Rahvamajanduse Nõukogu ning Riikliku Plaanikomisjoni planeerimise vigade allakriipsutamine. Puudus sügavam manufaktuuri plaani täitmata jätmise põhjuste analüüs.

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" direktor sm.Zdanov kritiseeris oma ettekandes vabariiklikke plaaniorganeid,kelle süü tõttu kreenholmlased ei saanud käesoleval aastal normaalselt töötada. Sm.Zdanov ei märkinud, et ka Kreenholmi juhtkond on süüdi kombinaadi mahajäämuses. Kombinaadi direktor sm. Zdanov tunnistas, et kreenholmlased on tootmise mehhaniseerimise ja automatiseerimise osas Ivanova oblasti vabrikutest kaugele maha jäänud.[2]

Sama aasta 17.novembril toimus Gerassimovi nimelises Kultuurihoones Narva linna parteiaktiivi koosolek. Ettekandega

---

1 "Narva Tööline" nr.30 11. märts 1961.

2 "Narva Tööline" nr.103,31.august 1961.a.

esines koosolekul NLKP Keskkomitee liikmekandidaat, Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees, partei XXII kongressi delegaat sm. Klauson. Kõneleja märkis Kreenholmi võlga riigile ja kriipsutas alla, et selles on süüdi mitte üksnes vabariigi plaaniorganid, vaid ka kombinaadi juhtkond, kes ei kindlustanud töö täpset organiseerimist, mobiliseeris nõrgalt kolektiivi sisemiste tootmisreservide kasutamisele. Kõneleja märkis puudustena, et kombinaadis ei täideta seadmete tööjõudluse plaani, vabrikutes on töölisi, kes ei täida tootmisnorme.[1]

Kombinaadis "Kreenholmi Manufaktuur" parteiorganisatsioonis toimus 10.augustil 1961.a. aruandlus- ja valimiskoosolek. Suurem osa läbirääkimistest osavõtnuid kõneles sellest, kuidas peab kombinaadi parteiorganisatsioon organiseerima tekstilitööliste kommunistlikku kasvatustööd.

Oma aruande-ettekandes rääkis parteikomitee sekretär sm.Nezamajeva sellest, et kreenholmlased täitsid edukalt seitseaastaku plaani kontrollarvudes kavandatud ülesanded. Kuid juunis-juulis alandas Kreenholm oma töötempot, mille tulemusel ei täitnud kombinaat toodangu väljalaske poolaasta plaani.

Joala vabriku tsehhijuhataja sm. Nikitin tõi ühe mahajäämuse põhjusena esile tehnoloogilise distsipliini rikkumise tsehhides. Ta nõudis - ei tohi leppida lohaka tööga. Samuti märkis sm. Nikitin, et märtsis toimunud tehnilisel konverentsil väljatöötatud ettepanekud jõudsid vabrikutesse alles augustis.

Koosolek märkis pahena suurt tööjõu voolavust kombinaa-

---

[1] "Narva Tööline", nr.137, 21.november 1961.a.

dis. Leiti, et see on eelkõige nõrga kasvatustöö tulemus. Joala vabriku meistriabi sm.Savitšev ütles: "Joalalased võitlevad kommunistliku töö ettevõtte nimetuse eest, kuid meil on kahjuks palju "jooksikuid". Meie kommunistid peame vestlema inimestega, kes tahavad kombinaadist lahkuda. Kõik lahkumisavaldused tuleb arutada tööliskoosolekutel."

Koosolek tuli järeldusele, et parandamist vajavad töötingimused tsehhides. Tsehhid on veel halvasti valgustatud, ventilatsioon on mittetäiuslik. Seetõttu lahkuvad paljud töölised suveks vabrikust. Ka lasteasutuste vähesus mõjub selleks kaasa. Vabrikute tsehhide vahel puudub vajalik koostöö. Parteiorganisatsioon on isevoolu lasknud minna tekstiilitööliste kultuurihoone ja kultuuri- ning puhkepargintöö.

Uueks parteikomitee sekretäriks valiti tagasi sm.Nezamajeva.[1]

2. Töö kaadri kultuurilis-tehnilise taseme tõstmisel.

Seitsmeaasta plaani täitmine ja selle ületamine on meie aja kõige tähtsam ülesanne. Partei kutsub rahvast üles uutele töökangelastegudele. Meie majandusplaanid on rahu ja loova töö plaanid. Ent võit ei tule iseendast. Seda saavutatakse ainult kogu rahva ennastsalgava tööga. Tehniline programm eeldab tootmise ja töö kõrgemat organiseerimist. Kompleksne mehhaniseerimine ja automatiseerimine on suur hüve, kui töö on hästi organiseeritud, kui tsehhis ei ole tegevuseta inimesi, kui mõistlikult kasutatakse iga minutit -saavad ju minutitest tunnid, tööpäevad, kuud ja aastad.

1 "Narva Tööline" nr.94, 10.august 1961.a.

17. Hästi tuntakse Uues Kudumisvabrikus kudujat Galina Laumetsa. Ta töötab selles vabrikus algusest peale ja ei ole olnud juhust, et eesrindlik tööline ei täidaks oma normi. NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste eel 1962.a. täitis G.Laumets süstemaatiliselt põhjendatud norme ja toodab ainult esimest sorti riiet.

). Ligi üheksa aastat tagasi tuli Klavdia Gurova tööle Vana Kudumisvabriku tsehhi nr.1. Ei möödunud kuut kuudki, kui Klavdia Gurova töötas juba ketrajana. Töötades iseseisvalt täidab ta alati oma norme.

23. Vana Kudumisvabriku tsehhi nr.1 kuduja sm.Illarionova teenindab 18 kudumidautomaati, mis toodavad kanvaad. Selle riidesordi kudumist peetakse raskeks, kuid sm.Illarionova täidab tööülesandeid 106%-liselt.

Partei peab kasvatustöö keskseks ülesandeks arendada kõigis ühiskonnaliikmetes kommunistlikku töössesuhtumist.

Kulges 1961.a. - seitseaastaku kolmas aasta. Suured on meie maa plaanid. Millega lihtsad töölised aitavad kaasa nende edukale täitmisele? Peamine on nende töös tööviljakuse väsimatu tõstmine. Selleks on tarvis avastada ja paremini ära kasutada olemasolevaid tootmisreserve. Edu saavutamiseks on "Kreenholmi Manufaktuuri" kollektiivlepingu tingimustes tähtsal kohal kaadri väljaõpetamine. Voolavus on ka aastail 1959-1961 väga suur. Nagu varemgi, on ikka puudus elamispinnast. Tähtsal kohal on voolavuse põhjustest ka kombinaadi kolme-vahetuseline töö. Ja viimasel ajal on sellele küsimusele tõsist tähelepanu pööratud.

	Võeti tööle	Lahkus töölt
1959.a.	2175	2308
1960.a.	2555	2635
1961.a.	1546	1756

Tabel 29[1]

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" tootmispersonali struktuur a.1959-1961.

	1959	%	1960	%	1961	%
Tööliste üldarv	9238		9312		8789	
õpilased	354		852		125	
% tööliste arvust		3,8		9,1		1,4
ITT	285		426		298	
% -"- -"-		3,0		4,5		3,4
Teenistujad	220		255		249	
% -"- -"-		2,3		2,7		2,8

	1959	%	1960	%	1961	%
Noorem teenindav ja valvepersonal	99		113		131	
% tööliste arvust		1,0		7,6		1,4

Teenistujate osas on kasv tingitud varasematest vigadest. Tööliste hulka kanti varem ka mittetootmistööga tegelevad inimesed, 1960.a. parandati see viga, mille tõttu näitajad selles osas tõusevad.

Iga aastane tööliste juurdevool kohustas vastavaid kombinaadi juhtivaid tegelasi süstemaatiliselt valmistama ette uusi ja tõstma kvalifikatsiooni varem võetud kaadritel.Töölis-te teoreetilise taseme tõstmine toimus põhiliselt tootmis-tehnilistel kursustel ja vähemal määral muudel viisidel. Prak-tika osas toimus õppus eesrindlike kogemuste kooli, instruk-taazi ja spetsiaalsete kursuste kaudu. Spetsiaalseid kursu-seid kasutati suuremal määral siis, kui toimus üleminek vana-lt sisseseadelt uuele, muutus tootmise tehnoloogia või toimus tootmises muid uuendusi.

Vana Ketrusvabriku metoodik A.Karpova räägib, et nende vabriku tsehhides on eesrindlike kogemuste levitamises juhti-val kohal tootmisväljaõppe instruktorid. Vabrikus töötasid 9 instruktorit, kõik nad töötasid varem eelketrajate ja ketra-jatena. Enamikul neist on keskharidus. Kahtlemata on selline kaader väga vajalik. Sm.Karpova jutustab edasi, et instrukto-ri kohustused on mitmesugused. Suurema osa ajast jälgivad nad oma töölõikude seadmete korrasolekut, toodangu kvaliteeti jne. Suurt abi andsid instruktorid Vanas Ketrusvabrikus üle-

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanded 1959-1961.a.lk.31, 97, 28.

9. Georgi vabriku kollektiiv sai 1962.aastast alates toodangu väljalaske plaani. Pildil Georgi vabriku tootmisväljaõppeinstruktor A.Timofejeva (vasakul) näitab noorele poolivahetajale H.Tõltsele eesrindlikke töövõtteid.

10. Individuaalne instruktaaž. Tootmisõpetuse meister sm. T.Kala õpetab noort töölist Sepman Sirjet.

minekul 7-tunnilisele tööpäevale. Vabriku metoodik nimetab normi täitvate ketrajate protsendi tõusmist 1960.aastast 84%-lt 1961.a. 91%-ni. Suur osa on instruktorite abi ka äsja vabrikukooli lõpetanuile. Instruktor nõuab kannatlikult oma korralduste täitmist. Instruktori osatähtsus on suur ja ta kasvab veelgi.[1]

Suurt tähelepanu pööratakse vabrikus uustulnukatele. Nad kinnitatakse tootmiseesrindlaste juurde, kes täidavad ja ületavad oma norme ning toodavad ainult kvaliteetset toodangut. Sageli jäävad eesrindlikud töötajad pärast vahetust vabrikusse, et anda noortele töölistele edasi oma kogemusi, õpetada neile eesrindlikke töömeetodeid. Joala vabriku metoodik sm.A.Petrova nimetab parimate noorte väljaõpetajatena instruktoreid sm. Baranovat, Kalikovat, Tumanovat, Iznekovat, Minenkat ja Paskovat.[2]

Tabel 30[3]

Uute tööliste ettevalmistamine 1959-1961.a.

	1959	1960	1961
Uute tööliste väljaõpe	383	396	417
sellest:			
brigaadiline õppus	15	50	16
individuaalne õppus	368	346	401
Vabrikkool	391	387	395

1 Vana Kudumisvabriku metodist A.Karpova vestlusest.
2 Joala vabriku metoodiku A.Petrova vestlusest.
3 Kombinaadi arhiiv,Kaadrite ettevalmistuse aruanne 1960-1961, vorm nr.6-t.

Tööliskaadrite kvalifikatsiooni tõstmine 1959-1961.a.

	1959	1960	1961
Eesrind.töömeet.kool	1425	1687	1483
teine erialа	380	187	164
spets.kursused	208	195	-
tootmistehn.kurs.	546	1057	604
	2559	3126	2251

1961.a. jäi kaadrite ettevalmistuse (millest?) plaan täitmata, kuna uute tööliste väljaõpetamine toimub põhitööaladel vabrikutehase koolis, individuaalne õpetamine toimub otse töö protsessis ja sõltus seega tööliste vastuvõtmisest. 1961.a. tuli aga tööle vähe noorukeid (vt.tabel 19). Põhjuseks on siin kolmevahetuseline töö. Noori pole lubatud öötööle rakendada. Üldiselt aga ei tule noored meeleldi kombinaati. Teiseks toimus 1960.a. massiline tööliste kvalifikatsiooni tõstmine seoses 7-tunnilisele tööpäevale üleminekuga. 1961.a. valmistati uusi töölisi ette 417 inimest plaanilise 450 inimese asemel.

Toimusid ekskursioonid sõsarettevõtetesse. 1960.a. toimus 35 ekskursiooni 300 inimesele (166 töölist ja 134 ITT).1961. a. käisid ekskursioonidel 315 töölist ja 104 ITT.[1]

Töödistsipliin neil aastail tõusis. Karistusi on määratud tunduvalt vähem kui varematel aastatel. 1959.a. karistati 789 in., 1960.a. - 705 in. ja 1961.a. - 703 in. Muidugi ei ole see veel piir ja just kasvatustöö osas on tegevusväli avar.

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanded 1960-1961.a. lk.97,27.

3. Kommunistliku töö liikumine.

1959.a. tähistas uue epohhi algust nõukogude inimeste loovas töös. Resoluutselt kuulutati välja võitlus pillamise, lohakuse ja distsiplineerimatuse vastu, säästliku, ökonoomse ja mõistliku majandamise eest. NLKP XXI kongressieelses sotsialistlikus võistluses sündis komsomoliorganisatsioonides uus algatus - sündisid kommunistliku töö brigaadid. Uusi ülesandeid mõistavad eriti hästi tuleviku maakuulajad - kommunistliku töö brigaadide ja kommunistliku töö lööklaste liikumisest osavõtjad.

Võistlus, mis algas väikese allikana, hõivas peagi "Kreenholmi Manufaktuuris" kõik vabrikud. Suur teene oli selles vabriku parteiorganisatsioonil ja selle kommunistidel. Parteiorganisatsioon ja komsomol, samuti a/ü hoolitsesid selle eest, et vabrikute, brigaadide, vahetuste ja tsehhide kollektiividel ning üksikutel töölistel oleksid konkreetsed sotsialistlikud kohustused ja nad võitleksid püsivalt nende täitmise eest.

Meie vabariigis tuntakse hästi kommunistliku töö kollektiivi nimetuse eest võitleva Kreenholmi noortebrigaadi juhi Jekaterina Rastrõgina nime. Kuidas otsustasid tütarlapsed alustada uut sotsialistlikku võistluse vormi, sellest jutustab "Narva Tööline" 14.juuli 1959.a. number: "Käesoleva aasta veebruar. Joala vabriku korrutustsehhis monteeriti vanade korrutusmasinate asemel kohale 2 uut korrutusmasinat "T-150-1" Tsehhi meister T.Poltev pöördus tsehhi koosolekul üleskutsega kommunistlike noorte poole abistada uute masinate tööga tutvumisel. Tütarlapsed toetasid meistrit. Esimesena asus uutel masinatel tööle tsehhi komsomoliorganisatsiooni sekretär

6. Zemljanka, Tatjana lõpetas 1951.a. vabrikukooli. 1955.a. lõpetas ta tekstiilitehnikumi. Praegu töötab Zemljanka vahetusmeistrina vanas Kudumisvabrikus. Tema brigaad sai esimesena kommunistliku töö brigaadi nimetuse. T. Zemljanka on Eesti NSV Ülemnõukogu saadik.

24. Vahetusmeister Zemljanko, Tatjana kommunistliku töö brigaad 1961.a.

J.Rastrõgina. Koos temaga asusid masinate juurde M.Grigorjeva, L.Matvejeva, T.Petrova, T.Sergejeva, N.Filippova, Z.Russakova ja N.Roop. Brigaadi sattunud tütarlapsed olid kõik usinad ja töökad. Kaks neist olid lõpetanud keskkooli, teised õppisid töölisnoorte koolis.

... Üle kogu maa levis üha laiemale võitlus kommunistliku töö brigaadide ja lööklaste nimetuse eest. Alates 1.aprillist hakkasid J.Rastrõgina korrutajad võitlema kommunistliku töö brigaadi nimetuse eest. Püüdes ajaga sammu pidada kohustusid nad süstemaatiliselt tõstma tööviljakust, laiendama oma poliitilist ja üldhariduslikku silmaringi, võtma aktiivselt osa tsehhi ühiskondlikust elust, olema eeskujuks töös, õppimises ja elus."[1]

Brigaad täitis endale võetud kohustused ja talle omistati Narva linna parima noortebrigaadi nimetus. Linna komsomolikomitee andis J.Rastrõgina brigaadile üle rändpunalipu.

Esimesele pääsukesele järgnesid teised. Loodi uusi kommunistliku töö brigaade. Nii tõstab Kreenholmi komsomolikomitee sekretär T.Ivanova esile Joala vabriku korrutustsehhi korrutaja Emma Kekki poolt juhitavat kommunistliku töö brigaadi, T.Sergejeva kommunistliku töö brigaadi, Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku meister T.Zemljanko kommunistliku töö vahetust, sotsialistliku töö kangelase meistriabi Leonhard Kronki kommunistliku töö komplekti ja paljusid teisi.[2]

---

1 "Narva Tööline" nr.83, 14.juulil 1959.a.

2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" komsomolikomutee sekretäri T.Ivanova suusõnaline seletus.

12. Vassiljeva,Anastassia ketraja, kommunistliku töö brigaadi brigadir. 1956.a. lõpetas ta vabrikukooli.

11. Garnagina, Lidia kommunistliku töö brigaadi brigadir Joala vabrikus.

18. Kommunistliku töö brigaadi nimetust taotleva brigaadi meistriabi Ivan Sjutkin ja ketrajad Niina Britikova ja Raja Hodorova kontrollivad eelketruse kvaliteeti.

25, Sm. Anadzevi kommunistliku töö vahetus 1961.a.

1960.a. võistles kommunistliku töö vahetuse nimetuse eest 13 vahetust 1512 inimesega, kommunistliku töö brigaadi nimetuse eest 128 brigaadi 2008 inimesega ja kommunistliku töö lööklase nimetuse eest 429 inimest.[1]

Võistluses kommunistliku töö eest sammus esirinnas Joala vabrik. "Narva Tööline" teatab, et 6.märtsil 1961.a. alustas Joala vabriku kollektiiv võistlust kommunistliku töö vabriku nimetuse saamise eest. Leht märgib, et see on Narva linnas esimene ettevõte, kes lülitus võistlusse kommunistliku töö eest.[2]

Vana Kudumisvabriku tsehhi nr.2 teisele komplektile vaadati kui lootusetult mahajäänule. Meistriabi Nikolai Homenko ja koos temaga Boris Petrov ning Ivan Agisev läksid mahajäänud töölõiku. Homenkost sai vanem meistriabi. "Kogenud Homenko eeskujul hakkas komplektis kehtima kirjutamata seadus: töötama peab hästi, ei tohi olla ükskõikne vahetaja töö vastu, teljed peab andma üle heas korras. Nädala möödumisel peab seltsimees, kes võttis sinult vahetuse vastu, selle ka järgmisele vahetajale üle andma hindega hea".[3] Nii kasvas üksmeelne kollektiiv, igas kuus toimuvad 2-3 ühist nõupidamist, kus kõneldakse tööst ja veel esinevatest puudustest.Kudujad hakkasid täitma norme, vähenes tööliste voolavus. Komplekt tõusis esirinda ja võitleb samuti Kommunistliku töö komplekti nimetuse eest.

1961.a. otsustasid T.Sergejeva kommunistliku töö brigaadi korrutajad asuda töövalvele NLKP korralise XXII kongressi auks. Kiiresti levis algatus kogu kombinaadis. Kõik, kes alustasid

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1960.a., lk.99.

2 "Narva Tööline" nr.28 7,märts 1961.a.

3 "Narva Tööline" nr.149 19.dets. 1961.a.

võistlust NLKP XXII kongressi auks võtsid vastu kõrgendatud kohustused. Kombinaadi komsomolikomitee kiitis uue algatuse heaks ja kuulutas kõikides vabrikutes välja töövalve. Igal kuul tehti brigaadide ja vahetuste vahel toimuva võistluse kokkuvõtteid. Võistluse tulemused määrasid kindlaks võistluse parima brigaadi, kellele anti NLKP XXII kongressi nimelise brigaadi nimetus. Selle nimetuse võitis J.Rastrõgina brigaad.

Alaline tootmisnõupidamine on üks tööliste ja teenistujate tootmise juhtimisele laialdase kaasatõmbamise põhilisi vorme.

1961.a. veebruaris toimus "Kreenholmi Manufaktuuri" alaliselt tegutseva tootmisnõupidamise presiidiumi istung. Siin sõna võtnud Kreenholmi parteikomitee sekretär M.Nezamajeva ja teised seltsimehed märkisid, et rööbiti sotsialistlikus võistluses saavutatud eduga on kombinaadis veel selles osas palju puudusi. 1961.a. veebruaris võitles Kreenholmis kommunistliku töö eest 13 vahetust ja 106 brigaadi, kokku 3192 inimest. Kuid vabrikute partei- komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni juhtijad hoolitsesid seni ainult võistlejate arvulise külje eest ja pöörasid vähe tähelepanu võistluse sisule. Eriti palju puudusi märgiti võistlejate õppimise organiseerimises, parimate brigaadide töökogemuste levitamises ja kohustuste väljatöötamises. Tehti ettepanek parandada võistluse käigus näitlikku agitatsiooni ja võitjate kindlaks määramise tingimusi.[1]

---

[1] "Narva Tööline" nr.16, 7.veebr.1961.a.

1961.a. jooksul anti kommunistliku töö vahetuse nimetus 7 vahetusele, kommunistliku töö brigaadi nimetus 33 brigaadile ja kommunistliku töö lööklase nimetus 90 inimesele. Nimetuse "Kutseala parim" said 55 inimest.[1]

XXII kongressieelsele töövalvele asunute hulgas tuleks nimetada korduvalt premeeritud Joala vabriku korrutajat Jekaterina Kurzinat, kes ligi 15 aastat töötab Kreenholmis. Oma ülesandeid täidab ta keskmiselt 115%. Joala vabriku korrutaja komnoor V.Mihhejeva - 106%. Sama vabriku parim korrutaja Z.Pekin, kes samuti töötab Kreenholmis üle 10 aasta ja ülesandeid täidab 106%. Uue Kudumisvabriku parim käärija Anna Nikonova 113%. 15 aastat töötab Vanas (Kudumisvabrikus) Ketrusvabrikus ketraja Jekaterina Kolbun, keda on korduvalt autasustatud aukirjade ja väärtuslike kingitustega. Plaani täidab ta süstemaatiliselt kuni 111%. Seda nimekirja võiks venitada tohutu pikaks, kuna pidevalt ilmus XXII kongressile pühendatud materjale kohalikus ajalehes ja kombinaadis ei tulnud puudus eesrindlikest töölistest. Vana Kudumisvabriku parteibüroo sekretär T.Müller on õigusega uhke oma vabriku eesrindlastele meistriabi L.Kronk, kuduja T.Martsenko, kudujad Humalainen, Amassova, Jakovleva, kerija Lendi jpt.

Võistlus annab häid tulemusi mitte üksnes tootmisnäitajates, vaid ka selles, ja see on peamine, et kasvab inimeste teadlikkus.

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuuri" kommunistliku töö eesrindlased ja selle austava nimetuse taotlejad tulid 1961.a. aprillikuus kokku. Kokkutulek langes V.I.Lenini 91.sünniaas-

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1961.a., lk.29.

3. Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuuri" direktor sm. Zdanov andis 1960.a. edukalt töötanud Uue Kudumisvabriku juhatajale V.I.Bulažovile üle rändpunalipu.

tapäevale. Kommunistliku töö kollektiivi eesrindlase nimetuse võitnuile anti pidulikult üle vastavad tunnistused. Tunnistused anti kätte sm.Ossadze, Zemljanko ja Serdjukova vahetustele, sm. Lendi, Sergejeva, Garnagine brigaadidele ja teistele.[1]

9. mail avaldasid Uue Kudumisvabriku praakimis- ja pakkimisosakonna töölised "Narva Töölises" oma läkituse kõigile Kreenholmi töölistele. Läkituses öeldi: "Kogu maailm tervitab meie kodumaa grandioosset võitu - inimese lendu kosmosse.

... Võideldes kommunistliku töö kollektiivi nimetuse saamise eest ja innustatuna esimese kosmonaudi kangelasteost, võttis praakimis- ja pakkimisosakonna kollektiiv vastu kohustuse tõsta oma töövilјakust ja astus välja tootmisnormide kontrolli initsiaatorina."Järgnes üleskutse jälgida mainitud osakonna töötajate eeskuju, avastada pidevalt uusi reserve, tõsta töövilјakust ja selle alusel kontrollida oma norme.[2]

Leidub inimesi, kes ei mõista kohe uue tähtsust. Vana Kudumisvabriku juhataja sm.Jelissejev ei osanud mõista meister Pjotr Fjodorovi head initsiatiivi kudujate tasuta väljaõpetamisel. Vanas Kudumisvabrikus asendati mehhaanilisi telgi kudumisautomaatide vastu ja sellega seoses toimus aktiivne kaadri väljaõpetamine. Algul valmistati ette meistriabisid, seejärel algas kudujate väljaõpetamine. Vana Kudumisvabriku metoodik J.Kostjuk kirjutas: "Kvalifitseeritud kaadri ette-

1 "Narva Tööline" nr.50, 27.apr.1961.a.

2 "Narva Tööline" nr.54, 9.mai 1961.a.

valmistamises näitas head initsiatiivi meister Pjotr Fjodorov. Ta otsustas välja õpetada kudujaid tasuta, ühiskondlikel alustel. Niljuti lõpetas sm. Fjodorovi 16-liikmelise kudujate grupi väljaõpetamise. Eksamitel näitasid peaaegu kõik töölised, eriti aga kudujad Labzina, Sinkina ja Dobroljubova oma häid teadmisi."[1]

Muidugi rajab uus algatus endale ise teed. Meistri head algatust mõistab siis ka vabriku juhataja. Üldiselt osutavad Kreenholmi Manufaktuuri töötajad üksteisele sõbralikku abi. Kui tubli kommunistlik noor Jekaterina Rastrõgina eksis oma perekonna elu korraldamisel, siis ei pööranud kollektiiv talle selga. Tal oli jõudu ja võitis tagasi töökaaslaste lugupidamise. Puudutades seda küsimust vestluses komsomolikomitee sekretäriga, ütles ta: "See oli ammu ja nüüd juba unustatud. Katja näitas ennast uuesti heast küljest ja me ei/taha tema eksitust meenutada." Jekaterina Rastrõgina läks mahajäänud brigaadi ja saavutas, et ka uus kollektiiv hakkas hästi tööle. Tütarlapsed said headeks sõpradeks, õppisid selgeks naaberkutsealasid, et vajaduse korral üksteist abistada.

Partei XXII kongressi päevil kõnelesid noored tekstiilitöölised sellest, millega vastata partei ajaloolise kongressi otsustele. Noored käisid komsomolikomitees ja tegid ettepanekuid. Oma uutest kohustustest mõtles ka Joala vabriku nüüd juba noore kommunisti Jekaterina Rastrõgina kommunistliku töö brigaad. Pärast arutelu sõbrataridega, otsustas ta vastu võtta isiklikke kohustusi, mille lipukirjaks on: "Minu

---

1 "Narva Töötline" nr.24, 24.veebr. 1962.a.

tee kommunismile." Rastrõgina enda kohustused on:

1) Tõstan väsimatult oma tööviljakust. Selleks hakkan õppima tootmistehnoloogiat, kasutama teiste tööliste eesrindlikke kogemusi, juurutama uut tehnikat, suhtuma kommunistlikult usaldatud töösse. Mitte kartma tööd ega raskusi. Pidama usaldatud tööd kommunismi võitlusülesandeks.
2) Minu elu reegliks peab olema kommunismiehitaja moraalikoodeks.
3) Püüan oma iseloomust välja juurida puudused. Hakkan võitlema selle eest, et ka mind ümbritsevad inimesed muutuksid kommunistliku ühiskonna väärilisteks liikmeteks.
4) Tõstan väsimatult oma üldhariduslikku, poliitilist ja kultuurilist taset ning taotlen kõrgema hariduse saamist.
5) Meie ettevõtte, kodulinna ja riigi töö ja üritused on ka mulle südamelähedased. Süvenen aktiivselt kõikidesse tootmisküsimustesse, ühiskondlikku ellu ja võtan aktiivselt osa kommunismi ehitamisest meie maal.
6) Luban kasvatada oma poega nii, et temast saaks vääriline kommunistliku ühiskonna liige."[1]

Brigaadi juhi eeskuju sütitas ka teisi kommunistliku töö kollektiivi liikmeid. Kommunismiehitamise isiklikke plaane võtsid vastu Anja Matvejeva ja Valja Borodihhina. Nii algas Kreenholmi noorte tektiilitööliste seas uus patriootlik liikumine. Kombinaadi komsomoliaktiiv kiitis noorte uue algatuse

---

1 "Narva Tööline" nr.136, 18.nov. 1961.a.

heaks. J.Rastrõginale järgnesid paljud noored. "Narva Töölise" üks novembrikuu number märgib: "Juba 50 noort on võtnud endale isiklikke kohustusi. Need on parimad töölised, aktiivsed kommunistlikud noored Olja Jerohhina, Valja Maksimova, Valja Ruljova, Katja Nikolajeva, Galja Arhipova, Lida Frolova, Taissia Polikarpova jt."[1]

Kreenholmi kommunistlikud noored moodustasid oma noorte kommunismiehitajate staabi, mille ülesandeks on kaasa aidata uue liikumise arendamisele. Iga noore töölise kommunismiehitamise isiklik plaan otsustati kanda raamatusse "Kommunismiüritused", mida säilitatakse kombinaadi komsomolikomitees.

4. <u>Ratsionaliseerimistegevus.</u>

Kõikides Kreenholmi vabrikutes on palju ratsionaliseerijaid ja tootmisnovaatoreid. See on arusaadav, sest iga inimene, kes armastab oma tööd pühendab sellele kogu oma jõu ning mõtleb kuidas seda kergendada, et samal ajal tõuseks tööviljakus ja suureneks toodangu väljalase.

1959.a. suurenes ratsionaliseerijate ja leiutajate arv märksa. Iseloomustav on asjaolu, et tootmise ratsionaliseerimisest hakkasid nüüd märksa rohkem osa võtma noored töölised, eriti naised. Kreenholmi ratsionaliseerimis- ja leiutusbüroo vaneminsener N. Zemljanko märgib aktiivsemaid naisi-ratsionaliseerijaid: Vana Ketruvabriku sorteerimis-ropsimistsehhi ülem O.Fokina, remondi-mehhaanika osakonna meister A.Zakman, Uue Kudumisvabriku meister N.Nikiforova, käärijad A.Sorokina ja I.Poltojäminen jt.[2]

---

1 "Narva Tööline" nr.136, 18.nov.1961,a.

2 "Narva Tööline" nr.40, 2.apr. 1959.a.

5. Ratsionaliseerijate ja leiundajate vabariikliku konverentsi presiidium 1960.a.V.Gerassimovi nimelises Kultuurihoones.

6. 1960.a. vabariiklikul ratsionaliseerijate ja leiundajate konverentsil Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuuri" poolt organiseeritud näitus.

Naiste ettepanekud andsid 1959.a. majanduslikku efekti 120 tuh.rbl.eest. 1961.a. viidi naistööliste suuremaks kaasatõmbamiseks ratsionaliseerimistegevusse 8.märtsi auks läbi konkurss parimale ratsionaliseerimisettepanekule naiste hulgas. Konkurss toimus 1.veebruarist 1.märtsini 1961.a. Selle aja jooksul tegid 35 naist ratsionaliseerimisettepanekuid.[1]

Tabel 31[2]

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" ratsionaliseerimistegevus kombinaadis a.1959-1961.

	1959	1960	1961
Ratsionaliseerijate hulk	408	396	371
Ettepanekute hulk	684	650	576
Rakendatud ettepanekute hulk	480	440	398
Tinglik aastane kokkuhoid rakendatud ettepanekute arvel (tuh.rbl.)	2021	2102	1208
Ettepanekuid iga saja töölise kohta	6,14	6,4	6,0
Ratsionaliseerijaid iga saja töölise kohta	3,66	4,0	3,8
Ratsionaliseerijate koosseis			
Töölised	-	316	289
JTT	-	80	82
nendest:			
naisi	-	34	72
kommuniste	-	96	88
komnoori	-	29	31

Tabelist nähtub , et 1961.a. oli tagasiminek ka ratsionaliseerimistegevuses. Vähenes ratsionaliseerijate arv,samu-

---

1 Kombinaadi arhiiv, aastaaruanne 1961.a. 1.32.

2 Samas, aastaaruanne 1959.a. 1.14, 1960.a. 1.87, 1961.a. 1 -

ti ka rakendatud ettepanekutelt saadav tulu. Tõsi küll, kasvas naiste osatäntsus, mida aitas tõsta konkurss naistepäeva auks. Tundub olevat suur osa õigust Mue Kudumisvabriku remonditöökoja ja mehhaniseerimisosakonna juhatajal sm. V.Gruševskil, kuita kirjutas: "Märgates, et ratsionaliseerijatesse suhtutakse ükskõikselt, kaob paljudel meist tahe sellega tegelda. Mille muuga võikski seletada seda, et meie vabrikus jääb ratsionaliseerijate pere üha väiksemaks."[1] Samas räägib sm.Gruševski enda poolt konstrueeritud automaatseadeldisest niievarbade puhastamiseks. Vabriku- ja peainseneri juures asuva tehnilise nõukogu poolt kiideti seadeldis heaks ja otsustati valmistada selle katseeksemplar. Möödus pool aastat, siis teatati, et seadeldisel puuduvad mõned joonised. Möödus veel aega ja ettepanek ikka veel seisis.

5.juunist 1961.a. kinnitati igas kvartalis parima ratsionaliseerimisettepaneku väljaselgitamiseks ülevaatus.kombinaadis, vabrikutes, tsehhides, osakondades. Ülevaatuse ülesandeks oli: 1) mobiliseerida insener-tehnilisi töötajaid, teenistujaid, noor- ja eriti naistöölisi aktiivsele ratsionaliseerimistegevusest osavõtule; 2) laialdasemalt kasutada uut tehnikat ja tehnoloogiat ratsionaliseerimisettepanekute juurutamisel.

1.-30.septembrini 1961.a. viidi kombinaadi vabrikutes ja osakondades läbi vabariiklik ülevaatuskuu, mis kuulutati välja XXII kongressi auks. Ülevaatuse perioodil viidi ellu 20 väärtuslikku ettepanekut, mis andsid ligi 30 tuhat rbl.

---

1 "Narva Tööline" nr.153 28.dets. 1961.a.

rida ja viia ellu vastavad otsused.

"Kreenholmi Manufaktuuris" andis uus tehnika 1959.a. 1360 tuh.rbl. kokkuhoidu. Nii vabastas automaat kudumistelgedel 350 kääride lisamine meistriabi Premsovi süsteemil 5 kantide lõikajat ja andis aastas 40 tuhat rubla kokkuhoidu. 449 automaattelje seadmine mehhaaniliste telgede asemele vabastas 80 kudujat ja andis aastas 1000 rbl. kokkuhoidu.[1]

Tabel 32[2]

Uue tehnika osa 1959-1961.a.

	1959.a.			1960.a.			1961.a.		
	Kokku	Uus tehn.	%	Kokku	Uus tehn.	%	Kokku	Uus tehn.	%
Ketrusvärt.	233812	171284	73,3	23397	172355	73,7	247380	186320	75,3
Kudumistelg i	4059	3466	84,6	4063	3439	84,6	4074	3751	92,0
Korrutusvärt.	33464	33464	100,0	33464	33464	100,0	34820	34820	1009

1961.a. tööliised ja insener-tehnilised töötajad töötasid edasiste võimsuste tõstmiseks ja tootmise täiustamiseks vanade masinate asendamisel uutega. I kvartalis seati sisse 13 ketrusmasinat "P-76-5 m" á 384 värtnat, kokku 4992 värtnat; 18 ketrusmasinat "P-66-5 m" (12 masinal 288 värtnat ja 6 masinal 384 värtnat) kokku 5460 värtnat. Ülejäänud 2958 värtnat pandi käima vana "Platti" masinate taastamise arvel. Kudumisvabrikuis demonteeriti 30 uut "Platt" süsteemi telge. Osaliselt seati ümber sisseseade ettevalmistus- ja abiosakondades

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne 1959.a., lk.1.
2 Samas, aastaaruanne 1959.a., 1960.a., 1961.a.

8. Ketrusmasinate kokkumonteerimine Georgi vabrikus.

tootmispinna suurendamiseks. Selle tulemusel seati sisse ja lasti käiku kudumisvabrikuis 312 automaattelge "AT-100-5 m". Korrutusmasinate ümberpaigutamisega pandi III kvartalis juurde 3 korrutusmasinat "K-83-M", mis võimaldas tõsta tootmisvõimsust 900 värtna e. 2,7% võrra.[1]

1961.a. lõpuks seati sisse uusi võimsusi 24576 ketrusvärtna võrra Georgi ketrusvabrikus. Nii oli aasta lõpuks ketrusvärtnate võimsus kasvanud 37 986 värtna võrra. Kudumistelgede arv kasvas 11 võrra ja korrutusvärtnate arv 900 võrra.

Uue tehnika arendamise ja juurutamise plaan 1961.a. nägi ette 27 üritust, millest 25 täideti majandusliku efektiga 333 tuh.rbl.[2]

Uue Kudumisvabriku remondi- ja mehhaanikaosakonna ülem V.Gruševski kirjutab: "Viimasel ajal on meil õnnestunud tõsta kiirust enamikul kudumisautomaatidel. Selleks tuli vähendada telgede vibreerimist, asendada kudumisautomaadil "AT-100" löökmehanismi täiuslikuma kudumisautomaadi "AT-100-5 m" löökmehhanismiga. Seisakute vähendamise ja töö parandamise eesmärgil muutsime kudumisautomaatidel "AT-100" ja "AT-175" löökõehhanismi alust. See võimaldas tõsta kiirust kudumisautomaatidel "AT-175" 150 kuni 159 löögini minutis ja kudumisautomaatidel "AT-100" kuni 203 löögini minutis".[3] Artiklis kõneldakse ka elektrienergia kulu vähendamise eesmärgil vastava seadeldise monteerimisest kudumisautomaadile "AT-175", mis vähendab süstiku kulu. Iga süstik aga maksab 2,5 kuni 2,7 rbl.[3]

---

1 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" arhiiv, aastaaruanne 1961.a. lk.1.
2 Kombinaat arhiiv, aastaaruanne 1961.a. l.2.
3 "Narva Tööline", nr.7, 17.jaan. 1961.a.

Meie rahvamajanduse arendamise seitsme aasta plaan pani tekstiilitööliste ette suured ja vastutusrikkad ülesanded. Puuvillase riide tootmine peab kasvama 38% võrra. Selle ülesande edukaks lahendamiseks tuleb tegevusse rakendada kõik tootmisreservid, kasutada ära kõik võimalused. Otsustav sõna kuulub selles töölistele. Sellepärast on väga tähtis, et iga tööline täidaks alati päevaülesande, kulutaks kokkuhoidlikult toorainet ja materjale, kasutaks täielikult ära seadmete töövõimsust. Mida rohkem kasutatakse tehnikat, seda enam säästetakse tööd. "Kui õppida täielikult kasutama tehnikat ja saavutada seadmete tootlikkuse ja tööjõu erikulu progressiivseid näitajaid, siis võib tööviljakus Eesti NSV puuvillaketruses tõusta 32 protsenti, võrreldes 1958.a. saavutatud tasemega."[1]

Tabel 33[2]

Töökulutused inimtundides "Kreenholmi Manufaktuuris" (1000 värtentunni kohta ketruses ja 100 telgtunni kohta kudumises) a.1951-1961.

	Ketrus (inimtundi)	Kudumine (inimtundi)
1951	6,13	32,79
1952	5,88	31,33
1959	4,83	25,45
1961	4,7	24,0
	3,08	26,2

Keskmine töökulutus Eesti NSV-s oli 1958.a. ketruses 3,08 inimtundi ja kudumises 26,2 inimtundi. Seega on kudumise osas üldise vabariikliku tasemega võrreldes töökulutus

1 J.Kaganovits, E.Purju, Tööjõu kasutamine ja tehniline progress sõjajärgseil aastail Eesti NSV puuvillatööstuses, Nõukogude Eesti majandus 1940-1960, lk.371.
2 Samas, lk.373.

veidi parem, kuid "Balti Manufaktuuris" esineb mahajäämust. Siin oli 1958.a. töokulu 23,6 inimtundi, kuna "Kreenholmi Manufaktuuris" on see veel 1961.a. 24,0 inimtundi. "Balti Manufaktuuris" on tööjõu kasutamises parem olukord mitte ainult kudumistsehhides, vaid ka kudumisvabrikute ettevalmistusosakondades, kus iga 100 telje kohta on töölisi 19 protsenti vähem kui "Kreenholmi Manufaktuuris".

Tabel 34[1]

Tööliste arv 100 telje kohta "Kreenholmi Manufaktuuris" ja "Balti Manufaktuuri" kudumisvabrikutes 1958.a.

Tsehhid ja jaoskonnad	"Kreenholmi Manufaktuur"	"Balti Manufaktuur"	Keskmiselt
Ettevalmistus jaoskond	5,83	4,72	5,46
Kudumistsehhid	18,75	16,24	17,90
Muud	2,38	2,87	2,53
Kokku:	26,96	23,83	25,89

Külastades Ivanova oblasti Stalino linna tekstiilivabrikut "Solidarnost" pöörasid kreenholmlased tähelepanu Nõukogude Liidu nimeka kangru Julia Vetserova töö organiseerimise meetodile. Eesrindlik tööline oli juba 1961.a. saavutanud 1965.a. lõpuks planeeritud tööviljakuse. Saadud muljetest ja kogemustest kirjutavad Vana Kudumisvabriku meister sm.P.Sergejev, sama vabriku brigadir V.Volkov: "Meie tsehhis võib näha niisugust pilti: üks kangur käib telgede vahel kiirustamata ja askeldusteta, tal seisavad tavaliselt korraga üks või kaks telge. Teine aga vastupidi askeldab ja tal seisavad vahel korraga 3-4 telge.

---

1 J.Kaganovits, E.Purju, Tööjõu kasutamine ja tehniline progress sõjajärgsetel aastatel Eesti NSV puuvillatööstuses Nõukogude Eesti majandus 1940-1960, lk.373 (tabel 15).

Julia Vetšerova liigub algul telgedest mööda ühes suunas, kontrollib lõime ja alles siis läheb üle teisele telgedereale. See säästab aega ja võimaldab paremini jälgida riide kvaliteeti. Tema marsruuti telgede ümber võib kujutada järgmiselt: 1

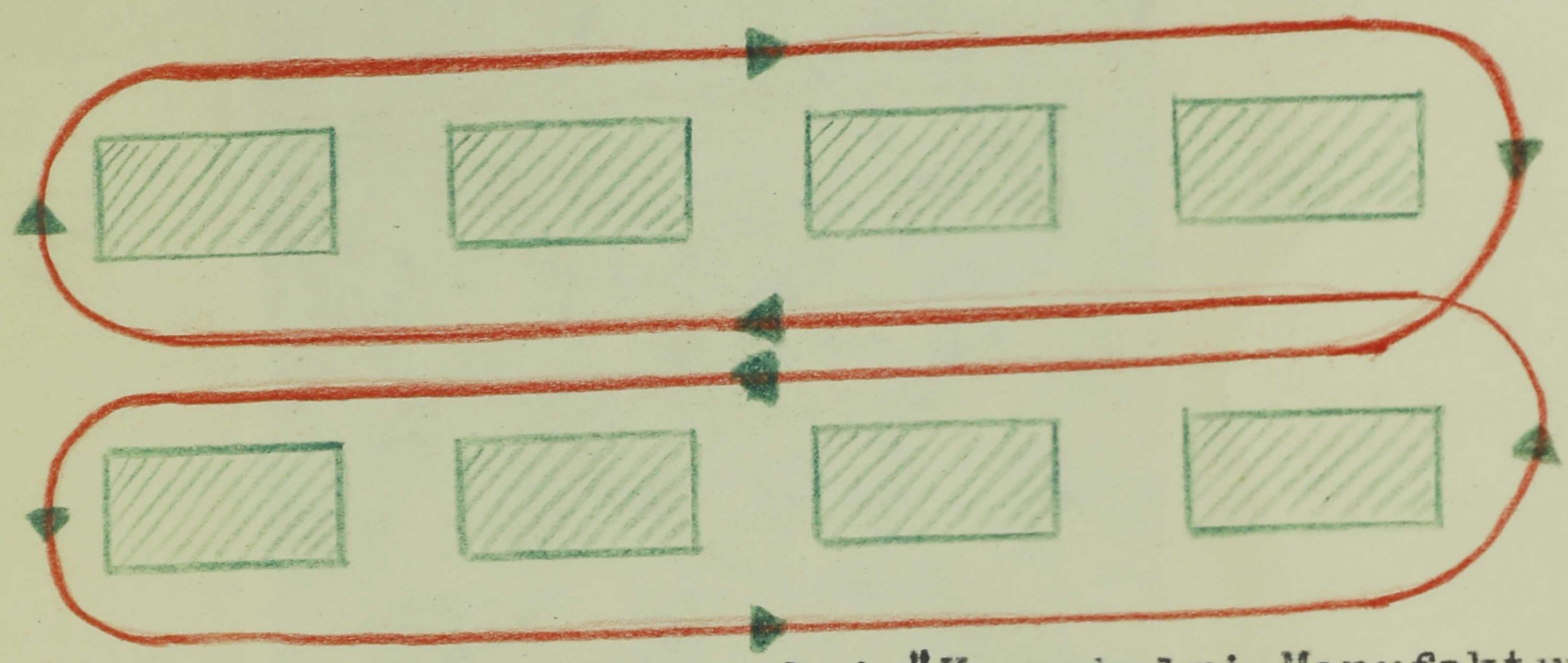

Kangrule oli niisama kui "Kreenholmi Manufaktuuriski" kinnistatud kaheksa mehhaanilist kudumistelge, kuid kui J.Vetserova saavutas igal tööjõudluse kuni 16 000 koelõnga tunnis, siis meil saavutati sama tüüpi telgedel ainult 11900 koelõnga tunnis.

2

Tabel 35

Tööviljakus ja seadmete tootlikus "Kreenholmi Manufaktuuris" 1959-1960.a.

	1959	1960
Toodang 1 töölise kohta tunnis		
a) ketruses kg nr.	130,6	132,6
b) kudumises koelõnga alal	42968	44067
Seadmete tootlikkus		
a) ketruses, toodang kg nr.tunnis	630,1	635
b) kudumine, toodang 1 telgtunni kohta	10935	11100

"Narva Tööline" nr.7, 17.jaan.1961,a.

2 Kombinaadi arhiiv Plaaniosakonna koondtabel "Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur"töönäitajatest 1945-1960.

14. Nikolai Kirillov demobiliseeriti Nõukogude Armee vähendamisel. Ta astus Vabriku-Tehase Kooli ja õppis meistriabiks. Lõpetas kooli kiitusega.Praegu töötab sm.Kirillov kudumisvabrikus meistriabina. Tubli propagandist ja aktivist.

Kudumises on katkevuse vastu võitlemisel suur tähtsus, kuna siin on ta väga töömahukas. Isegi väike katkevuse vähendamine võib märgatavalt tõsta tööviljakust ja seadmete töötlikkust "Kreenholmi Manufaktuuri" tehnikaosakonna ülem V.Korovin kirjutab: "Ka kangrud peavad planeerima oma tööd nii, et lõime katkemist ära hoida. Võsni-Volotski puuvillakombinaadi kangur sm.Gratšova kulutab näiteks 66,5% tööajast lõime profülaktikale ja 9,14% lõime katkevuse likvideerimisele. Keskmine katkevus on tema telgedel 0,6 katkevust riide 1 m kohta. Meie Uue Kudumisvabriku kangrud aga kulutavad profülaktikale aega palju vähem, mistõttu raiskavad rohkem aega katkemise likvideerimisele." Sm.Korovin märgib partei ja valitsuse poolt tekstiilitööliste ette püstitatud ülesannet, vähendada lähemail aastail katkevust 2-3 korda."Kreenholmi Manufaktuuris" võimaldaks see toota täiendavalt ligi 1700000 m riiet, tõsta 1,8% võrra seadmete tööjõudlust ja 7% võrra tööviljakust.[1]

Vana Kudumisvabriku meistriabi N.Kirillov jutustab oma tähelepanekutest ekskursioonil Leningradi: "Me nägime mehhanisme, mis kergendavad tööliste tööd. Meie nähes võtsid naised mehhanismi abil maha raske kangapoomi ja viisid selle kudumisteljele. Seejärel pandi lihtimismasinale uus kangaspoom. Kõik see toimus kiiresti ja kergesti." Samas toob ta võrdluseks Vana Kudumisvabriku lihtimisosakonna. "Olukord on väga halb. Lihtimisosakonnas võivad töötada ainult füüsiliselt tugevad mehed, sest 150 kg raskused kangapoomid tuleb maha võtta käsitsi. Mingeid mehhanisme, mis kergendaksid tööd,

---

1 "Narva Tööline", nr.32, 16. märts 1961.a.

1. "Kreenholmi Manufaktuurile" toorainet ja sisseseadet saatvate nõukogude linnade skeem 1961.a.

2. "Kreenholmi Manufaktuuri" toodangu turustamise skeem 1961.a.

lihtimisosakonnas ei ole." Artikli lõpus küsib sm.Kirillov: "Tutvunud kõige eesrindlikuga Leningradi vabrikutes esitad tahtmatult endale küsimuse - miks meil Kreenholmis on olukord mehhaniseerimisega halb? Arvan, et paljud Kreenholmi insenemehhaniseerimisega halb? Arvan, et paljud Kreenholmi insenerid ja tehnikud alahindavad mehhaniseerimise tähtsust, on harjunud vanade meetoditega."[1]

Tehniline progress on tööviljakuse edasise tõusu aluseks. Kokkuvõttes võib öelda, et "Kreenholmi Manufaktuuris" on võimalused selles osas piiramatud.

Et anda kodumaale rohkem tekstiilikaupu, on kombinaadile 1962.a. planeeritud üldtoodangu väljalaske suurendamine 4% võrra,s.t. tuleb välja lasta toodangut 3 milj.rubla eest rohkem. Et kindlustada toodangu väljalaske juurdekasvu, kavatseb kombinaat 1962.a. lasta täie võimsusega käiku Georgi Ketrusvabriku, mis võimaldab toota ühes vahetuses 950 tonni kedrust. Rööbiti kedrusetootmise suurendamisega viienda vabriku käikulaskmise arvel on Kreenholmis ette nähtud kedruse ja toorkanga tootmise suurendamine töötavates vabrikutes. Kui aga arvestada, et kõik need vabrikud töötavad kolmes vahetuses, siis võib toodangu väljalaske edasist suurendamist saavutada ainuüksi tööviljakuse ja seadmete tööjõudluse tõstmise arvel.Kreenholmis kavatsetakse ehitada ka viimistlusvabrik, mille esimene järk antakse ekspluatatsiooni 1964.aastal.

6. Kommunistliku elulaadi kujunemisest.

NLKP Partei programmis on öeldud: "Partei püstitab ülesande kasvatada kogu elanikkonda teadusliku kommunismi vaimus,

[1] "Narva Tööline" nr.150, 21.dets.1961.a.

taotledes, et töötajad sügavalt mõistaksid maailma arenemise käiku ja perspektiive, õigesti orienteeruksid meie maal ja rahvusvahelisel areenil toimuvates sündmustes ning teadlikult ehitaksid elu kommunistlikult."[1]

Koos tootlike jõudude kasvuga peavad täiustuma ka sotsialistlikud ühiskondlikud suhted, mis on rajatud seltsimehelikku koostöö sõpruse ja vastastikuse abistamise põhimõtetele. "Kõigist rahvustest töötajaid, kes elavad meie maal, ühendab sügav nõukogude patriotism. Nõukogude patriotism ühendab endas harmooniliselt kõigi rahvaste rahvuslikud traditsioonid ja kogu Nõukogude Liidu töötajate elulised huvid. Nõukogude patriotism ei lahuta, vaid vastupidi ühendab meie maa rahvaid ja rahvuseid ühtsesse vennalikku perre."[2]

Kombinaadil "Kreenholmi Manufaktuur" on paljurahvuseline töölispere. Vaadeldes manufaktuuri kaadrite osakonna töölevõtmise registreerimisraamatut, võib siit leida üle kahekümne eri rahvuse esindajaid. Täpsemalt oleksid need andmed mõningate aastate kohta sellised:

Tabel 36[3]

Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" tööliste rahvuslik koosseis.

Rahvus	1944-1945	1946	1950	1957	1959	1961
1. Venelased	853	874	5174	8956	8596	8130
%		81,8	88,5	92,4	93,0	92,5

1 NLKP programm, T. 1961.a., lk.109.
2 Веймер А., Комплексное развитие ..., Т.I96I г.Iк.294.

Rahvus	1944-1945	1946	1950	1957	1959	1961
2. Eestlased	184	122	370	355	314	325
%		11,4	6,3	3,6	3,3	3,7
3. Soomlased	9	26	58	69	65	65
%		2,4	0,9	0,7	0,7	0,7
4. Ukrainlased	1	9	54	88	62	64
%		0,8	0,9	0,9	0,6	0,7
5. Ingerlased	9	22	53	47	49	45
%		2,0	0,9	0,4	0,5	0,5
6. Lätlased	1	-	33	33	34	37
%			0,5	0,3	0,3	0,4
7. Valgevenelased	-	-	61	68	67	69
%			1,0	0,7	0,8	0,7
8. Leedulased	1	-	10	18	8	12
9. Mordvalased	-	-	4	3	3	6
10. Poolakad	8	-	5	6	6	12
11. Utmurdid	-	-	1	10	3	2
12. Korealased	2	2	2	2	2	3
13. Tatarlased	1	1	8	12	12	5
14. Mongolid	-	1	-			-
15.	3	7	5	4	2	1
16. Moldaavlased	-	-	-	-	3	1
17. Mustlased	-	-	2	5	2	3
18. Tsuvassid	-	1	1	1	3	1
19. Grusiinlased	1	-	2	4	-	-
20. Sakslased	-	1	-	3	5	8
21. Usbekid	-	-	-	1	-	-
22. Baskiirid	-	-	-	2	2	-
Kokku:		1068	5843	9685	9238	8789

27. Agitaator vestlust läbi viimas. Pildil paremalt teine istub sotsialistliku töö kangelane sm. Taissa Martsenko.

Iseloomulik on seejuures rahvuste piiride kadumine Kreenholmi kollektiivis. Elades koos nende inimestega ei oska arvatagi, et tegemist on nii paljude rahvustega. Keegi ei küsi teiselt, mis rahvusest ta on. Ei esine mingit vahet rahvuste vahel.

"Rahvaste sõpruse kasvatamiseks teevad kollektiivis suurt tööd kombinaadi partei-, ametiühingu-, komsomoli- ja teised organisatsioonid. Nende poolt korraldatavad sõpruspõhtud ja sportlikud üritused, osavõtt kunstilise isetegevuse ringidest,õppimine töölisnoorte koolis ja õhtuses tekstiilitehnikumis, kaasalöömine oma ettevõtte ühiskondlikus elus, ühine töö kommunistliku töö brigaadides ja sotsialistlik võistlus lähendavad inimesi, lähevad maha rahvuslikud vaheseinad ning juurivad välja kunagiste rahvuslike eelarvamuste vähimadki sugemed."[1]

Kombinaadis, kogu linnas ja vabariigis on tuntud ja pälvinud lugupidamise venelanna Taissia Martšenko. "Kreenholmi Manufaktuuris" töötab sm. Martsenko alates 1949.a. Üldse on ta kangruna töötanud peaaegu 30 aastat. Kombinaadis ja vabariigis tuntakse sotsialistliku töö kangelast sm.Martsenkot kui oma ala suurepärast meistrit. Oma rikkalikke kogemusi annab ta meelsasti edasi noortele kangrutele. Taissia Martsenko on kommunistliku töö brigaadi liige. Korduvalt on teda valitud parteikomitee ja vabrikukomitee liikmeks, partei Narva linnakomitee liikmeks ning kaks korda EKP Keskkomitee liikmeks. 1958.a. valiti T.Martsenko NSV Liidu Ülemnõukogu V koos-

---

1 J.Krivosejev, Üks pere, vennalikus peres. T.1961.,lk.175.

seisu saadikuks. Ta õigustas oma valijate usaldust ja 1962. a. seati uuesti NSV Liidu Ülemnõukogu saadiku kandidaadiks.

Tuntud on sotsialistliku töö kangelane Leonhard Kronk. Kuulsaks ei saanud ta äkki. Temagi tuli kombinaati 1949.a. Teda suunati meistriabi õpilaseks. Noormees osutas sihikindlaks ja töökaks. Lõpetanud tekstiilitehnikumi hakkas ta töötama iseseisvalt. Demobiliseerunud Nõukogude Armeest tuli ta tagasi Kreenholmi just sel ajal, mil siin moderniseeriti ja asendati vana sisseseadet uute kodumaiste automaatidega. Koos kõikide meistriabidega ja kangrutega pidi ka Kronk uut tehnikat tundma õppima. Hoolas suhtumine masinatesse tasus end mitmekordselt - vähem aega kulus nende korrastamiseks. Krongi komplekti näitajad suurenesid. Ja siis tehtigi talle ettepanek abistada seltsimehi, minna üle mahajäänud komplekti. See oli 1958.a. oktoobris. Palju oli siis tööd. Ja lõpuks täitis uus komplekt plaani. Varsti tuli Krongi brigaad esikohale. Ühena esimestest lülitusid nad võistlusse kommunistliku töö eest. L.Krongile omistati sotsialistliku töö kangelase nimetus. Uuesti läks ta mahajäänud brigaadi ja viis selle eesrindlaste tasemele.

Aastaid töötab "Kreenholmi Manufaktuuris" Zoja Boitsova. Tundes hästi oma tööd, saavutas ta koos kollektiiviga seda, et nende tsehh püsib Vana Ketrusvabrikus kindlalt esimesel kohal. Sm.Boitsova on hea propagandist. Käitumises on ta lihtne ja siiras, temast peetakse lugu. Sellepärast valisid meie vabariigi kommunistid sm.Boitsova partei XXII kongressi delegaadiks. 1961.a. aga edutati ta Vana Ketrusvabriku juhataja asetäitja kohale.

15. Viimasel ajal edutati "Kreenholmi Manufaktuuris" juhtivatele kohtadele rida naisi. Üheks nendest on Vana Ketrusvabriku juhataja asetäitja NLKP XXII kongressi delegaat Zoja Boitsova.

1950.a. toodi Aleksander Kolpakov Leningradi Dzerzinski nimelisest tekstiilivabrikust "Kreenholmi Manufaktuuri" automaattelgede tsehhi. Töötada tuli noorte, vilumata kudujatega, kes olid äsja lõpetanud vabrikutehase kooli. Tööd segasid paljud tehnilised ja organisatsioonilised puudused - tsehhis puudus õhuniisutuse süsteem, ventilatsioon, ei jätkunud mõningaid detaile. Kuid raskused ei hirmutanud kommunist Aleksander Kolpakovi. Varsti kandis töö viljа: brigaad hakkas juba teiste tsehhi brigaadide hulgast välja paistma. Tõusid töönäitajad parimate brigaadide tasemele ja ületasidki need.

Jälgides "Kreenholmi Manufaktuuri" materjale kohtame palju mitmetest rahvustest eesrindlaste nimesid. Parim meistriabi armeenlane V.Petrosjan, ametiühingu tsehhikomitee esimees venelane G.Nossov, parim kangur eestlane H.Mäe, kes praegu õpib TRÜ-s, Vana Kudumisvabriku juhataja asetäitja eestlane K.Jõgiste, eksperimentaaltsehhi eesrindlik töötline ukrainlane A.Moskalenko, eesrindlik ketraja korealane L.Kim ja paljud, paljud teised.

Kreenholmlased on teinud palju külaskäike vennasvabariikide tehastesse ja siingi sõlmitakse sõprussidemeid.Kauaaegne tööalane kontakt on "Kreenholmi Manufaktuuri" kollektiivil Leningradi, Moskva, Riia, Ivanova jt. linnade ja oblastite tekstiiliettevõtetega. Uhkusega kõnelevad Kreenholmi tekstiilitöölised sellest, et nende kedrust ja kangaid saadetakse meie maa 218 ettevõttele.

"Kreenholmi Manufaktuuri" noorte sõprussidemed ja kirjavahetus ei piirdu Nõukogude vennasvabariikide linnade ja käivahetustega. Kombinaadi komsomoli- ja ametiühingukomitees säili-

tatakse toodangunäidiste albumit, punast vimplit ja kaht villast salli, mis saadeti kreenholmlastele Bulgaaria Rahvavabariigi tekstiilivabrikust "DVTK Runo", lippu, mille saatis Korea RDV-st Kesoni linna tekstiilikooperatiiv "Sondo" kollektiiv, Tsehhoslovakkia riiklikult ettevõttelt "Kolcra 01" saadud auaadressi, albumeid ja lippu ning teisi rahvademokraatiamaade ettevõtete kingitusi."[1]

1962.a. 18.jaanuari numbris ilmus kohalikus ajalehes artikkel "Uusi seadmeid Kreenholmile." Siin on huvitavaid andmeid uute seadmete saatjate kohta. "Pensa Masinatehasest saadetakse paelamasinaid, sama oblasti Kuznetski linnast ropsimismasinate puuvilla-segajaid ja automaatmahavõtjaid, Sverdlovskist tulevad akumulaatorilaadijad, Erevanist tõstukid. Taskendis valmistatakse Kreenholmi tekstiilitöölistele eelketrusmasinaid, Leningradi tehases "Vulkan" kraasimismasinaid, Tuulas - korrutus- ja kerimismasinaid."[2]

"Sotsialismi võit avab rahvamassidele tee haridusele, kultuurile ja selles on üks tema suuremaid üleolekuid võrreldes kapitalismiga. Laialdane tasuta rahvahariduse süsteem algkoolist kõrgemate koolideni on võimalik ainult sotsialismi tingimustes, ta on meie maa tehnilise progressi ja teaduse õitsengu baasiks."[3]

Tähtsal kohal on kreenholmlaste elus õppimine. Õpitakse vabrikutehase koolis, tekstiilitehnikumis, töölisnoorte koo-

---

1 A.Krivosejev, Üks pere,Vennalikus peres. T., 1961.lk.185.
2 "Narva Tööline" nr.8, 18.jaan.1962.a.
3 Хрущев Н.С., О внешней политике Советского Союза I960 г., т.I., М. I96I г. Iк.II-I2.

26. Grupp Vabriku-tehase Kooli õpilasi õppusest vabal ajal.

lis ja ka väljaspool asuvates õppeasutustes. "Lenini ordeniga autasustatud kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuuri" juures tegutsevat vabrikukooli nimetatakse õigustatult "kaadri sepikojaks".[1] Vabrikukool on tegutsenud 16 aastat ja selle aja jooksul on siit väljunud paljude alade spetsialistid. Kui kool alles alustas oma tegevust, tulid siia tütarlapsed ja noormehed, kellel sageli polnud isegi 7-klassilist haridust.1961. a. aga võeti vastu ainult 10-klassilise haridusega noori. 1960.a. VTK 15.a-juubeliaktusel märkis kooli direktor oma ettekandes, et kool on lasknud välja 3260 inimest, nendest ketrajaid 1587, heietajaid 210, kudujaid 966, meistriabisid 171 jne. 1960.aastast kuni 1962.a. õpetati juurde 134 ketrajat, 39 kudujat ja 18 heietajat. Kombinaadi vabrikutes ei ole praegu ühtegi tsehhi, kus ei töötaks endisi VTK õpilasi.Mõnedes osakondades tõuseb nende arv 50-60%-ni.üldisest töötajate arvust. Vabrikukool ja kombinaat on õigustatult uhked oma kasvandike üle, kes peale kooli lõpetamist liituvad kindlalt Kreenholmi paljutuhandelisi kollektiiviga. Joala vabrikus saavutas üldise tunnustuse 1956.a. vabrikukooli lõpetanud Taissa Vassiljeva. Ta täiendas oma teadmisi, omandas kõik paremad töövõtted. Vassiljeva saavutas üha uusi edusamme ja talle usaldati brigadiri ülesannete täitmine kommunistliku töö brigaadis.

Kes kombinaadis ja kaugel väljaspoolgi ei teaks praegu seal töötavat meistriabi Lidia Kim'i. 14-aastase tütarlapsena tuli ta 1945.a. vabrikukooli õppima ketrajaks. Ta lõpetas

---

1 A.Krivosejev, Üks pere, vennalikus peres. T.1961, lk.179.

kooli ja temast sai Vana Kudumisvabriku hea meistriabi, aktiivne kommunist, vastutulelik seltsimees. 1960.a. autasustati L.Kim'i Lenini ordeniga.

Meistriabi Kirillov tuli demobiliseerituna vabrikutehase kooli, lõpetas meistriabina ja saavutab oma komplektis pidevalt tootmisülesannete täitmist.

Suur hulk vabrikukooli õpilasi on lõpetanud Õhtuse Tekstiilitehnikumi ja praegu juhivad vahetusi ning töötavad teistel juhtivatel kohtadel. 1951.a. lõpetanud Tatjana Zemljanko on praegu kudumistsehhi meister ja Eesti NSV Ülemnõukogu saadik. Tema vahetus saavutas kommunistliku töö nimetuse. Zemljanko ei unusta vabrikukooli, ta jagab siinsetele noortele oma kogemusi. Eesrindlikke vahetusi juhivad endised lõpetajad Jevgenia Solovjova, Iraida Kusnetsova, Ella Verbitskaja jt.

Ka vabrikukooli enamus instruktoreid on endised lõpetajad. Neist võib nimetada Medvedjeva M., Triks,E. Tamm,E., Fjodorova,M., Samsonova,V. ja Petrova,A.

Kooli rajamisest peale töötab instruktor Kala, T. Ta on ettevalmistanud üle 300 kuduja. Suure soojusega meenutatakse vabrikukoolis kasvatajat A.Milovidovat, praegust pensionäri. Ta on alati oodatud külaline koolis.

1960.a. läks Vabrikutehase õpilaste kool üle iseteeninda-misele. Kõik klassid kinnistati gruppidele, ühiskondlikud ruumid tubadele. Üleminek iseteeninda-misele võimaldas vähendada teenindavat personali, mis andis aastas 7000 rbl. uues rahas kokkuhoidu. 1961.a. väljus vabrikukoolist 30.lend noori spetsialiste, nendest olid üle 50% 10-klassilise haridu-

sega.

1952.a. taastati Õhtusele Tekstiilitehnikumile hoone seitsme õpperuumi, raamatukogu ja kõrvalruumidega. 1951/52 õ.a. organiseeriti Õhtuse Tekstiilitehnikumi juurde elektrisisseseade osakond. Siin valmistati ette elektrotehnikuid.

1959.a. vastavalt EKP Keskkomitee ja Rahvamajanduse Nõukogu otsusele õpetatakse tehnikumis ka ehitustehnikuid. 1959. a. tõi "Narva Tööline" arve ja fakte tehnikumist, viimase 10.aastapäeva puhul. "Kui 1949/50.õ.a. algul oli 60 õpilast, siis 1959/60.õ.a. alustasid viiel kursusel 272 inimest. Tehnikumi eksisteerimise 10 aasta jooksul lõpetasid selle 243 inimest."[1]

1962.a. on Tekstiilitehnikumist väljunud 9 lendu. Kombinaadile "Kreenholmi Manufaktuur" on valmistatud 345 inimest järgmistel erialadel:

1. tehnikud puuvilla ketruse alal 116 (25 kiitusega)
2. tehnikud puuvilla kudumise alal 142 (kiitusega 13)
3. elektrikuid 87 (kiitusega 12)[2]

Seega tehnikumi 345 lõpetajast oli 50 inimest kiitusega lõpetanuid. Samal ajal ei ole kombinaadi poolt küllaldane selgitustöö töötajate hulgas. Edukalt õppe- ja töökohustusi täitvaid noori eelistatakse nende üleviimisel enamkvalifitseeritud töödele. Vajaduse korral viiakse õppija üle kergemale tööle, aidatakse koha saamisel ühiselamus. Kombinaati sõidavad Leningradi Tekstiili-Instituudi ja Tallinna Polütehnilise Instituudi õppejõud konsultatsioonide andmiseks, loen-

1 "Narva Tööline" nr.79 (1156), 4.juuli 1959.a.

2 Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" juures asuva Õhtuse Tekstiilitehnikumi direktori Malenini suulised andmed.

7. Töötades aastaid meistriabina Vanas Ketrusvabrikus, oli Pavel Baranovil palju töövõite. Seistes NLKP XXII kongressi töövalvel, võitles ta oma brigaadiga tööviljakuse ja seadmete tööjõudluse tõstmise eest. Saavutatud edusammude eest paigutati eesrindliku meistriabi foto 1961.a. linna autahvlile. Pildil tubli meistriabi P.Baranov valmistub järjekordseks õppuseks.

gute pidamiseks ja eksamite vastu võtmiseks. Vaatamata eelpool toodule on väljalangemise protsent tehnikumis suur. Igal õppeaastal võetakse vastu 60 inimest I kursusele, lõpetanute arv aga on 45 ümber.

Tehnikumi lõpetanuist töötavad 25 inimest tsehhide ja osakondade ülematena, 14 inimest osakondade inseneride ja tehnikutena, 94 inimest meistritena, 60 inimest remontijatena ja meistriabidena, 45 inimest metoodikutena, vanem-instruktoritena ja instruktoritena. Tehnikumi direktor õm. Malinin nimetab silmapaistvate lõpetajate hulgas arvukalt nimesid. Möned nendest. 1954.a. lõpetas Zemljanko, Tatjana. Praegu töötab ta Vana Kudumisvabriku meistrina, teda valiti Eesti NSV Ülemnõukogu käesoleva koosseisu saadikuks. Samal aastal lõpetas Zemljanko Nikolai tehnikumi. Praegu töötab ka "Kreenholmi Manufaktuuri" leiutus- ja ratsionaliseerimise ala insenerina. Zemljanko N. õpib praegu Leningradi Tekstiili Instituudis kaugõppe teel.

Aleksander Kolpakov, kes töötab meistriabina kudumisvabrikus, astus 1951.a. õhtusesse tekstiilitehnikumi. Õppetöö ei seganud, vaid vastupidi aitas töös. A.Kolpakovi nimi on korduvalt esinenud käskkirjades, millega avaldatakse tänu hoolsa töö eest. 1956.a. pärast tehnikumi lõpetamist määrati ta Uue Kudumisvabriku automaattsehhi ülemaks. Ta tegi läbi tee lihttöölisest tsehhi ülemana. Tuntud on Kolpakov A ka kui aktiivne ühiskonnategelane. Praegu on ta Jaanilinna TSN saadik.

1961.a. lõpetas tehnikumi 9.lend. Selle lennuga lõpetas ka vabariigis tuntud leiutaja Kreenholmi lukksepp Aleksander

Moskalenko. Tehnikumi lõpetas ta kiitusega. Tema poolt on konstrueeritud: 1) automaatne mahavõtja ketrusmasinatelt värtnalõnga ja padrunite maha tõstmiseks 2) masin ääriste lõikamiseks 3) ja palju teisi ratsionaliseerimisettepanekuid. Sm.Moskalenko diplomitöö järgi ehitatakse Vana Ketrusvabriku ja Vana Kudumisvabriku vahele tee ketruse automatiseeritud transpordiks kudumisvabrikusse ja poolide tagastamiseks ketrustsehhi.

1961.a. lõpetas Hrenova Tamara tehnikumi kiitusega.Ka tema tee viis lihtsast ketrajast tsehhi ülemani. Tema diplomitöö teemaks oli "Joala vabriku ketrustsehhi rekonstrueerimine, mida Riiklik Komisjon soovitas "Kreenholmi Manufaktuuri" juhatusel võtta arvesse Joala vabriku rekonstrueerimise projekti väljatöötamisel.

Õhtusesse Tekstiilitehnikumi astuvad enamuses töölised, keda nende õpinguaastate jooksul edutatakse. Insener-tehnilisi töötajaid astus tehnikumi 12 inimest. 1962.a. oli 345 lõpetaja hulgast 187 naist ja 120 NLKP liikmeid. Huvitav on tehnikumis õppivate töötajate rahvuslik koosseis. Ka siin näeme plajude rahvuste esindajaid. Lõpetanud on 318 venelast, 9 eestlast, 8 ukrainlast, 4 soomlast, 2 lätlast, 1 udmurt, 1 leedulane ja 1 juut.[1]

Vestlusest kombinaadi vanem-inseneriga kaadrite ettevalmistuse alal sm. N.Stserbakovaga selgub, et iga aasta õpib Kreenholmis iga kolmas tööline. 1961.a. oli hõivatud tootmisväljaõppega 3000 töölist, 700 inimest õppisid Narva

---

[1] Õhtuse Tekstiilitehnikumi direktori Malineni suulised andmed.

ja vabariigi õppeasutustes.

1959/60.õ.a.alustas Narva 7.Keskkooli 9. klass tootmispraktikat "Kreenholmi Manufaktuuris". Järgmisel 1960/61.õ.a. jätkas tootmistööd 10.klass. See väga tähtsaks sammuks noortes armastuse kasvatamiseks oma kodulinna suurima ettevõtte vastu.

Kombinaadis "Kreenholmi Manufaktuur" töötas 1959/60.õ.a. noori 16 - 30 aastani 3891 in., nendest 1909 komnoort. Noorte haridustase oli järgmine:

	1959/60.õa.[1] (andmed noorte töötajate kohta)	1961/62.õ.a.[2] (andmed köigi töötajate kohta)
Kõrgem ja lõpetamata	21	65
kõrgem haridus	8	4
Kesk-eriharidus	124	290
Keskharidus	613	1036
9 kl.	214	361
8 kl.	371	735
7 kl.	1405	3090
6 kl.	384	1433
5 kl.	366	1149
4 kl.	306	1426
alla 4 kl.	79	
3 kl.		546
2 kl.		285
1 kl.		245
kirjaosk.		50

50 kirjaoskamatut on peamiselt elatanud inimesed, kes teeni-

---

1 Rumjantsev, ELKNÜ Narva linnakomitee instruktori suulised andmed.
2 Stserbakova, kombinaadi vanem-insener kaadrite ettevalmistamise alal suuslised andmed.

vad valvuritena, koristajatena pensioni väljatöötamiseni.

"Kreenholmi Manufaktuuri" komsomolikomitee algatusel loodi 1959.a. komisjonid, kelle ülesandeks on kõigi noorte tõmbamine õppetöösse. Kuid samal ajal komsomoli algorganisatsioon ei pühendanud küllaldast tähelepanu kultuurilistele asutustele, samuti ühiselamutes töö organiseerimisele. Nii puuduvad igasugused andmed komsomoli- ja a/ü komitees kultuur-massilise töö kohta ühiselamutes, kuigi neid on 5 suurt maja. Külastades kahte ühiselamut Lenini prospektil ja kolme suurt hoonet Peetri väljakul, selgus et kasvatustööd juhivad siin komandandid. Ühiselamud on radiofitseeritud. Kõikides ühiselamutes on punanurgad, kuhu on tellitud ajalehti, ajakirju.

Hinnata tuleb Vana Ketrusvabriku komsomoliorganisatsiooni algatust õppida tundma kunsti. Sel eesmärgil külastati paljusid Leningradi muuseume, alustati vabrikus oma pildigalerii loomist, tehakse albumeid vene kunstnike töödest.

Kui kombinaadis sai alguse kommunistliku töö nimel peetav võistlus, ilmnes kohe, et võistlusest osavõtjad hakkasid oma vaba aega teisiti hindama. Nad rääkisid: me peame mitte üksnes kommunistlikult töötama, vaid organiseerime ka kommunistlikult oma puhkust. Kombinaadi ametiühingukomitee ja administratsioon hoolitsevad töötajate puhkuse eest. 1961.a. puhkas 1056 Kreenholmi tööliste soodsate tingimustega sanatooriumides ja puhkekodudes. 480 tekstiilitööliste last puhkasid suvel Narva-Jõesuu pioneerilaagreis.[1]

---

[1] "Narva Tööline" nr.154, 30.dets.1961.a.

V.Gerassimovi nimelise Kultuurihoone poole ruttavad kangrud ja käärijad, meistriabid ja monteerijad. Külastatakse raamatukogu, spordisaali, tulevad kokku isetegevusringidest osavõtjad, või toimub mõni muu huvitav üritus. Kultuurihoone direktor G.Tropin jutustab: Kongressiks ettevalmistamise perioodil oli kultuurihoone töö suunatud NLKP programmi ja põhikirja projekti propagandale. Meie ülesanne seisab praegu mitte üksnes selles, et luua soodsad tingimused kunstilise isetegevuse ringide tööks, vaid ka arendada rahva isetegevust selle sõna laialdases mõistes. Meie kultuurielus ja töös on kindlal kohal niisugused isetegevuse alused nagu kultuuriülikool, fotoklubi, rahvapilliorkester ja rahvateater. Paljud kunstilise isetegevuse ringide liikmed juhivad ühiskondlikel alustel vabrikute kunstilist isetegevust. Nii Jekaterina Raströgina juhib Joala vabriku tantsuringi, V.Grigorjev tegeleb sellega Vanas Ketrusvabrikus, L.Ivanova juhib Vanas Kudumisvabrikus laulukoori, Vanas Ketrusvabrikus tegeleb selle samaga A.Abramova. Direktor köneleb, et teaduse ja tehnilistele saavutustele, poliitilistele sündmustele ja ajaloolistele dokumentidele on kultuurihoone pööranud suuremat tähelepanu kui Kreenholmi töö näitamisele. Praegu töötavad V.Gerassimovi nimelise Kultuurihoone juures järgmised alad: 1) Noorte tantsurühm (12 inimest), 2) rahvateater (sai 1961.a. selle austava nimetuse. Siia kuulub üle 40 inimese), 3) teatristuudio (30 inimest), 4) Koor (üle 60 inimese, millele lisanduvad koorid vabrikutes 60-100 inimest igaühes), 5) estraadiorkester, 6) eesti kollektiiv, mis pühit-

41. V.Gerassimovi nimelise Kultuurihoone juures töötav õmblusring.

30. "Kreenholmi Manufaktuuri" Joala vabriku ketraja Valentina Borodihhina, akrobaatika ringi aktiivne liige.

29. V.Gerassimovi nimelises Kultuurihoones demonstreeriti kaubandustöötajate poolt lauakombeid ja lauakatmist.

28. V.Gerassimovi nimelises Kultuurihoones 1958.a. peetud "Sitsiball".

ses 24.märtsil oma tegevuse 3.aastapäeva.(Siia kuulub 60-65 in. 1959.a. alustati tööd 5 inimesega), 7) vene vokaalansambel (70 inimest), 8) koreograafiline kollektiiv (60 inimest), 9) akrobaatiline kollektiiv (12 inimest), 10) puhkpilli-orkester ja 11) vene rahvapilliorkester, 12) kunstistuudio (17 inimest), 13) fotoring (20 inimest), 14) fotoklubi (umbes 40 inimest). Klubil toimus märtsikuus 1962.a. aruande näitus, mis leidis sooja vastuvõtu, 15) asjaarmastajate kinostuudio, milline asub varsti filmide loomisele.

Kultuurihoone juures töötavad tasulised ringid: näiteks õmblusring, bajaaniklass jne. Kultuurihoone juures töötab Rahvaülikool aastase õppeajaga. Käesoleval momendil on osavõtjate arv 200 - 250 inimest. Töötavad muusika ja teatri osakond. 10. märtsil 1962.a. Narva Linna TSN Kultuuriosakond võttis vastu otsuse ühiskondlike elukutsete kooli organiseerimiseks. Ette on nähtud 9 osakonda: nagu koorijuhtide ettevalmistus, koreograafia, teatri, kehakultuuri jt. juhtide ettevalmistus. Nimetatud kool algab tööd 1962.a. septembris. Kõik õpetajad alustavad tööd ühiskondlikel alustel. Õppeaeg on 2 aastat. Kooli lõpetajaile antakse vastavad tunnistused. Toimuvad paljud kollektiivide väljasõidud. 1962.a. märtsikuus ainuüksi oli väljasõite ja esinemisi 33. Sageli toimuvad kokkusaamised elukutseliste näitlejate ja teiste kunstitegelastega. Igas kollektiivis toimub kord kuus erialase filmi vaatamine ja kuulutatakse ära vastav ettekanne. Konkreetsuse puudumine näitlikus agitatsioonis tegi selle vähe kasulikuks.Praegu arendatakse kultuurihoone töötajate poolt näitliku agitatsiooni uusi vorme. Tõsiselt parandatakse ka loengulist pro-

32. V.Gerassimovi nimelise Kultuurihoone laulukoor
1961.a.

33. V.Gerassimovi nim.Kultuurihoone vene rahva-pilliorkester.

34. V.Gerassimovi nim.Kultuurihoone tantsukollektiiv.

35. V.Gerassimovi nim.Kultuurihoone tantsukollektiiv.

36. V.Gerassimovi nim.Kultuurihoone vene draamaringi liikmed, kes esinesid näidendiga "Heal tunnil".

37. Stseen näidendist "Heal tunnil". Paremal Kreenholmi töötaja Filippov, Aleksei.

38. V.Gerassimovi nimelise Kultuurihoone rahvateatri näitlejate kohtumine Tallinna kunstiliste näitlejatega.

39. Vassili Gerassimovi nimelise Kultuurihoone orkestri ja koori liikmete kohtumine Jaan Tombi nimelise klubi vene koori ja orkestri liikmetega 1958.a. märtsis.

pagandat. V.Gerassimovi nim. Kultuurihoone ees seisab vastutusrikas ülesanne - viia massidesse kommunismiehitajate kongressi otsuseid, siduda neid konkreetselt linna ettevõtete ja "Kreenholmi Manufaktuuri" vabrikute ülesannetega.[1]

Vanas Kudumisvabrikus loodud koor saab aastaseks 1962. a. suvel. Initsiaatoriks osutus kommunist Valentina Ivanova. Ta käis läbi kõik vahetused, rääkis töölistega, agiteeris ja veenis. Vabrikus leidus teisigi suurepäraseid aktiviste.Koori harjutustele tuli bajanist Dmitri Ljulin, Sergei Jersov. Koori tuli ka kommunistliku töö vahetuse meister Vladimir Ossadzi. Temaga koos tuli ligi 30 sellevahetuse tütarlast. 1959.a. oli Vanas Kudumisvabrikus ainult 60 kunstilise isetegevuse kollektiivist osavõtjat. 1961.a. tuli kombinaadi ülevaatusele koor enam kui 100 liikmega. "Narva Tööline"kirjutab: "Valentina Ivanovast peetakse Kreenholmis lugu. Ta on Vana Kudumisvabriku ettevalmistustsehhi eesrindlik käärija. Koos kogu kombinaadi tekstiilitöölistega võtab ta aktiivselt osa võistlusest kommunistliku töö eest. Vabriku kunstilise isetegevuse organiseerimisel ilmutas V.Ivanova suurt initsiatiivi ja energiat. Ta tõmbab kannatlikult noori kaasa kunstilisse isetegevusse ning pühendab sellele kogu oma vaba aja ja isegi puhkuse."

V.Gerassimovi nimelises Kultuurihoones asub raamatukogu, mis kuni 1961.a. teenindas ainult kreenholmlasi. Kogu juhataja Mensikova Veera Maksimovnat autasustati 30.nov. 1961.a.

---

1 V.Gerassimovi nimelise Kultuurihoone direktori G.Tropini vestlusest.

2 "Narva Tööline",nr.74, 24.juuni 1961.a.

42. V.Gerassimovi nim. Kultuurihoone juures töötav raamatukogu alustas 1961.a. tööd lahtiste fondidega.

43. V.Gerassimovi nim. Kultuurihoone raamatukogu tööle aitavad aktiivselt kaasa pensionärid.

Eesti NSV Ametiühingu Nõukogu poolt aukirjaga aktiivse osavõtu eest ühiskondlikust elust. Gerassimovi Kultuurihoone juures töötav raamatukogu on linna eeskujulikum raamatukogu. Raamatukogul on teovõimeline nõukogu, mis koosneb 1961.a. lõpul valitud 13 seltsimehest. Nõukogu liikmetest tõstab juhataja esile vanad lugejad sm.Treilmani, Smekalovi, Makusevi. Neist sm.Treilman oli esimeste raamatukinkijate hulgas, kelle annetustest sai 1946.a. aluse raamatukogu. Väga aktiivselt abistavad raamatukogu pensionärid. Nad on korrapidajateks, korraldavad raamatuid, koostavad nimekirju ja käivad kodudes kauaks raamatuid tagastamata lugejate juures. Raamatukogu inventuuri raamatud on säilinud 1949.aastast. Pilt raamatute ja lugejate arvu kohta oleks sellest ajast järgmine:

Aasta	Raamatute arv	Lugejate arv
1949	4573	Puudub
1955	11625	1336
1959	30717	2926
1960	33709	2577
1962	40170	3550

1959.a. eraldus raamatukogust lasteraamatukogu, mis alustas tegevust A.Kreisbergi nimelise lasteklubi juures. Raamatuid anti üle 6000 eksemplari.

Vabrikus töötab Tehniline raamatukogu, mille eksemplaride arv ületab antud raamatukogu.

V.Gerassimovi nimelise Kultuurihoone ruumides asub ka "Kreenholmi Manufaktuuri Rahvamaleva staap. Rahvamaleva rajoon ulatub Jalakäijate sillast üle raudtee kuni Kulguni. "Kreen-

1 V.Gerassimovi nim.Kultuurihoone raamatukogu juhataja V.Mensikovi suulisest vestlusest.

holmi Manufaktuuri" Rahvamaleva staap sai alguse 1958.a.nov.-dets. loodud initsiatiivgrupist. 1959.a. 2. märtsil andis NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu määruse "Töötajate osavõtust avaliku korra kaitsmisest meie maal". Määrus märkis, et tõsiseks lüngaks avaliku korra rikkumise vastase võitluse organiseerimises on asjaolu, et vajalikul määral ei kasutata ära üldsuse suurt mõjujõudu korrarikkujaile. Üheaegselt kommunistliku töö kollektiivi nimetuse eest võitlevate brigaadide tekkimisega "Kreenholmi Manufaktuuris" lahendati ka töölismiilitsa malevate ja salkade loomise küsimus. Kreenholmi partei- ja ametiühinguorganisatsiooni juhtimisel töötas rahvamiilits kuni 1959.a.teise poolaastani. Siis sai liikumine rahvamaleva nimetuse. 1962.a. on "Kreenholmi Manufaktuuris" 11 rahvamaleva salka 522 inimesega. Neist on umbes 60% naisi. NLKP liikmeid on 101, ELKNÜ liikmeid 116. Ajast,mil Kreenholmis loodi rahvamaleva, on möödunud suhteliselt vähe aega, kuid tagajärjed on rõõmustavad. 1959.a. oli rahvamalevas 70 inimest, mis 1960.a. tõusis 250 inimeseni. 1961.a. toimus suurim juurdekasv. See seletub "Kreenholmi Manufaktuuri" partei- ja ametiühingu-komiteede tähelepanu suurenemisega. 1960.a. anti parimatele rahvamalevlastele rahalisi preemiaid, hinnalisi kingitusi, linnakomitee aukirju ja 1961.a. said sm. Salnikov Nikolai (Joala vabriku meistriabi) ja Persidski (Vana Kudumisvabriku meistriabi) Siseasjade Ministeeriumi aukirjad. Kommunist Gustav organiseeris oma initsiatiivil Paemuru linnaosas üksi rahvamaleva individuaalelamute elanikest. Tema teenindab oma malevaga Paemuru rajooni. Rahvamalevlased korraldasid varem 2 korda kuus, nüüd 1 kord kuus reide kauplustesse,

40. Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" spordistend 1961.a.

elumajadesse, jälgivad tänavaliikluseeskirjade täitmist, avalikku korda jne. 1962.a. on kavas luua autoinspektorite grupi, kes jälgiks transpordi liikluseeskirjade täitmist. Sn.Fein tõstis esile Ehitusosakonda ja Kommunaalosakonda, kus on väga aktiivsed grupid. Eraldada siit üksikuid on võimatu.

Partei osutab suurt tähelepanu kommunistliku ühiskonna uute inimeste kasvatamisele, kelles oleks harmooniliselt ühendatud hingeline uhkus, moraalne puhtus ja füüsiline täiuslikkus. Kasvab spordi osatähtsus. Kombinaadi juures on 1962.a. 7 kehakultuuri algorganisatsiooni, liikmete arvuga 1431 inimest. Aasta ringi töötab 15 sektsiooni 3913 inimesega. Valiti kehakultuurinõukogu 13 inimesest, kuhu kuuluvad kehakultuurikollektiivide esimehed, treenerid, paremad sportlased, a/ü ja komsomoli esindajad. Suurt tähelepanu pööratakse distsiplii-nile. Näiteks jalgpallimängijad Platov ja Stekla heideti treeninglaagrist välja joomise pärast. Nõukogu töös esineb aga ka puudusi. Mitte kõiki häid plaane ei viidud ellu. Suureks puuduseks on kooskõlastamata töö kombinaadi vabrikute komsomoli ja kehakultuurinõukogude vahel. Ei tõmmatud kaasa ühiselamutes elavaid naistöölisi sporditöösse. Partei-, komsomoli-, ametiühinguorganisatsioonid jäävad kõrvale sporditööst. Seega on olemas alus heaks sporditööks "Kreenholmi Manufaktuuris", palju on juba tehtud, kuid ka see on piiratud võimalused.Kombinaadis töötab rida häid treenereid: jalgratta sektsioonis Parsikov (meistersportlane), raske atleetika alal Pljustanen, suusatamises Kangus jt.

---

1 Nikolajev,V.,"Kreenholmi Manufaktuuri" kehakultuurikollektiivi esimehe suusõnalised seletused.

Võistlus tööviljakuse tõstmise eest, tehnilise progressi eest, tootmise- ja isikliku kultuuri tõstmise eest ongi võitlus kommunismi eest. "Kreenholmi Manufaktuuri" kommunistid annavad noortele pidevalt isiklikku eeskuju loova initsiatiivi ja ausa tööse suhtumisega.

1961.a. augustis toimus Kombinaadis "Kreenholmi Manufaktuur" parteiorganisatsiooni aruandlus ja valimiskoosolek. Suurem osa kõnelejaid rääkis sellest, kuidas peab kombinaadi parteiorganisatsioon organiseerima tekstiilitööliste kommunistlikku kasvatustööd.

Kommunismi laiahaardelise ehitamise perioodil tõuseb ametiühingute, kui valitseva kooli, kommunismi kooli tähtsus. Partei uus programm määrab Lenini õpetuse alusel kindlaks ametiühingute osatähtsuse kommunismi ehitamise, majanduslike ja kasvatuslike ülesannete lahendamisel. Sellest, kuidas täita paremini neid ülesandeid, kõneldigi Kreenholmi tekstiilitööliste ametiühingu aruande- ja valimiskoosolekul 1961. a. novembris, kus a/ü esimeheks valiti M.Tarassova. Mis tegi ametiühinguorganisatsioon tekstiilitööliste kaasatõmbamiseks liikumisse kommunistliku töö eest? Kahtlemata on tööd tehtud, sest 1961.a. võttis kommunistliku töö liikumisest osa 8618 inimest. Kuid Joala ja Uue Kudumisvabriku tsehhikomiteede töös märgiti nõrka kollektiivide mobiliseerimist vastuvõetud kohustuste täitmisele. Puuduseks märgiti ka nõrke näitlikku agitatsiooni. Nõrk on inseneride ja tehnikute abi võistlejatele. Ametiühingu konverents näitas tõsise puudusena normi mittetäitjate suurt arvu, nii oli neid Joala vabrikus üksi juba 106 inimest. Kombinaadi käitiskomiteed kritiseeriti tema hal-

va töö eest tootmisnõupidamiste juhtimisel.

Konverentsi sõnavõtud näitasid, et kreenholmlased tahavad kiiresti kõrvaldada puudused ning saavutada oma ettevõtte juhtiv koht võistluses 7-aastaku plaani täitmise eest.[1]

Kommunistlik noorsooühing aitab parteil kasvatada noori kommunismi vaimus, mobiliseerides neid praktilisele uue ühiskonna ehitamisele. Narva linna XIV komsomolikonverentsil arutati heaperemehelikult, kuidas paremini täita XXII kongressi poolt püstitatud ülesandeid. Konverentsi eel esinesid noored tekstiilitöölised suurepärase initsiatiiviga. Nad koostasid isiklikke plaane osavõtuks kommunismi ehitamisest. Konverentsi päevil leidus sellele algatusele rohkesti järgijaid ja mitte üksnes kombinaadi piirides, vaid ka teistes linna ettevõtetes. Komsomolikomitee sekretär sm.T.Ivanova märgib, et kommunistliku töö eest toimuvast võistlusest võtab osa 1800 komnoort. Eesrindlasteks on leninliku komsomoli kasvandikud ja kommunistliku töö eesrindlased L.Pekaljova, N.Iljina, M.Ustinova, V.Bolotina, A.Vorontsov ja paljud teised. Noored töötasid Georgi vabriku ehitusel pühapäevakutel 2000 tundi.

Parteikongressi avamise eel omistas Eestimaa LKNÜ Keskkomitee Jekaterina Rastrõgina eesrindlikule brigaadile XXII kongressi brigaadi kõrge nimetuse.

"Narva Tööline" toob ära Kreenholmi noorte tööd kongressi päevil. "Korraldasid kommunistliku töö võistluse eesrindlaste tööalase kuulsuse õhtu. Viisid vabrikutes läbi tooraine kokkuhoiu kontrollretki. Istutasid tekstiilitööliste kultuuri-

---

1 "Narva Tööline" nr.141, 30.nov.1961.a.

2 "Narva Tööline" nr.122, 14.okt. 1961.a.

hoone territooriumile ilupuid. Korraldasid vabrikutes ketruse ja riide praakimist. Kontrollretked ühiselamutesse aitasid kõrvaldada puudusi noorte elus. Organiseerisid "raamatupäeva". Levitasid tekstiilitööliste seas sadu ilukirjanduslikke, tehnilisi ja poliitilise kirjanduse teoseid. Kombinaadi komsomoliaktivistid külastasid tsementitehase "Punane Kunda" noori. Nad vahetasid töökogemusi ja kutsusid Kunda sõpru külla Kreenholmi."[1]

"Kreenholmi Manufaktuuri" mitmetuhandeline kollektiiv viib ellu kommunistliku partei suurejoonelised eesmärgid. Tänased võitlused, mida peetakse oma maa õnneliku tuleviku eest, lähevad ajalukku. "Partei peab praegusel etapil ideoloogilise töö peamiseks ülesandeks kasvatada kõigis töötajates kõrget ideelisust ja ustavust kommunismile, kommunistlikku suhtumist töösse ja ühiskondlikku majandusse, täielikult jagu saada kodanlike vaadete ja kommete jäänustest, igakülgselt, harmooniliselt arendada isiksust, luua tõeline vaimse kultuuri rikkus."[2]

Kombinaadi partei- komsomoli- ja ametiühinguteorganisatsioonid juhinduvad NLKPartei programmi poolt antud juhtnöoridest. Selgitatakse töölistele, mida kõrgem on üldhariduslik ja tehniline teadmiste tase, seda kõrgem on tööviljakus ja seda kiiremini suudame täita meie ette seatud ülesandeid kommunismi ehitamisel.

---

1 "Narva Tööline" nr.128, 28.oktoobril 1961.a.

2 NLKP programm, lk.107-108.

21. "Kreenholmi Manufaktuuri" direktor sm. Zdanov annab kingituse üle vanimale kombinaadi naistöötajale.

20. 1960.a. 8. märtsil peeti "Kreenholmi Manufaktuuri" naistöötajaid meeles. Direktor sm. Ždanov annab sm. Filipovale üle kingituse.

22. Grupp kombinaadi naistöötajaid 1960.a. naistepäeva puhul saadud kingitustega.

31. Iga-aastased vastapäeva pidustused meelitavad kohale hulgaliselt kreenholmlasi. Pildil troika Narva jõe jääl.

KOKKUVÕTE.

Sotsialistlik Eesti muutus kõrgelt arenenud industriaalseks vabariigiks. Igal pool kasvavad uued inimesed, tootmise uued novaatorid, ratsionaliseerijad ja leiutajad, kes oma loova tööga aitavad tõsta mehhaniseerimise ja automatiseerimise taset, tõsta tööviljakust.

Ühiskondliku tootmise suured edusammud ning kõrge kasvutempo on tingitud üldisest rahvamasside kultuuri ja heaolu kasvust. Õppimiseks on laialdased võimalused, raamatufondid raamatukogudes kasvavad.

Kiire tehniline progress on tänapäeva suurtööstuse iseloomulikumaid jooni. Tööprotsesside füüsilise osa täitjast muutub töötaja ikka rohkem masinate ja tööpinkide juhtijaks.

Lenini ordenit omav puuvillakombinaat "Kreenholmi Manufaktuur" on üks vanemaid tekstiilitööstusi meie maal. Laiendamise ja uusehitiste tulemusel muutub "Kreenholmi Manufaktuur" veelgi võimsamaks tekstiilikäitiseks.

Kohe pärast Narva vabastamist fasistide ikkest alustati Kreenholmi vabrikute taastamist. Nagu öeldud teostati rööbiti taastamisega ka Kreenholmi laiendamist. On ette nähtud uute vabrikute, esmajoones viimistlemisvabriku ehitamine, mis muudab "Kreenholmi Manufaktuuri" pooltooteid valmistavast ettevõttest lõpetatud tootmistsükliga kombinaadiks. Satään, bjass,

krepeliin, viktooria, popeliin, mitkal, marli ja froteetootei ei ole kaugeltki täielik loetelu Kreenholmis valmistatavaist kangaist.

"Me ei tohi unustada, et kommunismi ehitatakse inimeste jaoks ja kommunismi võit oleneb inimestest," ütles Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees sm.V.Klauson.[1] Kommunistlik partei on kasvatanud miljoneid uusi inimesi, teadlikke kommunismiehitajaid. Kasvasid "Kreenholmi Manufaktuuri" inimesed, kombinaadi tootmiseesrindlased on kuulsad üle vabariigi.

Iga aastaga kasvab kombinaadis insener-tehniliste töötajate arv. Esimestel sõjajärgsetel aastatel oli neid hoopis vähe. Spetsialiste ei jätkunud. Enamikul insener-tehniliste töötajate kohtadel olid inimesed, kellel puudus tehniline haridus, kuid kellel olid suured praktilised kogemused. Viimaseil aastail lõpetasid paljud praktikud tootmistööd katkestamata tektiilitehnikumi. Noori spetsialiste saabus ka Leningradi ja teistest instituutidest.

Tähtsat osa eesti rahva ja teiste Nõukogude Liidu rahvaste sõpruse süvendamisel on etendanud ja etendab sotsialistlik võistlus. Võistlevad naabermaade, naaberlinnade jne.ettevõtetega. Nii võistlevad Narva tööstusettevõtted Kohtla-Järve ettevõtetega. Ergutatakse ja abistatakse üksteist ühiste ülesannete täitmisel.

Juba aastakümneid tagasi kirjutas Lenin, et tuleb taotleda võimalikult tihedat poliitilist ja majanduslikku liitu nende maade vahel, kus on võimule tulnud proletariaat. See leninlik seisukoht määrab ära rahvaste vastastikuste suhete

---

1 "Rahva Hääl" nr.305, 31. dets. 1961.a.

iseloomu. Eelpool toodud töös me nägime, kuidas vaatamata suurtele raskustele andsid vennasvabariigid Eesti NSV-le suurel hulgal materiaalset abi. Kohe pärast Eesti NSV vabastamist fasistlikest okupantidest tuli meie vabariiki palju kvalifitseeritud tehnilisi töötajaid. Sedamööda kuidas kasvab tekstiilitööstus, vajab meie vabariik rohkem puuvilla. Meie majanduslikud sidemed teiste nõukogude vabariikidega laienevad. "Kreenholmi Manufaktuuri" tööst oleneb meie maa 218 ettevõtte lünkadeta töö, sest siit saadetakse kedrust ja kangaid. Juurde lisatud fotokoopiatelt näeme, millistest maa osadest saab "Kreenholmi Manufaktuur" tooraine ja kuhu saadab ta oma toodangu.

Meie tegelikkus pakub hulganisti ilmekaid näiteid nõukogude rahvaste sõpruse ja vennaliku koostöö jõust. Mõned rahvuste koostöö avaldused on antud töös. Muidugi ei suuda käesolev diplomitöö hõlmata teemat igakülgselt ja küllaldase põhjalikkusega. Meie elu edasiliikumise tempo on nii kiire, et eilne fakt võib täna olla juba vananenud. Kombinaat ja tema kaadrid on liitunud võimsaks tervikuks.

Suur osa selle kollktiivi ja ettevõtte loomisel on parteiorganisatsioonil. Suunates ametiühingukomiteed, komsomolikomiteed ja agitaatorite kollektiivi, on parteiorganisatsioon nõudnud neilt eelkõige tähelepanu pööramist sotsialistlikule võistlusele ja töötajate kasvatamisele. Kombinaadi kollektiiv kasvas 1945.a. 208 inimeselt 1961.a. 8789 inimeseni s.o. 42 korda 16 aasta jooksul. Uute tööliste väljaõppel võisid anda häid tulemusi ainult uued sotsialistliku võistluse vormid, nagu vanade tööliste seflus noorte üle, teise elu-

kutse omandamine naabri abistamiseks, kommunistliku töö liikumine, noortööliste õpetamine ühiskondlikus korras jne.

Tööliste teadlikkus on pidevalt tõusnud. Seda näitab ratsionaliseerimisettepanekute rakendamine. 1946.a. rakendati 46 ettepanekut, 1961.a. 398 ettepanekut. Nagu eelpoolses analüüsis nähtus kasvas tööliste ja naiste osatähtsus, seega muutus ratsionaliseerimistegevus massiliseks.

Tööviljakus näitab samuti pidevat tõusu nagu seda tabelitest nr.6 ja nr.35 võib näha. Siinkohal kaks äärmist aastat 1946 ja 1961. Toodang ühe töölise kohta tunnis oli 1946.a. kedrust 38,95 kg nr. ja 1961.a. 138,6, kudumises 1946.a. 9700 koelõnga tunnis ja 1961.a. 11 100. Tööviljakuse kasv oli tihedalt seotud tehnilise progressiga.

Nõukogude sotsialistlikus riigis toimub kvalifitseeritud tööliskaadri ettevalmistamine plaanipäraselt ja erakordselt suures ulatuses. Nõukogude tööliskaadrid muutuvad kultuurseks mitte ainult koolipingis. Uued masinad, uued nõuded, uued suhted inimeste vahel, uued probleemid, mis sageli nõuavad kollektiivset lahendamist - see on probleemide ring, mis laiendab töölise tootmis- ja ühiskondlikku silmaringi. Meie liikumine kommunismi poole olenebki sellest, kui kiiresti me suudame lahendada tööliskassi kultuurilis-tehnilise taseme edasi arendamise küsimust.

"Sotsialistlik võistlus - see on sotsialistliku tootmisviisi sisemine arendav ja edasiviiv jõud. Sotsialistliku võistluse spetsiifika seisab selles, et tema tekkimist tingib mitte ainult sotsialistlike tootmisvahekordade loomine, vaid ka

ühiskonnaliikmete teadlikkuse tase."[1]

1959.a. meie maa alustas kommunistliku ühiskonna ülesehitust. "Kommunismi ülesehitamine NSV Liidus saab inimkonna suurimaks võiduks kogu tema pika ajaloo jooksul."[2]

Seni eksisteerinud sotsialistliku võistluse vormid ei sobinud enam, Kogu ühiskonna eelnev areng valmistas ette kommunistliku töö liikumise. Kujunes uut sotsiaalset tüüpi tööline - kommunistliku töö lööklane. Peaaegu igas kommunistliku töö lööklaseş kohustuses võib leida konkreetseid punkte ratsionaliseerimistegevuse kohta. Vaimne ja füüsiline töö lähenevad ja sulavad kokku. Meie programm näeb ette lähema aastakümne jooksul kaotada raske füüsiline töö. Kommunistlik tootmine nõuab suurt organisatsioonikindlust ja distsipliini. Sundimisega seda ei saavuta. Nikita Sergejevits Hrustsov ütles XXI kongressil, et mida kõrgem on miljoniliste masside teadlikkuse tase, seda edukamalt täidetakse kommunismi ülesehitamise plaanid.

Kommunistliku töö liikumine on esimesteks sammudeks uut tüüpi võistluses, esimesed võrsed uute tööliste kasvatamisel. Tähtis on see, et esimestele majakatele järgnesid teised.

"Suurejoonelist kommunismihoonet püstitatakse nõukogude rahva - tööllisklassi, talurahva ja haritlaskonna - sihikindla tööga. Mida edukam on nende töö, seda lähemale jõuab üllas eesmärk - kommunistliku ühiskonna ülesehitamine."[3]

---

1 Шкараман О.И., Основные этапы социалистического соревнования в промышленности СССР, История СССР № 5, 1961 г.,lк.53.
2 NLKP KP programm, T.1962.a. lk.129
3 NLKP KP programm, T. 1962.a.,lk.61.

Tabel 38

Lenini ordenit omava Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur"
7-a. plaani 1958-1966 täpsustatud näitajad.

(Plaani osakond)

	Mõõt-ühik	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966
1) Kogutoodang 1.VII 1955.a. hulgimüügi hindades										
Kontrollarvud (ilma siseringluseta)	t.rbl	-	42820	42800	43400	46050	52000	58400	67900	-
Täpsustatud variant (siseringlusega)	-"-	72712	75675	78017	77130	76933	85531	86878	96oLo	197303
2) Kaubatoodang										
Kontrollarvud	-"-	-	42640	42620	43200	45900	51.800	58240	57750	-
täpsustatud variant	-"-	72471	74736	77937	76990	76800	85394	86775	95287	106005
3) Ketrus										
Kontrollarvud	tonn	-	18700	18400	18400	19700	22800	23040	23080	-
täpsustatud variant	"	18436	19043	19548	19330	19812	22449	22799	22938	21761
Ketrus										
Kontrollarvud	tnr.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
täpsustatud variant	"	93o368	95947o	979893	96o88o	983322	1113492	113o831	1137718	1o79369
5) Toorkangas										
kontrollarvud	tuh.m	-	116700	113100	113800	115200	116800	118400	119200	-
täpsustatud variant	"	112367	118586	122975	118000	119630	116247	118232	119363	113531
6) Valmisriie										
Kontrollarvud	"	-	62990	63180	65555	66950	68145	1o5435	144710	-
täpsustatud variant	"	62363	62777	64977	64936	67o92	67357	68142	98150	144800
7) Valmisriie										
kontrollarvud	tuh.m^2	59755	59896	62619	62533	65254	656o4	66363	95588	143135
täpsustatud variant		-	200	200	220	250	300	320	350	-
8) Vatt kontr.arv	tonn	245	218	319	300	300	300	300	300	300

Kombinaadi arhiiv
(Töö- ja töötasuosakonna koondtabel)

Tabel 37

Õppimisviisid "Kreenholmi Manufaktuuri" vabrikutes 1959 - 1961.a.

Vabrikud	Üldhariduslik- ja spetsiaalõppus																		Tootmisõppus						Muud õppused			
	Töölisnoorte kool							Tekstiilitehnikum							Tekstiiliinstituut													
1959.a.	4-5 kl.	6 kl.	7 kl.	8 kl.	9 kl.	10 kl.	K. õpil.	I k.	II k.	III k.	IV k.	V k.	VI k.	Kokku	I k.	II k.	III k.	IV k.	V k.	VI k.	Kokku	Tootmistehn. kursus	Teine elukutse	Spets. kurs.	Ülik. mittestat.	Poliit. õp.	Kultuur.-ülik.	Võõrkeel.	Autoj. kurs.
Joala vabrik	27	20	40	62	33	22	204	25	12	10	2	1	-	50	7	1	1	2	-	-	9	120	74	54	9	171	-	-	-
Vana Ketrusvabrik	8	26	39	39	34	6	152	3	5	4	4	2	-	18	3	-	-	-	-	-	3	120	50	25	-	173	-	-	-
Vana Kudumisvabrik	19	23	36	33	24	11	146	28	4	4	3	5	-	44	12	-	1	-	-	-	13	280	120	30	-	196	27	3	-
Uus Kudumisvabrik	5	6	12	30	17	9	79	16	7	3	4	2	-	32	3	1	-	1	-	-	5	254	23	-	2	135	25	-	5
Kokku:	59	75	127	164	108	48	581	72	28	21	13	10	-	144	25	2	2	3	-	-	30	774	267	109	11	675	52	3	5
1960.a.																													
Joala vabrik	14	33	44	71	84	51	295	31	29	12	5	2	-	19	27	7	1	-	2	-	35	145	83	59	3	184	-	-	-
Vana Ketrusvabrik	11	22	39	45	47	45	209	15	3	5	4	4	-	31	8	3	-	-	-	-	11	140	55	50	-	173	-	-	-
Vana Kudumisvabrik	14	33	41	47	38	33	206	25	29	3	4	3	-	64	19	12	1	1	2	-	33	182	43	30	-	226	32	3	-
Uus Kudumisvabrik	-	4	6	9	31	25	75	3	15	7	3	10	-	38	-	2	1	-	2	1	4	94	13	-	-	-	10	-	-
Kokku:	39	92	130	172	200	154	785	74	76	27	16	19	-	152	54	24	3	1	6	1	83	561	194	139	3	583	42	3	-
1961.a.																													
Joala vabrik	6	19	40	41	73	85	264	16	33	29	12	1	-	91	18	27	6	1	1	2	54	110	68	57	5	176	-	-	-
Vana Ketrusvabrik	2	7	33	42	42	42	168	15	13	3	5	4	-	42	9	8	3	-	-	-	20	110	60	60	-	173	-	-	-
Vana Kudumisvabrik	2	2	15	35	26	40	34	16	25	30	3	4	-	78	11	19	12	-	1	1	44	20	18	29	-	246	-	3	-
Uus Kudumisvabrik	-	-	5	4	9	53	71	7	2	18	7	3	-	31	1	-	2	1	-	2	5	79	13	-	-	79	-	-	-
Kokku:	10	28	93	122	150	220	537	54	73	80	27	12	-	242	39	54	23	2	2	5	123	319	159	146	5	674	-	3	-

Kasutatud materjalid.

I

1. NLKPartei programm, T. 1961.a.

2. Хрущов Н.С., О внешней политике Советского Союза 1960 г. т.I, М. 1961.

II Kirjandus

1. ~~EKP KK~~ Partei Ajaloo Instituut, Vennalikus peres (artiklite kogumik), T.1961.

2. ~~Eesti NSV~~ TAMJ, Nõukogude Eesti majandus 1940-1960, T.1960.

3. Kreenholmi Manufaktuur 1857-1957, T. 1957.

4. Linnus H., Masinaehitustehas "Ilmarine", T. 1959.

5. Lõhmus M., Kreenholmi ja Balti Manufaktuuride töölis-kollektiivide võitlus neljanda viisaastaku täitmise eest (1946-1950.) (Dissertatsiooni-töö).

6. Parteiorganisatsiooni sekretäri käsiraamat, T.1960.

7. Veimer,A., Eesti NSV sotsialistlik industrialiseerimine, T. 1958.

8. Веймер А.,Комплексное развитие и специализация промышленности Эстонского экономического административного района, Т. 1961.

9. Вестник Ленинградского Университета изд.16 № 17, Л. 1961.

10. История СССР № 2, 4, 5, М. 1961.

III Perioodika

1. EKP Narva Linnakomitee ja Narva linna TSN häälekandja "Narva Tööline"
1952.a. nr. 2,7,54,17
1957.a. nr.56, 28
1959.a. nr. 83, 40, 79
1961.a. nr. 16, 24, 28, 30, 32, 50, 54, 86, 88, 94, 122, 128, 137, 141, 149
1962.a. nr. 10, 8

"Narvskij Rabotsij"
1946.a. nr.9, 20, 25, 26, 86.

IV Arhiivimaterjalid.

1. Eestimaa Kommunistliku Partei Arhiiv (EKPA) f.256, nim.256, 1-5

2. Riikliku Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" Arhiiv f.1.

a) aastaaruanded 1945-1961.
b) Töö- ja töötasuosakonna jooksvad materjalid
c) Kaadrite osakonna materjalid
d) Plaani osakonna materjalid.

V Suusõnalised seletused:

1. Fein,N.,Kreenholmi Manufaktuuri Rahvamaleva staabiülem.

2. Ivanova,T., Kreenholmi Manufaktuuri komsomolikomitee sekretär.

3. Malinen, Õhtuse Tekstiilitehnikumi direktor.

4. Mensikova V., V.Gerassimovi nimelise Kultuurihoone raamatukogu juhataja.

5. Nikolajev V., Kreenholmi Manufaktuuri kehakultuurikollektiivi esimees.

6. Petrova A., Kreenholmi Manufaktuuri Joala vabriku metoodik.

7. Rumjantsev, LLKNÜ Narva linnakomitee instruktor.

8. Tahtarova M., Vana Kudumisvabriku instruktor.

9. Tropin G., Gerassimovi nim.Kultuurihoone direktor.

10. Zemljanko N., Kreenholmi Manufaktuuri insener leiutuste alal.

11. German O., Vana Kudumisvabriku metoodik.

12. Stserbakova N., Kreenholmi Manufaktuuri vanem-insener kaadrite ettevalmistamise alal.

13. Volkov S., Kreenholmi Manufaktuuri parteikomitee sekretäri asetäitja.

lk. 84 – viites: NLKP $\sqrt{\text{V}}$ ja $\text{X}\sqrt{\text{X}}$ kongress resolutsioon
ja Stroev

Tabelite nimekiri

1. Tabel nr.1, Kedruse toodang 1945.a. II poolaastal lk.7

2. Tabel nr.2, "Kreenholmi Manufaktuuri" kasvunäitajad neljandal viisaastakul.... " 10

3. Tabel nr.3, Tlamuehituse pilt "Kreenholmi Manufaktuuris" a.1945-1950 ..... " 13

4. Tabel nr.4, Tööjõu kasvu näitajad "Kreenholmi Manufaktuuris" 1945-1950.a. ..... " 22

5. Tabel nr.5, Tööliste väljaõpetamine "Kreenholmi Manufaktuuris"a.1947-1950. " 24

6. Tabel nr.6, Tööviljakuse kasv "KReenholmi Manufaktuuris" 1946-1950.a. ..... " 25

7. Tabel nr.7, Seadmete tootlikkuse kasv "Kreenholmi Manufaktuuris" 1946-1950.a. " 25

8. Tabel nr,8, Ratsionaliseerimistegevuse arenemine "Kreenholmi Manufaktuuris" a.1946-1950 ..... " 30

9. Tabel nr.9, Ratsionaliseerijate % tööliste üldarvust ..... " 31

10.Tabel nr.10, Stahhaanovlaste arvuline kasv "Kreenholmi Manufaktuuris" 1946-1950. ..... " 34

11.Tabel nr.11, Stahhaanovlaste kasvunäitajad vabrikutes 1946-1950.a. ..... " 34

12.Tabel nr.12, Töötasu 1950.a. ..... " 34

13.Tabel nr.13, Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" plaani täitmine 1955.a. " 43

14.Tabel nr.14, Üldpilt Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" kasvunäitajatest a.1951-1958. ..... " 47

15.Tabel nr.15, Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" tootmispersonali struktuur a.1951-1958 ..... " 48

16.Tabel nr.16, Uute tööliste ettevalmistamine 1951-1958.a. ..... " 54

17.Tabel nr.17, Tööliskaadri kvalifikatsiooni tõstmine 1951-1958.a. ..... " 54

18. Tabel nr.18, Tööjõu voolavus 1951-1958.a. "Kreenholmi Manufaktuuris" ... lk. 56

19. Tabel nr.19, Elamispind "Kreenholmi Manufaktuuris" 1951-1958. ..... " 57

20. Tabel nr.20, Karistuse määramine 1953-1958.a. " 58

21. Tabel nr.21, Ratsionaliseerimistegevuse arenemine 1951-1958.a. ..... " 66

22. Tabel nr.22, Naiste osatähtsus "Kreenholmi Manufaktuuri" tööjõu osas .... " 68

23. Tabel nr.23, Ratsionaliseerijate tööde ülevaatuse tulemused 1956.a. .... " 72

24. Tabel nr.24, Uue tehnika juurutamine "Kreenholmi Manufaktuuris" a.195-1958. " 76

25. Tabel nr.25, Tööviljakuse ja seadmete tootlikus "Kreenholmi Manufaktuuris" a.1951-1958. ..... " 77

26. Tabel nr.26, Normi täitmine "Kreenholmi Manufaktuuris" a.1959-1961 ..... " 87

27. Tabel nr.27, Tööviljakus ja keskmine tunnitasu põhitöölistel ..... " 88

28. Tabel nr.28, "Kreenholmi Manufaktuuri" toodangu väljalase 1959-1961.a. ..... " 89

29. Tabel nr.29, Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" tootmispersonali struktuur a.1959-1961 ..... " 95

30. Tabel nr.30, Uute tööliste ettevalmistamine ja tööliskaadrite kvalifikatsiooni tõstmine 1959-1961 ..... " 97

31. Tabel nr.31, Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" ratsionaliseerimistegevus a.1959-1961. ..... " 108

32. Tabel nr.32, Uue tehnika osa 1959-1961.a. .... " 110

33. Tabel nr.33, Töökulutused inimtundides "Kreenholmi Manufaktuuris" a.1951-1961 " 113

34. Tabel nr.34, Tööliste arv 100 telje kohta "Kreenholmi Manufaktuur" ja "Balti Manufaktuuri" kudumisvabrikutes 1958.a. ..... " 114

35. Tabel nr.35, Tööviljakus ja seadmete tootlikkus "Kreenholmi Manufaktuuris" a. 1959-1960. ..... lk. 115

36. Tabel nr.36, Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" tööliste rahvuslik koosseis ..... " 118

37. Tabel nr.37, Õppimisviisid "Kreenholmi Manufaktuuri" vabrikutes 1959-1961.a. ..... "

38. Tabel nr.38, Lenini ordenit omava Kombinaadi "Kreenholmi Manufaktuur" 7-a. plaani 1958-1966 täpsustatud näitajad ..... "

SISUKORD

SISSEJUHATUS ..... lk. 1

I ptk. TÖÖLISKAADRITE KASV JA NENDE KULTUURILIS-TEHNILINE TASE "KREENHOLMI MANUFAKTUURIS" NELJANDAL VIISAASTAKUL ..... " 4

1. "Kreenholmi Manufaktuuri" taastamine ja töötulemused 1946-1950.a. " 4

2. Manufaktuuri varustamine kaadriga ja selle väljaõpetamine 1945-1950 " 14

3. Ratsionaliseerimistegevuse arendamine "Kreenholmi Manufaktuuris" 1946-1950.a. ..... " 30

4. Vaba aja kultuurne kasutamine .... " 35

II ptk. TÖÖLISKAADRITE KASV JA NENDE KULTUURILIS-TEHNILISE TASEME TÕUS 1951-1958.a. .... " 40

1. "Kreenholmi Manufaktuuri" töösaavutused 1951-1958.a. ..... " 40

2. Kaadrite üldhariduslik ja erialane väljaõpe ..... " 47

3. Sotsialistlik võistlus ..... " 58

4. Ratsionaliseerimistegevus ..... " 66

5. Uue tehnika juurutamine ..... " 75

6. Vaba aja kultuurne kasutamine .... " 77

III ptk. TÖÖLISKAADRITE ARENG JA NENDE KULTUURILIS-TEHNILISE TASEME TÕUS "KREENHOLMI MANUFAKTUURIS" SEITSEAASTAKUL 1959-1965. " 84

1. "Kreenholmi Manufaktuuri" töösaavutused 1959-1961.a. ..... " 84

2. Töö kaadri kultuurilis-tehnilise taseme tõstmisel ..... " 94

3. Kommunistliku töö liikumine ..... lk. 99

4. Ratsionaliseerimistegevus ..... " 107

5. Uue tehnika juurutamine ..... " 110

6. Kommunistliku elulaadi kujunemisest " 117

Kokkuvõte ..... " 140

Kasutatud materjalid ..... " 145

Tabelite nimekiri ..... " 148

Sisukord ..... " 151